MFUMO TATHMINI WA TAARIFA ZA OGP:

TANZANIA
TAARIFA YA UTEKELEZAJI 2012–2013

Ngunga Tepani
Taarifa ya Utekelezaji

Open Government Partnership
INDEPENDENT REPORTING MECHANISM

Open Government Partnership

MFUMO TATHMINI WA TAARIFA ZA:

TANZANIA

TAARIFA YA UTEKELEZAJ 2012–13

EXECUTIVE SUMMARY 5

MUHTASARI 15

I | USULI 27

II | MCHAKATO: KUANDAA MPANGO KAZI 29

III | MCHAKATO: MASHAURIANO WAKATI WA UTEKELEZAJI 31

IV | UTEKELEZAJI WA MAAZIMIO 33

A | UWAZI 35

1. UKURASA UNAOONYESHA HALI YA UTEKELEZAJI OGP 35
2. TAARIFA JUU YA ODA/MAOMBI YA VIFAA VYA MATIBABU 37
3. TOVUTI ZA SERIKALI 39
4. CHAPISHO LA BAJETI KWA WANANCHI 41
5. UTOAJI RUZUKU KWA SERIKALI ZA MITAA 43
6. TAARIFA ZA UTEKELEZAJI WA BAJETI 45
7. UWAZI WA SERIKALI ZA MITAA 47
8. TAARIFA ZA MISAMAHA YA KODI 49
9. FEDHA ZA WAHISANI 51
10. MIFANO BORA YA SHERIA ZA UHURU WA HABARI 53
11. MASHIRIKA YA UMMA 55

B | USHIRIKI 57

1. TOVUTI YA WANANCHI 57
2. USHIRIKI WA WANANCHI KWA BARUA PEPE NA VILONGA 59

3. JUKWAA LA WAZI LA MAAZIMIO YA OGP 61
4. KITOVU CHA MAWASILIANO YA OGP 63
C | UWAJIBIKAJI NA UADILIFU..... 65
1. TOVUTI YA OFISI YA TAIFA YA UKAGUZI..... 65
2. MIKATABA YA HUDUMA KWA WATEJA 67
3. REJESTA YA MALALAMIKO..... 69
4. KAMATI NA BODI ZA HUDUMA ZA SERIKALI ZA MITAA 71
5. KUTANGAZA MALI ZA WATUMISHI WA UMMA..... 73
D | TEKNOLOJIA NA UBUNIFU 75
1. TAKWIMU NA RAMANI ZA MAJI 75
2. UPATIKANAJI WA TAKWIMU ZA AFYA, ELIMU, NA MAJI..... 77
3. TOVUTI YA "NIFANYEJE? / HOW DO I?" 79
4. UZOEFU WA UTOAJI TAKWIMU DUNIANI 81
5. UBUNIFU WA WAJASIRIAMALI UNAOLENGA KUIFANYA SERIKALI IWE WAZI ZAIDI 83
V | KUJITATHMINI 85
VI | TUNAPOSONGA MBELE..... 87
KIAMBATANISHO 1 | WAJUMBE WA KAMATI ELEKEZI YA OGP TANZANIA 91
KIAMBATANISHO 2 | METHODOLOJIA 93

EXECUTIVE SUMMARY

INDEPENDENT REPORTING MECHANISM (IRM): TANZANIA PROGRESS REPORT 2012-2013

Tanzania's National Action Plan contained ambitious commitments to strengthen citizens' access to government information through the Internet. However, only a few of the commitments were completed. Stakeholders also noted that Tanzania still has no Freedom of Information law in place.

The Open Government Partnership (OGP) is a voluntary, multi–stakeholder international initiative that aims to secure concrete commitments from governments to their citizenry to promote transparency, empower citizens, fight corruption, and harness new technologies to strengthen governance. The Independent Reporting Mechanism (IRM) carries out a biannual review of the activities of each OGP participating country.

Tanzania officially began participating in OGP in September 2011, when President Jakaya Mrisho Kikwete declared the government's intent to join.

The OGP in Tanzania is led by a steering committee of representatives from government ministries, civil society organisations (CSOs), and the OGP country coordination office. The State House's Good Governance Coordination Unit is at the centre of Tanzania's OGP initiative, but other key government actors include the Ministry of Finance, e–Government Agency, Ministry of Water, Ministry of Health and Social Welfare, and Ministry of Education and Vocational Training. However, the most important player is the Prime Minister's Office–Regional Administration and Local Government, which implements OGP commitments at the district, municipal, and city levels.

OGP PROCESS

Countries participating in the OGP follow a process for consultation during development of their OGP action plan and during implementation.

Overall, the Tanzanian government developed its OGP plan in a participatory way. The general public had sufficient time to comment on the draft action plan. The government raised awareness of OGP through a series of television programmes called *Changamoto*, on the radio, and, to a lesser extent, in newspapers. However, the draft action plan was not published in Kiswahili, the national language, thereby limiting public participation.

Four CSOs participated in the in–person consultations. However, these organisations noted that some of their key inputs were either not taken on board or were diluted in the final 25 commitments contained in the action plan. Further, in the final draft, the government removed specific timelines for achieving key commitments, most notably for the Freedom of the Press and Asset Disclosure Bills.

The government's consultation process when drafting its progress report was weak, especially because the government did not set aside two weeks for public comment, as mandated by OGP guidelines.

AT A GLANCE

MEMBER SINCE: **2011**
NUMBER OF COMMITMENTS: **25**

LEVEL OF COMPLETION

COMPLETED:	3 of 25
SUBSTANTIAL:	4 of 25
LIMITED:	8 of 25
NOT STARTED:	5 of 25
UNCLEAR:	5 of 25

TIMING

ON SCHEDULE:	3 of 25

COMMITMENT EMPHASIS

ACCESS TO INFORMATION:	16 of 25
CIVIC PARTICIPATION:	5 of 25
ACCOUNTABILITY:	7 of 25
TECH & INNOVATION FOR TRANSPARENCY & ACCOUNTABILITY:	14 of 25
NONE:	4 of 25

NUMBER OF COMMITMENTS WITH:

CLEAR RELEVANCE TO AN OGP VALUE	21 of 25
MODERATE OR TRANSFORMATIVE POTENTIAL IMPACT:	16 of 25
SUBSTANTIAL OR COMPLETE IMPLEMENTATION:	7 of 25
ALL THREE (✪):	5 of 25

This report was prepared by Ngunga Tepani, an independent researcher.

COMMITMENT IMPLEMENTATION

As part of OGP, countries are required to make commitments in a two–year action plan. Table 1 summarizes each commitment, its ambition, and its level of completion, whether it falls within Tanzania's planned schedule, and the key next steps for the commitment in future OGP action plans. Tanzania's plan covered a wide variety of sectors and had a number of ambitious commitments, as evidenced below. As described in Table 2, Tanzania completed three of its commitments.

Table 1 | Assessment of Progress by Commitment

COMMITMENT SHORT NAME	POTENTIAL IMPACT				LEVEL OF COMPLETION				TIMING	NEXT STEPS
✪ COMMITMENT IS CLEARLY RELEVANT TO OGP VALUES AS WRITTEN, HAS SIGNIFICANT POTENTIAL IMPACT, AND IS SUBSTANTIALLY OR COMPLETELY IMPLEMENTED.	NONE	MINOR	MODERATE	TRANSFORMATIVE	NOT STARTED	LIMITED	SUBSTANTIAL	COMPLETE		
1. Transparency										
✪ **1. Dashboard of OGP progress –** Provide an online platform of OGP progress to ensure that reports are provided on a quarterly basis.	■	■	■		■	■	■		Behind schedule	Further work on basic implementation
2. Reporting on medical supply orders – Report publicly on medical supply orders and receipts, including online and on notice boards.	■	■	■	■	■	■			Behind schedule	Further work on basic implementation
3. Government Web sites – Strengthen the Web sites of government institutions so that all information in the public interest is posted online within one month.	■	■			■	■			Behind schedule	New commitment based on existing implementation
4. Citizens' budget document – Produce an annual citizens' budget document in an accessible language and format for ordinary citizens.	■	■			■	■	■	■	On schedule	New commitment based on existing implementation
5. Allocation of grants to local governments – Review the allocation of grants to local governments and publish allocations online.	■	■	■		■	■			Behind schedule	Revision of commitment to be more achievable or measurable
6. Budget execution reports – Post budget execution and disbursement reports on the Ministry of Finance Web site on a quarterly basis.	■				Unclear				Unclear	None: abandon commitment
7. Local government transparency – Ensure that local governments post budget reports in public places.	■	■	■		Unclear				Behind schedule	Further work on basic implementation

COMMITMENT SHORT NAME	POTENTIAL IMPACT				LEVEL OF COMPLETION				TIMING	NEXT STEPS
✪ COMMITMENT IS CLEARLY RELEVANT TO OGP VALUES AS WRITTEN, HAS SIGNIFICANT POTENTIAL IMPACT, AND IS SUBSTANTIALLY OR COMPLETELY IMPLEMENTED.	NONE	MINOR	MODERATE	TRANSFORMATIVE	NOT STARTED	LIMITED	SUBSTANTIAL	COMPLETE		
8. Reports on tax exemptions – Publish tax exemptions granted in the health, education, and water sectors online on a quarterly basis.									Behind schedule	Revision of commitment to be more achievable or measurable
9. Donor funding – Encourage donors to exercise greater transparency in respect to funding provided in Tanzania.									Behind schedule	Further work on basic implementation
10. Best practices for Freedom of Information laws – Study global best practices for Freedom of Information laws.									Behind schedule	Revision of commitment to be more achievable or measurable
11. Parastatal organisations – Publish revenues and expenditures of parastatal organisations, executive agencies, and regulatory authorities.									Behind schedule	New commitment based on existing implementation
2. Participation										
1. Citizens' Web site – Improve the wananchi Web site to make it more robust and responsive as a platform for citizens to participate in the running of government.									Behind schedule	Further work on basic implementation
2. Participation by e–mail and mobile phones – Establish a platform for citizens to send comments to the government and receive feedback within a reasonable time.					Unclear				Unclear	New commitment based on existing implementation
✪ **3. Open forum on OGP commitments –** Establish an open forum in collaboration with civil society to review OGP progress.									Behind schedule	Further work on basic implementation
4. Contact point for OGP communication – Establish an OGP contact point within the government.									On schedule	Maintenance and monitoring of completed implementation
3. Accountability and Integrity										
1. National Audit Office Web site – Improve the Web site to make it more open and user–friendly.									Behind schedule	Further work on basic implementation

COMMITMENT SHORT NAME	POTENTIAL IMPACT				LEVEL OF COMPLETION				TIMING	NEXT STEPS
✪ COMMITMENT IS CLEARLY RELEVANT TO OGP VALUES AS WRITTEN, HAS SIGNIFICANT POTENTIAL IMPACT, AND IS SUBSTANTIALLY OR COMPLETELY IMPLEMENTED.	NONE	MINOR	MODERATE	TRANSFORMATIVE	NOT STARTED	LIMITED	SUBSTANTIAL	COMPLETE		
3. Accountability and Integrity (continued)										
2. Client service charters – Review charters in the health, education, and water sectors for national and facility–level services, and make these charters accessible to citizens.									Behind schedule	Further work on basic implementation
3. Complaints register – Improve the existing system to ensure that complaints are addressed, documented, and posted on Web sites quarterly.									Behind schedule	New commitment based on existing implementation
4. Local government service boards and committees – Strengthen existing boards and committees to make them serve citizens more effectively.					Unclear				Unclear	None: abandon commitment
5. Disclosure of public officials' assets – Prepare legislation and regulations to strengthen asset disclosures of public officials.									Behind schedule	Further work on basic implementation
4. Technology and Innovation										
✪ 1**. Water data and mapping –** Finalize a water point mapping system for local government authorities, making the data available online.									Behind schedule	Further work on basic implementation
✪ **2. Access to health, education, and water data –** Strengthen the use and availability of these data online.									Behind schedule	Further work on basic implementation
✪ **3. Citizens' "How Do I?" Web site –** Explore the feasibility of establishing a Web site where citizens can obtain practical information about government services.									On schedule	New commitment based on existing implementation
4. Global practice on data disclosure – Study global practice on data disclosure for establishment of a government data Web site.					Unclear				Unclear	New commitment based on existing implementation
5. Open government innovation by local entrepreneurs – Foster communities of local entrepreneurs to spur greater innovation, transparency, and citizen engagement.									Behind schedule	None: abandon commitment

Table 2 | Summary of Progress by Commitment

NAME OF COMMITMENT	SUMMARY OF RESULTS
✪ COMMITMENT IS CLEARLY RELEVANT TO OGP VALUES AS WRITTEN, HAS SIGNIFICANT POTENTIAL IMPACT, AND IS SUBSTANTIALLY OR COMPLETELY IMPLEMENTED.	
1. Transparency	
✪ 1. Dashboard of OGP progress • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Moderate • Completion: Substantial	This commitment was substantially completed, although not to the extent reported by the government. The government's Web site is operational but does not yet include all quarterly progress reports. The IRM researcher recommends strengthening this commitment to include posting quarterly reports online, as well as disseminating reports through other channels. Reports need to be distributed in both English and Kiswahili to reach a wider audience.
2. Reporting on medical supply orders • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Transformative • Completion: Limited	The IRM researcher found only one post about this commitment on the government's Web site, and no data could be found on the chosen facilities. Setting a longer time frame — in stages with clear milestones — might improve future implementation. As with other commitments, this information should be provided in both English and Kiswahili.
3. Government Web sites • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Minor • Completion: Limited	The IRM researcher determined that this commitment was already part of pre–existing initiatives. Although a number of government Web sites have been created, very few are actually online or accessible. The information is mainly posted in English. The IRM researcher recommends that the government realign or merge this commitment with similar access to information commitments in the next OGP action plan. Further, delivery of this commitment might be improved if one institution, such as the e–Government Agency, were tasked with co–ordinating government efforts.
4. Citizens' budget document • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Minor • Completion: Complete	The commitment was part of pre–existing initiatives and has been completed. The latest annual citizen budget documents are available online in both English and Kiswahili. The materials were produced in collaboration with Policy Forum, a civil society policy network. In the next action plan, the IRM researcher recommends that the government rephrase the text of this commitment to allow for more government–held budget data to become accessible electronically, as well as through notice boards and other communication channels.
5. Allocation of grants to local governments • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Moderate • Completion: Limited	Local government authorities' allocations have been published online, but the government's review of its formula–based grant allocation system is not complete. The IRM researcher found this commitment to be unambitious. As currently written, the commitment is vague on who, when, and how this review should be carried out. Further work on basic implementation is needed.
6. Budget execution reports • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: None • Completion: Unclear	The IRM researcher could not authenticate the limited progress on this commitment reported by the government, as the Web site from which the published reports could be accessed was down for most of the review period. Further, there was no consensus amongst stakeholders about which reports were available on the Ministry of Finance Web site. The IRM researcher concluded that this commitment provides no added value, compared to what already existed, and recommends that no further work be directed towards it.
7. Local government transparency • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Moderate • Completion: Unclear	The IRM researcher was unable to ascertain the overall level of completion of this commitment. Based on interviews, stakeholder meetings, and the government's progress report, it is clear that implementation is limited or non–existent. The IRM researcher recommends that more efforts be made towards the basic implementation of this commitment, because it has the potential to provide a useful source of information for policymakers and watchdogs at the local level.

NAME OF COMMITMENT	SUMMARY OF RESULTS
8. Reports on tax exemptions • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Moderate • Completion: Not started	The IRM researcher stresses that the public has a right to be informed and that implementation of this commitment would have enhanced tax justice and the government's transparency processes. However, the target of publishing quarterly reports might have been unrealistic at the time of submitting the OGP action plan. The IRM researcher recommends that the commitment be revised in the next action plan to make information on tax exemptions accessible to the general public on a quarterly or semi–quarterly basis.
9. Donor funding • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Moderate • Completion: Not started	According to stakeholders, this commitment would have greatly enhanced donor aid transparency for the government. It also would have helped watchdog and oversight institutions to undertake monitoring and advocacy objectively. The government points to its progress on an aid management platform on the Ministry of Finance Web site, but this Web site was not available for most of the IRM research period. The IRM researcher recommends that further work be undertaken on basic implementation of this commitment.
10. Best practices for Freedom of Information laws • OGP Value Relevance: Unclear • Potential impact: Minor • Completion: Limited	Stakeholders' views about this commitment were mixed. Some reported that they were not consulted and had not seen any best practice study. Others indicated that preparations for the Freedom of Information Bill were under way and that the government had begun a process to solicit comments from Tanzanian non–state actors. The researcher recommends rephrasing this commitment in the next action plan to accommodate processes leading to the publication and enactment of a freedom of information law. The rephrased commitment should have concrete deliverables and timelines.
11. Parastatal organisations • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Minor • Completion: Limited	The IRM researcher found that parastatal organisations' Web sites that were quoted in the government progress report were not available or functional. Further, the researcher found no evidence in the printed media that these reports had been disclosed to the general public in newspapers. The researcher recommends that a new commitment be developed, which builds on the limited implementation achieved to date. This commitment should be merged with other commitments and should include clear milestones, deliverables, and timelines.
2. Participation	
1. Citizens' Web site • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Transformative • Completion: Not started	This is one of the most clearly worded and ambitious commitments in the Tanzania OGP action plan. If this commitment were fulfilled, the IRM researcher sees the potential for significant progress towards the OGP values of transparency and citizen participation. The researcher recommends that the government continue to work on basic implementation of this commitment.
2. Participation by e–mail and mobile phones • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Transformative • Completion: Unclear	The IRM researcher could not make a definitive call as to the level of implementation of this commitment. Some of the evidence provided by the government on implementation could not be authenticated. Other evidence provided by the government shows a lack of clarity in terms of what this commitment seeks to accomplish in terms of enhancing citizen participation. The IRM researcher considers this commitment to be a potentially transformative way for the government to become more open and engage effectively with its citizens using appropriate technologies. The researcher notes that the goal of this commitment is similar to commitments 3(ii) and 3(iii) and recommends merging the three in the next action plan, while providing clear milestones, deliverables, and timelines. To improve delivery, a single institution should be charged with coordinating and implementing these initiatives.

NAME OF COMMITMENT	SUMMARY OF RESULTS
✪ 3. Open forum for OGP commitments • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Moderate • Completion: Substantial	The government established a national steering committee, which met at least once per month. Two civil society organisations participated. However, reporting on the outcomes of the committee meetings was weak. The IRM recommends further work to implement this commitment. There is a need to enlarge participation by reaching out to more non–state actors at all levels of monitoring.
4. Contact point for OGP communication • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Minor • Completion: Complete	The Tanzanian Government has an OGP focal person in place. During the next action plan, the IRM researcher recommends that the government address funding limitations to support the secretariat, work to change the mind–set of senior government officials about OGP, and use social media to enhance awareness of the OGP in Tanzania.
3. Accountability and Integrity	
1. National Audit Office Web site • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Transformative • Completion: Limited	This commitment is part of a pre–existing initiative. Stakeholders indicated that the Web site would have been a good resource for civic advocacy on a range of issues and would have helped to provide a source of information and data for parliamentary oversight through the various reports being published. However, stakeholders noticed a dearth of user–friendly materials on the site. The IRM researcher recommends further work by the government to accomplish this commitment.
2. Client service charters • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Minor • Completion: Limited	All three ministries involved in this commitment — Education and Vocational Training, Health and Social Welfare, and Water — had existing client service charters that were under review, but there was no evidence that consultations have been held on the drafts. The IRM researcher recommends further work to accomplish this commitment. The review process should be opened to key stakeholders, and the review should extend to the facility level rather than just focus on the national ministerial level. As with other commitments, stakeholders recommended that the documents be made available in both Kiswahili and English.
3. Complaints register • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Moderate • Completion: Limited	The three ministries involved in this commitment — Education and Vocational Training, Health and Social Welfare, and Water — had pre–existing complaints registers. However, many stakeholders expressed doubt that the ministries were recording or indeed addressing any of the complaints being submitted. In the next action plan, the IRM researcher recommends merging this commitment with similar commitments focused on citizen participation, strengthening complaints desks, and employing appropriate media technology to ensure that complaints are made accessible to the public.
4. Local government service boards and committees • OGP Value Relevance: Unclear • Potential impact: None • Completion: Unclear	The IRM researcher could not ascertain the actual level of implementation of this commitment. The government did not provide evidence in its progress report or in response to e–mail requests from the IRM researcher. However, one government representative indicated that training programmes had been conducted to improve health service boards and committees. The IRM researcher recommends abandoning this commitment unless clear milestones and timelines are ascertained in the next OGP action plan.
5. Disclosure of public officials' assets • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Moderate • Completion: Not started	According to its progress report, the government considers this commitment to be complete when an amendment bill is drafted. The IRM researcher found no evidence that the bill has been drafted. The IRM researcher recommends further work on this commitment, and proposes two milestones: (i) fresh consultations and involvement of all stakeholders including non–state actors in preparing the new asset disclosure amendment bill by June 2014; (ii) finalisation and presentation of the amendment bill and regulations to Parliament by August 2014.

NAME OF COMMITMENT	SUMMARY OF RESULTS
4. Technology and Innovation	
✪ 1. Water data and mapping • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Moderate • Completion: Substantial	The government's progress report shows that a total of 132 local government authorities have data available on the Water Point Mapping System database. However, the government reports that provision of equipment for routine data and training at the local government level has not been done. The IRM researcher recommends further work on basic implementation of this commitment.
✪ 2. Access to health, education, and water data • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Transformative • Completion: Substantial	This commitment involved mostly supply–side technical work. For the commitment to have been relevant to OGP, the data need to be published online in a format that would allow analysis and re–use by non–state actors. The IRM researcher recommends further work on basic implementation of this commitment.
✪ 3. Citizens' "How Do I?" Web site • OGP Value Relevance: Clear • Potential impact: Transformative • Completion: Complete	The language of this commitment entailed "exploring the feasibility" rather than "establishing" the citizens' Web site. It is commendable that the government actually established the portal. However, the IRM researcher believes that the ultimate goal in the context of OGP values and grand challenges is to enable interaction between the government and their citizens. The IRM researcher recommends a new commitment based on basic implementation.
4. Global practice on data disclosure • OGP Value Relevance: Unclear • Potential impact: Transformative • Completion: Unclear	The IRM researcher could not establish the level of completion of this commitment, due to lack of communication and evidence provided by the government. This commitment alone adds no value to open government processes, although it lays the foundation for that to happen. The IRM researcher recommends that a new commitment be built around implementation of the current one.
5. Open government innovation by local entrepreneurs • OGP Value Relevance: Unclear • Potential impact: Minor • Completion: Not started	The IRM researcher believes that the government was overly ambitious in making this commitment. Stakeholders pointed to a lack of financial and material resources within the government to achieve this commitment. The IRM researcher recommends abandoning this commitment or else merging the commitment with others in the next OGP action plan.

RECOMMENDATIONS

The Tanzanian Government's first OGP action plan was ground–breaking in many ways. However, the inclusion of 25 commitments in the government's OGP action plan was overly ambitious, and few of these commitments were completed. Both the IRM researcher and stakeholders believe that the next action plan should be a lean one with fewer than eight robust, indicative, and time–bound commitments. The OGP process would also benefit if the government were to proactively seek ways to involve CSOs in both planning of the next action plan and implementation of the commitments.

Access to information

Access to government–held information continues to be a key issue in Tanzania. During the 2013 OGP summit in London, Tanzanian President, the Hon. Jakaya Mrisho Kikwete, made bold promises to have a freedom of information act in place by April 2014. Significant work is still needed in the impending consultative processes to support the eventual enactment of the enabling legislation.

Insofar as freedom of the press and freedom of expression are concerned, the current environment in Tanzania does not allow media workers to discharge their duty of informing the public without fear of legal implications or repercussions. At the same time, stakeholders unanimously expressed concern about the presence of several pieces of legislation — 40 in total according to the Freedom of Information Coalition in Tanzania — that counteract and contradict open government principles. Some of these need immediate attention and repeal in order to abide by OGP principles, for example: (i) the Newspaper Act of 1976 that gives the government the authority to de–register or ban newspapers at will, (ii) the Civil Service Act and the proposed Public Leadership Code of Ethics Act that collectively block access to government information by journalists, and (iii) 1993 Broadcasting Services Act that allows the telecommunications regulator to close down television and radio stations at will.

Civic participation

Stakeholders generally were of the opinion that new or revised commitments in Tanzania's next OGP action plan should have language that is demand driven. They recommended moving away from most of the existing supply–side commitments that seek to strengthen government systems and structures. The IRM researcher recommends that the government include the following user–focused elements in the next action plan:

- Design commitments with the specific aim to improve the ability of citizens to directly interface with government officials.
- Provide wide and timely access to Web–based data in order to ensure greater public access to the information.
- Make all reports and data available to the public in both Kiswahili and English using easy–to–read language.

ELIGIBILITY REQUIREMENTS: 2012

To participate in OGP, governments must demonstrate commitment to open government by meeting minimum criteria on key dimensions of open government. Third–party indicators are used to determine country progress on each of the dimensions. For more information, visit: http://www.opengovpartnership.org/how–it–works/how–join/eligibility–criteria

BUDGET TRANSPARENCY:
4 OUT OF 4

ACCESS TO INFORMATION:
3 OUT OF 4
(INCLUDED IN CONSTITUTION)
LAW ENACTED

ASSET DISCLOSURE:
2 OUT OF 4

CIVIC PARTICIPATION:
3 OUT OF 4
(5.29 OUT OF 10)
5.29 OUT OF 10

Accountability

Despite joining the OGP in 2011 and its participation in a number of open government initiatives, such as the African Peer Review Mechanism, Tanzania continues to struggle with a lack of accountability and loss of public trust. For this reason, the government's OGP commitment to enact a law on compulsory disclosure of assets by public officials remains an important priority for many stakeholders. At the local level, there is a need to improve local government authorities' compliance with OGP requirements of posting approved budgets, disbursements, and execution reports on the boards and in public places.

Technology and innovation

In its action plan, the government emphasised the importance of using technology — especially the Internet — to promote open government principles in Tanzania. Several further steps can be taken to improve government Web sites. In the next action plan, the IRM researcher recommends that the government commit to provide an overall dashboard of progress on OGP implementation online and ensure that all OGP–related progress reports are posted on the dashboard in a timely manner. To reach out to greater portions of the population, the government should also take advantage of other communication channels, such as mobile phone / SMS technology, when supplying information to the public.

Ngunga Greyson Tepani is the executive director of the Tanzania Association of Non–Governmental Organisations. Mr Tepani wrote this report in his personal capacity.

Open Government Partnership
INDEPENDENT REPORTING MECHANISM

The Open Government Partnership (OGP) aims to secure concrete commitments from governments to promote transparency, empower citizens, fight corruption, and harness new technologies to strengthen governance. OGP's Independent Reporting Mechanism assesses development and implementation of national action plans to foster dialogue among stakeholders and improve accountability.

TOC

MUHTASARI

MFUMO TATHMINI WA TAARIFA ZA OGP: TANZANIA TAARIFA YA UTEKELEZAJ 2012–2013

Mpango Kazi wa Tanzania ulikuwa na maazimio yenye utashi mkubwa kuboresha upatinakaji wa taarifa kwa wananchi kupitia mtandao wa kompyuta. Hata hivyo, ni baadhi ya maazimio tu yaliyotekelezwa kikamilifu. Wadau pia walitanabahisha kuwa Tanzania bado haina sheria juu ya Uhuru wa kupata na / au kutoa Taarifa / Habari.

Mpango wa Utendaji Kazi wa Serikali kwa Uwazi (OGP) ni juhudi za wadau kadhaa, wanaojitolea kimataifa kwa nia ya kupata maazimio mahsusi toka kwa serikali mbalimbali kwa wananchi wake yatakayohimiza uwazi, kuwezesha wananchi, kupambana na rushwa, na kutumia teknolojia mpya ili kuboresha utawala bora. Mpango Tathmini wa Taarifa (IRM) hupitia taarifa za utekelezaji wa maazimio ya OGP kila mwaka kwa kila nchi iliyojiunga na Mpango wa OGP.

Tanzania ilijiunga rasmi na Mpango wa OGP mnamo Septemba 2011, ambapo Rais Mh. Dk. Jakaya Mrisho Kikwete alipotangaza nia ya nchi yetu kutaka kujiunga na mpango huo.

Mpango wa OGP hapa Tanzania unaongozwa na Kamati Elekezi ya wawakilishi toka wizara za serikali, asasi za kiraia (AzaKi) na ofisi ya uratibu wa mpano huo nchini. kitengo cha Uratibu wa Utawala – Ikulu ya Rais ndio kitovu cha mchakato wa OGP hapa nchini, watekelezaji wengine ni pamoja na Wizara ya Fedha, Wakala wa Mitandao ya Serikali, Wizara ya Maji, Wizara ya Afya na Huduma za Jamii na Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi. Ingawa hivyo, mtekelezaji muhimu kuliko wote ni Ofisi ya Waziri Mkuu – tawala za mikoa na Serikali za Mitaa (OWM–TAMISEMI), ambayo hutekeleza maazimio ya OGP katika ngazi ya wilaya, manispaa na miji.

MCHAKATO WA OGP

Nchi zinazoshiriki katika mpango wa OGP zinafuata mchakato wa ushirikishaji wakati wa kuandaa mpango kazi na hata katika utekelezaji wake.

Kwa ujumla, serikali ya Tanzania iliandaa mpango kazi wake wa OGP kwa njia shirikishi. Wananchi walikuwa na muda wa kutosha kutoa maoni ya rasimu ya mpango kazi. Pia serikali ilifanya juhudi za kujenga uelewa juu ya mpango wa OGP kupitia mlolongo wa kipindi cha televisheni/luninga kiitwacho *Changamoto*, redioni, na kwa uchache zaidi, magazetini. Hata hivyo, hakukuwepo na rasimu ya mpango kazi kwa lugha ya taifa – Kiswahili, kitu kilichopunguza ushiriki.

AzaKi nne zilishiriki kwenye mashauriano na serikali. Wakati wa tathmini hii, AzaKi hizi zililalama kuwa mapendekezo kadhaa muhimu aidha hayakujumishwa au kupunguzwa makali mpango kazi wa mwisho ulipochapishwa na serikali ukiwa na jumla ya maazimio 25. Pia, kwenye rasimu ya mwisho serikali iliondoa muda uliopangwa kwa utekelezaji wa baadhi ya maazimio muhimu, baadhi ya maazimio hayo yakiwa ni yale ya kuwa na miswada ya Uhuru wa Vyombo vya Habari na Uwazi juu Mali zinazomilikiwa na Watumishi wa Juu wa Umma.

Mchakato wa kupata maoni uliotumika na serikali wakati wa kuandaa taarifa ya utekelezaji wa maazimio ya OGP ulikuwa dhaifu, hasa kwa vile serikali haikuzingatia kutoa muda wa wiki mbili za kupata maoni ya wananchi, kama inavyotakiwa chini ya miongozo ya mpango wa OGP.

KWA UFUPI

MWANANCHAMA TANGU: **2011**
JUMLA YA MAAZIMIO: **25**

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI

TIMILIFU:	3 kati ya 25
KIASI KIKUBWA:	4 kati ya 25
KIDOGO:	8 kati ya 25
BADO:	5 kati ya 25
HAIKO WAZI:	5 kati ya 25

WAKATI

KWA WAKATI:	3 kati ya 25

MAAZIMIO KWA MHIMIZO

UPATINAJI TAARIFA:	16 kati ya 25
USHIRIKISHAJI WATU:	5 kati ya 25
UWAJIBIKAJI:	7 kati ya 25
TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA AJILI YA UWAZI NA UWAJIBIKAJI:	14 kati ya 25
HAIKO WAZI:	4 kati ya 25

IDADI YA MAAZIMIO AMBAYO:

YALIKUWA YANAENDANA NA TUNU ZA OGP	21 kati ya 25
YANA UTASHI MKUBWA:	16 kati ya 25
YAMETEKELEZWA KWA KIASI KIKUBWA AU TIMILIFU KABISA:	7 kati ya 25
VIGEZO VYOTE VITATU (✪):	5 kati ya 25

Tathmini imefanywa na kuandikwa na: Ngunga Tepani

UTEKELEZAJI WA MAAZIMIO

Nchi zinazoshiriki katika mpango huu wa OGP, hulazimika kuweka maazimio kwenye mpango–kazi wa miaka miwili. Jedwali la 1 linaonyesha kwa muhtasari kila azimio, utashi wake, na kiwango cha utekelezaji kilichofikiwa, kama limefikiwa katika muda uliopangwa na mpango–kazi wa Tanzania, na hatua gani zichukuliwe kwa maazimio hayo hasa kwa mipango–kazi ya OGP itakayofuata. Mpango kazi wa Tanzania ulikuwa na sekta mbalimbali na idadi ya maazimio yenye utashi mkubwa, kama inavyothibitishwa hapo chini. Kama inavyoonyeshwa kwenye Jedwali la 2, Tanzania ilifanikiwa kutekeleza kwa utimilifu maazimio matatu.

Jedwali la 1 | Tathmini ya Utekelezaji wa kila Azimio

JINA LA AZIMIO KWA KIFUPI	ATHARI TARAJIWA				KIWANGO CHA UTEKELEZAJI				WAKATI	HATUA MUHIMU KUFUATWA
✪ AZIMIO LINAENDANA NA TUNU ZA OGP KAMA LILIVYOANDIKWA, LINA ATHARI CHANYA KWA JAMII, NA KWA KIASI KIKUBWA LIMETEKELEZWA AU LIMETEKELEZWA KIKAMILIFU.	HAKUNA	KIDOGO	WASTANI	MABADILIKO MAKUBWA	BADO	KIDOGO	KIASI KIKUBWA	TIMILIFU		
1. Transparency										
✪ **1. Ukurasa unaoonyesha hali ya utekelezaji OGP –** Uwepo wa jukwaa mtandaoni unaoonyesha hali ya utekelezaji wa mpango wa OGP nchini kuhakikisha kuwa taarifa zinapatikana kila robo ya mwaka.									Nyuma ya wakati	Kazi zaidi inahitahitajika kutekeleza azimio
2. Taarifa juu ya oda/maombi ya vifaa vya matibabu – Kuweka hadharani taarifa juu ya maombi ya madawa na vifaa vya matibabu na kiasi kilichotolewa mtandaoni na kwenye mbao za matangazo.									Nyuma ya wakati	Kazi zaidi inahitahitajika kutekeleza azimio
3. Tovuti za serikali – Kuimarisha wavuti za asasi mbalimbali za serikali ili taarifa zote muhimu kwa umma zipatikane mtandaoni ndani ya mwezi mmoja.									Nyuma ya wakati	Azimio jipya liandaliwe kwa kutazama yaliyomo kwenye azimio lililopo sasa
4. Chapisho la bajeti kwa wananchi – Kuandaa chapisho la bajeti kwa wananchi katika lugha na mpangilio rahisi kupatikana kwa wananchi wa kawaida.									Kwa wakati	Azimio jipya liandaliwe kwa kutazama yaliyomo kwenye azimio lililopo sasa
5. Utoaji ruzuku kwa serikali za mitaa – Mapitio ya namna bora ya utoaji ruzuku kwa serikali za mitaa na kuchapisha mgawanyo huo mtandaoni.									Nyuma ya wakati	Mapitio ya azimio ili liweze kutekelezeka na kupimika
6. Taarifa za utekelezaji wa bajeti – Taarifa za utekelezaji na utoaji fedha za bajeti kwenye wavuti ya Wizara ya Fedha kwa kila robo mwaka.					Haiko wazi				Haiko wazi	Azimio hili litupiliwe mbali

JINA LA AZIMIO KWA KIFUPI	ATHARI TARAJIWA				KIWANGO CHA UTEKELEZAJI				WAKATI	HATUA MUHIMU KUFUATWA
✪ AZIMIO LINAENDANA NA TUNU ZA OGP KAMA LILIVYOANDIKWA, LINA ATHARI CHANYA KWA JAMII, NA KWA KIASI KIKUBWA LIMETEKELEZWA AU LIMETEKELEZWA KIKAMILIFU.	HAKUNA	KIDOGO	WASTANI	MABADILIKO MAKUBWA	BADO	KIDOGO	KIASI KIKUBWA	TIMILIFU		
7. Uwazi serikali za mitaa – Kuhakikisha serikali za mitaa zinaweka / kutangaza taarifa za matumizi ya bajeti sehemu za wazi / zinazofikiwa na wananchi.					Haiko wazi				Nyuma ya wakati	Kazi zaidi inahitahitajika kutekeleza azimio
8. Taarifa za misamaha ya kodi – Kuchapisha mtandaoni taarifa za misamaha ya kodi iliyotolewa kwa sekta za afya, elimu na maji kila robo mwaka.									Nyuma ya wakati	Mapitio ya azimio ili liweze kutekelezeka na kupimika
9. Fedha za wahisani – Kuhamasisha wahisani waongeze uwazi juu ya rasilimali fedha inayotolewa kwa Tanzania.									Nyuma ya wakati	Kazi zaidi inahitahitajika kutekeleza azimio
10. Mifano bora ya sheria za Uhuru wa Habari – Kupitia / kusoma mifano bora ulimwenguni ya sheria zinazohusu uhuru wa habari / taarifa.									Nyuma ya wakati	Mapitio ya azimio ili liweze kutekelezeka na kupimika
11. Mashirika ya Umma – Kuchapisha taarifa za mapato na matumizi za mashirika ya umma, wakala tendaji, na mamlaka za udhibiti.									Nyuma ya wakati	Azimio jipya liandaliwe kwa kutazama utekelezaji wa azimio lililopo sasa
B. Ushirikishaji										
1. Tovuti ya Wananchi – Kuboresha tovuti ya wananchi kuifanya iwe chagizi (robust) zaidi na inayokidhi matakwa ya wananchi kushiriki namna serikali yao iendeshwe.									Nyuma ya wakati	Kazi zaidi inahitahitajika kutekeleza azimio
2. Ushiriki kwa barua pepe na vilonga – Kuanzisha jukwaa mtandaoni kwa wananchi kuweza kutuma maoni yao kwa serikali na kupokea majibu kwa muda muafaka.					Haiko wazi				Haiko wazi	Azimio jipya liandaliwe kwa kutazama utekelezaji wa azimio lililopo sasa
✪ **3. Jukwaa la wazi la maazimio ya OGP –** Kuanzisha jukwaa la wazi kwa ushirikiano na asasi za kiraia kupitia utekelezaji wa maazimio ya OGP.									Nyuma ya wakati	Kazi zaidi inahitahitajika kutekeleza azimio
4. Chanzo cha mawasiliano ya OGP – Kuwepo na mtu atayehusika na mawasiliano ya OGP ndani ya serikali.									Kwa wakati	Kuhifadhi na kusimamia utekelezaji uliofikiwa na azimio

JINA LA AZIMIO KWA KIFUPI	ATHARI TARAJIWA				KIWANGO CHA UTEKELEZAJI				WAKATI	HATUA MUHIMU KUFUATWA
✪ AZIMIO LINAENDANA NA TUNU ZA OGP KAMA LILIVYOANDIKWA, LINA ATHARI CHANYA KWA JAMII, NA KWA KIASI KIKUBWA LIMETEKELEZWA AU LIMETEKELEZWA KIKAMILIFU.	HAKUNA	KIDOGO	WASTANI	MABADILIKO MAKUBWA	BADO	KIDOGO	KIASI KIKUBWA	TIMILIFU		
C. Uwajibikaji na Uadilifu										
1. Tovuti wa Ofisi ya Mkaguzi Mkuu – Kuboresha tovuti ili kuwa wazi zaidi na rafiki kwa mtumiaji.									Nyuma ya wakati	Kazi zaidi inahitahitajika kutekeleza azimio
2. Mikataba wa Huduma kwa Wateja – Kuipitia mikataba iliyopo kwa sekta za afya, elimu na maji ngazi ya taifa na mtoa–huduma, na kuhakikisha mikataba hii inapatikana kirahisi kwa wananchi.									Nyuma ya wakati	Kazi zaidi inahitahitajika kutekeleza azimio
3. Rejesta ya malalamiko – Kuboresha mifumo iliyopo ili kuhakikisha kuwa malalamiko yanafanyiwa kazi, yanahifadhiwa, na kuwekwa mitandaoni kila robo mwaka.									Nyuma ya wakati	Azimio jipya liandaliwe kwa kutazama utekelezaji wa azimio lililopo sasa
4. Bodi na kamati za huduma za serikali za mitaa – Kuimarisha bodi na kamati zilizopo ili zihudumie wananchi kwa ufanisi zaidi.					Haiko wazi				Haiko wazi	Azimio hili litupiliwe mbali
5. Kutangaza mali za watumishi wa umma – Kutunga sheria na kanuni za kuimarisha watumishi wa umma kutangaza mali zao.									Nyuma ya wakati	Kazi zaidi inahitahitajika kutekeleza azimio
D. Teknolojia na Ubunifu										
✪ **1. Takwimu na ramani za maji –** Kamilisha ramani inayoonyesha vyanzo vya maji kwa mamlaka za serikali ya mitaa, kwa kuweka takwimu hizo mitandaoni.									Nyuma ya wakati	Kazi zaidi inahitahitajika kutekeleza azimio
✪ **2. Upatikanaji wa takwimu za afya, elimu na maji –** Kuimarisha matumizi na upatikanaji wa takwimu hizi mtandaoni.									Nyuma ya wakati	Kazi zaidi inahitahitajika kutekeleza azimio

JINA LA AZIMIO KWA KIFUPI	ATHARI TARAJIWA				KIWANGO CHA UTEKELEZAJI				WAKATI	HATUA MUHIMU KUFUATWA
✪ AZIMIO LINAENDANA NA TUNU ZA OGP KAMA LILIVYOANDIKWA, LINA ATHARI CHANYA KWA JAMII, NA KWA KIASI KIKUBWA LIMETEKELEZWA AU LIMETEKELEZWA KIKAMILIFU.	HAKUNA	KIDOGO	WASTANI	MABADILIKO MAKUBWA	BADO	KIDOGO	KIASI KIKUBWA	TIMILIFU		
✪ **3. Tovuti ya wananchi ya "Nifanyeje?" –** Kutazama uwezekano wa kuanzisha tovuti ambapo wananchi wanaweza kupata taarifa juu ya huduma zitolewazo na serikali.									Kwa wakati	Azimio jipya liandaliwe kwa kutazama utekelezaji wa azimio lililopo sasa
4. Uzoefu wa utoaji takwimu duniani – Kusoma uzoefu / utndaji bora wa utoaji takwimu ili kuandaa wavuti wa takwimu wa serikali.					Haiko wazi				Haiko wazi	Azimio jipya liandaliwe kwa kutazama utekelezaji wa azimio lililopo sasa
5. Ubunifu wa wajasiriamali unaolenga kuifanya serikali iwe wazi zaidi – Kulea vikundi vya wajasiriamali wa hapa nchini kubidiisha ubunufu, uwazi na ushirikishaji wananchi.									Nyuma ya wakati	Azimio hili litupiliwe mbali

Jedwali la 2 | Muhtasari wa Utekelezaji kwa kila Azimio

AZIMIO	MUHTASARI WA UCHUNGUZI
A. Uwazi	
✪ 1. Ukurasa unaoonyesha hali ya utekelezaji OGP • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Wastani • Utekelezaji: Kwa kiasi kikubwa	Kwa kiasi kikubwa utekelezaji wa azimio hili ulikamilika, imgawa si kwa kiwamgo kilichoripotiwa na serkali katika taarifa yake ya utekelezaji. Tovuti maalum ya OGP inafanya kazi ila haikuwa na taarifa za kila robo mwaka kama ilivyokuwa ikihitajika. Mtafiti wa Mfumo wa Kutathmini Taarifa za OGP (IRM) anapendekeza kuimaeisha azimio hili ili lijumuishe kuweka taarifa za utekelezaji wa maazimio kwa kila robo mwaka mtandaoni, ikiwa ni pamoja na kusambaza taarifa hizo kwa njia nyingibe za mawasiliano. Taarifa ni budi ziandaliwe na kusambazwa kwa lugha zote ikiwamo Kiswahili ili kufikia hadhira pana zaidi.
2. Taarifa juu ya oda/maombi ya vifaa vya matibabu • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Mabadiliko makubwa • Utekelezaji: Kidogo	Mtafiti wa IRM alikuta taarifa moja tu kuhusiana na azimio hili kwenye tovuti ya serikali na hakukuwa na taarifa zozote kwa baadhi ya vituo vilivyotembelewa na mtafiti. Muda wa kutosha wa kuchapisha taarifa uwekwe — kwa awamu na malengo yawekwe wazi — hii itasaidia utekelezaji siku za usoni. Kama ilivyopendekezwa kwenye maazimio mengine, taarifa hizi ni budi zipatikane kwa lugha kadhaa ikiwamo Kiswahili.
3. Tovuti za serikali • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Ndogo • Utekelezaji: Kidogo	Mtafiti wa IRM aligundua kuwa azimio hili tayari lilikuwa sehemu ya mipango iliyokuwa ikitekelezwa kabla ya OGP. Pamoja na kutengenezwa kwa idadi ya wavuti kadhaa za serikali, ni chache tu kati ya hizo zipo hewani au kufikika. Kwa zinazofikika taarifa zimo kwa lugha ya Kiingereza. Mtafiti wa IRM anapendekeza serikali ilipange upya au kuliunganisha azimio hili na maazimio mengine yanayofanana ya upatikanaji taarifa kwenye mpango kazi utakaofuata wa OGP. Juu ya hayo, utekelezaji kwa utimilifu wa azimio hili unaweza kuimarika endapo taasisi moja tu, kama vile Wakala wa Mtandao wa Serikali, ingepewa jukumu la kuratibu juhudi za serikali.
4. Chapisho la bajeti kwa wananchi • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Ndogo • Utekelezaji: Timilifu	Azimio hili tayari lilikuwa sehemu ya mipango iliyokuwa ikitekelezwa kabla ya OGP na limefikiwa kwa ukamilifu. Machapisho ya hivi karibuni kabisa yanapatikana kwa lugha za Kiingereza na Kiswahili. Machapisho haya yaliandaliwa kwa ushirikiano na Policy Forum, mtandao wa asasi za kiraia unaoshughulika na sera. Mtafiti wa IRM anapendekeza kuwa kwenye mpango kazi ujao serikali ibadilishe lugha ya azimio hili kuhakikisha takwimu zaidi za bajetii zilizomo mikononi mwa serikali, zipatikane kwa njia za kieletroniki na pia kwenye mbao za matangazo na njia nyingine za mawasiliano.
5. Utoaji ruzuku kwa serikali za mitaa • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Wastani • Utekelezaji: Kidogo	Ruzuku zilizogawiwa kwa serikali za mitaa zilichapishwa mtandaoni, ingawa zoezi la serikali kupitia upya utaratibu wa mgao wa ruzuku kwa kutumia kanuni lilikuwa halijakamilika. The Mtafiti wa IRM aliona ya kuwa azimio hili lilikosa utashi wa kutosha. Kwa namna lilivyoandikwa, azimio haliko wazi juu ya nani, lini na vipi, na namna gani mapitio hayo yatafanyika. Pamoja na hayo juhudi zaidi zinahitajika kukamilisha utekelezaji wa azimio.
6. Taarifa za utekelezaji wa bajeti • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Hakuna • Utekelezaji: Haiko wazi	Mtafiti wa IRM hakuweza kuthibitisha kiwango cha ya utekelezaji wa azimio hili kama kilivyoonyeshwa kwenye taarifa ya seikali juu ya utekelezaji wa maazimio ya OGP, kwani kwa kipindi chote cha tathmini wavuti ambamo taarifa hizi zingepatikana ilikuwa haipo hewani / haipatikani mtandaoni. Pia, kwenye mkutano wa wadau hakukuwa na muafaka juu ya taarifa zipi zinapatikana kwenue wavuti/ tovuti ya Wizara ya Fedha. Mtafiti wa IRM anahitimisha kuwa azimio hili halikuwa na ongezeko la thamani ukilinganisha na kilichokuwa kikifanyika awali, na anapendekeza kuwa azimio hili lisifanyiwe kazi tena.

AZIMIO	MUHTASARI WA UCHUNGUZI
7. Uwazi serikali za mitaa • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Wastani • Utekelezaji: Haiko wazi	Mtafiti wa IRM hakuweza kufanya tathmini ya kiwango cha jumla cha utekelezaji wa azimio hili. Kwa kupitia mahojiano, mikutano na wadau, na taarifa ya utekelezaji ya serikali, ni wazi kuwa utekelezaji ni mdogo/finyu sana au haupo. Mtafiti wa IRM anapendekeza kuwa juhudi zaidi zinahitajika kukamilisha utekelezaji wa azimio kimsingi, sababu linaleta fursa ya chanzo cha taarifa watunga sera na wanaharakati hapa nchini.
8. Taarifa za misamaha ya kodi • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Wastani • Utekelezaji: Bado	Mtafiti wa IRM anasisitiza kuwa umma / jamii ina haki ya kupata taarifa/habari na kuwa utekelezaji wa azimio hili ungeimarisha michakato ya kodi kwa haki (tax justice) na uwazi serikalini. Pamoja na hayo, lengo lililowekwa la kuchapisha taarifa ya kila robo mwaka ilikosa uhalisia hasa wakati wa uandaaji mpango–kazi wa OGP mwaka 2012. Mtafiti wa IRM anapendekeza kuwa azimio hili lipitiwe upya kwenye mpango–kazi ujao wa OGP ili kufanya taarifa juu ya misamaha ya kodi zipatikane kirahisi kwa wananchi/jamii kwa kila nusu mwaka.
9. Fedha za wahisani • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Wastani • Utekelezaji: Bado	Kwa mujibu wa wadau, azimio hili lingeboresha kwa kiasi kikubwa uwazi wa fedha za wahisani kwa serikali yetu. Pia ingesaidia wanaharakati na vyombo vingine vya uangalizi kuweza kufanya uangalizi na ushawishi kwa umakini (objectively). Serikali inaelekeza ushahidi wa utekelezaji kwenye ukurasa wa aid management platform uliomo ndani ya tovuti ya Wizara ya Fedha, lakini ukurasa huo maalum haukuwa ukipatikana kwa kipindi chote cha tathmini ya IRM. Mtafiti wa IRM anapendekeza juhudi zaidi zifanyike kutekeleza azimio kinsingi.
10. Mifano bora ya sheria za Uhuru wa Habari • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Haiko Wazi • Athari tarajiwa: Ndogo • Utekelezaji: Kidogo	Kulikuwa na mitazamo mchanganyiko baina ya wadau kuhusiana na azimio hili. Baadhi waliarifu ya kuwa hawakushirikishwa wala kuona ripoti ya uchunguzi wa mifano bora. Wengine walionyesha ya kuwa kumekuwa na maandalizi ya kupata muswada wa Uhuru wa Habari na kuwa serikali imekuwa ikiomba maoni toka kwa Watanzania watendaji nje ya dola (Tanzanian non–state actors). Mtafiti anapendekeza kuandikwa upya kwa azimio hili kwenye mpango–kazi unaofuata kuingiza michakato itakayohakikisha kutengenezwa na kupitishwa kwa sheria ya Uhuru wa Habari. Azimio jipya hilo pia ni budi liwe na lugha inayoonyesha malengo mahsusi na muda maalumu wa kuyafikia.
11. Mashirika ya Umma • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Ndogo • Utekelezaji: Kidogo	Mtafiti wa IRM alikuta kwamba wavuti zilizoonyeshwa kwenye taarifa ya utekelezaji ya serikali hazipatikani au hazifanyi kazi. Zaidi, mtafiti hakupata ushahidi wa maandishi kuonyesha kuwa taarifa hizo zilitolewa kwenye magazeti. Mtafiti anapendekeza kuwa azimio jipya liandaliwe ambalo litaanzia pale utekelezaji wa azimio la sasa ulipoishia. Azimio jipya pendekezwa liwe ni muungano wa maazimio mengine na lazima lionyeshe wazi kila hatua (milestones), malengo/matokeo (deliverables), na ni lini yatafikiwa.
B. Ushirikishaji	
1. Tovuti ya Wananchi • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Mabadiliko makubwa • Utekelezaji: Bado	Hili ni mojawapo ya maazimio yaliyoandikwa kwa uwazi na utashi wa hali ya juu katika mpango–kazi wa OGP wa Tanzania. Endapo azimio hili lingetekelezwa, mtafiti wa IRM anadhani nchi ingepiga hatua kubwa katika kuzitekeleza tunu za uwazi na ushiriki wa wananchi za OGP. Mtafiti wa IRM anapendekeza juhudi zaidi zifanyike kutekeleza azimio kinsingi.

AZIMIO	MUHTASARI WA UCHUNGUZI
2. Ushiriki kwa barua pepe na vilonga • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Mabadiliko makubwa • Utekelezaji: Haiko wazi	Mtafiti wa IRM hakuweza kuamua kiwango cha utekelezaji wa azimio hili. Baadhi ya ushahidi uliotolewa na serikali juu ya utekelezaji wa azimio hili haukuweza kuthibitishwa. Ushahidi mwingine uliotolewa una mikanganyiko na hauelewi nini azimio hili liliazimia katika kukuza ushiriki wa wananchi. Mtafiti wa IRM anadhani azimio hili lingebadilisha kwa kiasi kikubwa sana namna serikali inavyofanya kazi kwa uwazi na kuzungumza na wananchi wake kwa kutumia teknolojia muafaka. Mtafiti amegundua ya kuwa lengo la azimio hili linafanana na yale ya C(2) na C(3) hapo chini na anapendekeza kuunganishwa katika mpango kazi ujao, wakati huo huo azimio jipya likiweka hatua muhimu kupitiwa, matokeo na muda wa utekelezaji kuwa wazi zaidi. Kuhakikisha utekelezaji, mtafiti anapendekeza taasisi moja tu ya serikali ipewe jukumu la kuratibu utekelezaji wa maazimio haya/azimio hili.
✪ 3. Jukwaa la wazi la maazimio ya OGP • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Wastani • Utekelezaji: Kiasi kikubwa	Serikali iliunda kamati elekezi, iliyokuwa ikikutana angalau mara moja kwa mwezi. Asasi za Kiraia (AzaKi) mbili, REPOA na Twaweza ni wajumbe wa kamati hii. Hata hivyo, utoaji wa taarifa za mikutano ya kamati hiyo ulikuwa ni dhaifu. IRM inapendekeza juhudi zaidi zifanyike kutekeleza azimio kinsingi. Kuna haja ya kuongeza ushiriki katika kamati kwa kuwafikia wadau wasio wa kiserikali zaidi kwa ngazi zote za usimamizi.
4. Chanzo cha mawasiliano ya OGP • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Ndogo • Utekelezaji: Timilifu	Serikali ya Tanzania sasa ina mratibu wa masuala ya OGP. Katika mpango kazi ujao, mtafiti wa IRM anapendekeza serikali ishighulikie vikwazo vya utekelezaji kifedha ili kuipa uwezo sekretarieti, juhudi kubadili mitazamo ya watendaji wakuu serikalini juu ya OGP, na kutumia mitandao ya kijamii kukuza weledi wa dhana ya OGP hapa nchini Tanzania.
C. Uwajibikaji na Uadilifu	
1. Tovuti wa Ofisi ya Mkaguzi Mkuu • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Mabadiliko makubwa • Utekelezaji: Kidogo	Azimio hili ni sehemu ya juhudi zilizokuwepo awali. Wadau walitanabahisha kuwa tovuti hii ingekuwa rasilimali nzuri kwa ushawishi wa kiraia juu ya masuala mbalimbali na ingesaidia kuwa chanzo cha taarifa na takwimu za usimamizi wa ki–bunge kupitia taarifa mbalimbali ambazo zingechapishwa humo. Wabia waligundua ukosefu mkubwa wa taarifa ambazo ni rafiki kwa mtumiaji wa tovuti hiyo. Mtafiti wa IRM anapendekeza juhudi zaidi zifanyike kutekeleza azimio kinsingi.
2. Mikataba wa Huduma kwa Wateja • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Ndogo • Utekelezaji: Kidogo	Wizara zote tatu zilizoshiriki kutekeleza azmio hili – Elimu na Mafunzo ya Ufundi; Afya na Ustawi wa Jamii; na Maji – zilikuwa na mikataba ya huduma kwa wateja ambayo ilikuwa inafanyiwa mapitio, ingawa hakukuwa na ushahidi kuwa wadau walishirikishwa ili kupata rasimu ya mikataba mipya. Mtafiti wa IRM anapendekeza juhudi zaidi zifanyike kutekeleza azimio kinsingi. Mchakato wa kupitia upya mikataba ni budi ushirikishe wadau wote, na zoezi lifikie ngazi ya utoaji huduma kuliko kuangalia ngazi ya taifa tu yaani wizarani. Kama ilivyo kwa maazimio mengine, wadau walipendekeza kuwa mikataba mipya ipatikane kwa lugha za Kiswahili na Kiingereza.
3. Rejesta ya malalamiko • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Wastani • Utekelezaji: Kidogo	Wizara zote tatu zilizoshiriki kutekeleza azmio hili – Elimu na Mafunzo ya Ufundi; Afya na Ustawi wa Jamii; na Maji – zilikuwa na rejesta ya malalamiko hapo kabla. Hata hivyo, wadau wengi wameonyesha wasiwasi wao kuwa wizara zimekuwa zikirekodi au hata kushughulikia malalamiko yanayofikishwa kwao. Katika mpango kazi ujao, mtafiti wa IRM anapendekeza kuunganisha azimio hili na mengine yanayofanana kuhusiana na ushiriki wa wananchi, kuimarisha madawati ya malalamiko wizarani, na kutumia teknolojia muafaka ili malalamiko na utatuzi wake uwe wazi kwa umma.

AZIMIO	MUHTASARI WA UCHUNGUZI
4. Bodi na kamati za huduma za serikali za mitaa • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Haiko Wazi • Athari tarajiwa: Hakuna • Utekelezaji: Haiko Wazi	Mtafiti wa IRM hakuweza kuamua kiwango cha utekelezaji wa azimio hili. Serikali haikuleta wala kuonyesha ushahidi wowote katika taarifa yake au hata baada ya kutumiwa maswali kwa barua pepe na mtafiti wa IRM. Hata hivyo, mwakilishi mmoja wa serikali alitanabahisha ya kuwa programu ya mafunzo kuboresha bodi na kamati za huduma za afya ilikuwa imeshaanza. Mtafiti wa IRM anapendekeza kuacha kabisa azimio hili labda endapo mpango kazi ujao utaonyesha wazi kila hatua ya utekelezaji na muda wake wa utekelezaji.
5. Kutangaza mali za watumishi wa umma • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Wastani • Utekelezaji: Bado	Kwa mujibu wa taarifa ya utekelezaji ya serikali, azimio hili litakuwa limekamilika pale muswada wa marekebisho ya sheria utakapokuwa umeandaliwa. Mtafiti wa IRM hakuona ushahidi wowote kuwa muswada huo ulikuwa tayari umeshaandaliwa. Mtafiti wa IRM anapendekeza juhudi zaidi zifanyike kutekeleza azimio kinsingi na anapendekeza hatua mbili zifuatazo: (i) majadiliano mapya na ushiriki wa wadau wote wakiwamo watendaji nje ya dola katika kuandaa muswada mpya hadi kufikia Juni 2014; (ii) kukamilisha na kuwasilisha muswada wa mabadiliko na kanuni Bungeni hadi itakapofika Agosti 2014.
D. Teknolojia na Ubunifu	
✪ 1. Takwimu na ramani za maji • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Wastani • Utekelezaji: Kiasi Kikubwa	Taarifa ya utekelezaji ya serikali inaonyesha kuwa jumla ya halmashauri 132 zina takwimu kwenye mfumo maalum wa kuhifadhi takwimu na ramani za maji nchini. Pamoja na hayo, serikali inakiri kuwa vifaa na mafunzo katika ngazi ya halamashauri kuendesha zoezi hilo havijatolewa. Mtafiti wa IRM anapendekeza juhudi zaidi zifanyike kutekeleza azimio kinsingi.
✪ 2. Upatikanaji wa takwimu za afya, elimu na maji • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Mabadiliko makubwa • Utekelezaji: Kiasi Kikubwa	Azimio hili lililenga zaidi kuboresha mifumo ya serikali na sio matumizi ya teknolojia kukuza uwazi na ushiriki wa wananchi katika kuendesha serikali yao. Ili kuwa na maana kwa mchakato wa OGP, takwimu hizi zingepatikana mtandaoni kwa njia inayowezesha kuziainisha zaidi na kutumiwa tena na watendaji nje ya dola. Mtafiti wa IRM anapendekeza juhudi zaidi zifanyike kutekeleza azimio kinsingi.
✪ 3. Tovuti ya wananchi ya "Nifanyeje?" • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Wazi • Athari tarajiwa: Mabadiliko makubwa • Utekelezaji: Timilifu	Lugha iliyotumika katika azimio hili ililenga "kuangalia uwezekano" na sio "kuanzisha" tovuti ya wananchi. Ni budi kuisifu serikali kuwa ilienda mbali zaidi hadi kufikia kuanzisha tovuti hiyo. Hata hivyo, mtafiti wa IRM anaamini kuwa lengo hasa la azimio hili kwa muktadha wa tunu na changamoto za OGP ni kuwezesha maingiliano kati ya serikali na wananchi. Mtafiti wa IRM anapendekeza kuandikwa kwa azimio jipya likizingatia juhudi zilizokwishafanyika mpaka sasa.
4. Uzoefu wa utoaji takwimu duniani • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Haiko Wazi • Athari tarajiwa: Mabadiliko makubwa • Utekelezaji: Haiko wazi	Mtafiti wa IRM hakuweza kuamua kiwango cha utekelezaji wa azimio hili, baada ya kukosa ushirikiano na ushahidi toka serikalini. Azimio hili haliongezi thamani yoyote kwa michakato ya uwazi serikalini, ingawa linaweza kuwa msingi wake. Mtafiti wa IRM anapendekeza kuandikwa kwa azimio jipya likizingatia juhudi zilizokwishafanyika mpaka sasa.
5. Ubunifu wa wajasiriamali unaolenga kuifanya serikali iwe wazi zaidi • Umuhimu kwa tunu tajwa ya OGP: Haiko wazii • Athari tarajiwa: Ndogo • Utekelezaji: Bado	Mtafiti wa IRM anaamini ya kuwa serikali ilikuwa na utashi uliopitiliza ilipoandika azimio hili kwenye mpango kazi wake. Wadau walionyesha namna kulivyo na ukosefu wa rasilimali fedha na nyenzo nyingine muhimu ili kufikia azimio tajwa. Mtafiti wa IRM anapendekeza kuachana na azimio hili au kuliunganisha na azimio lingine kwenye mpango kazi ujao wa OGP hapa nchini.

MAPENDEKEZO

Mpango kazi wa kwanza kabisa wa OGP wa serikali ya Tanzania ulikuwa wa aina ya yake kwa kuleta maazimio pekee kwa namna mbalimbali. Ingawa hivyo, idadi ya maazimio 25 kwa mpango kazi mmoja ulionyesha utashi uliopitiliza, na ni machache tu kati ya maazimio hayo yalitekelezwa. Mtafiti wa IRM na wadau wanaamini kuwa mpango kazi unaofuata uwe wa kiasi usiozidi malengo nane imara, yenye viashiria na muda wa kufikia tamati ya utekelezaji. Mchakato wa OGP utafaidika endapo serikali ingetafuta njia za kushirikisha asasi za kiraia (AzaKi) katika kuandaa mpango mkakati ujao na pia utkekelezaji wa maazimio yake.

Upatikanaji taarifa

Upatakanaji wa taarifa has zile zilizo mikononi mwa serikali imeendelea kuwa ni suala kubwa hapa nchini Tanzania. Wakati wa mkutano wa wakuu wa nchi zinazoshiriki mpango wa OGP huko jijini London mwaka 2013, Rais wa Tanzania Mh. Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete, alitoa ahadi kwa kujiamini kuwa hadi kufikia Aprili 2014 Tanzania itakuwa na Sheria ya Uhuru wa Habari na Vyombo vya Habari hapa nchini. Kazi kubwa inahitajika kufanywa kwa majadiliano ambayo tunatarajia kuyaona kwenye mchakato utakaowezesha kupata sheria hiyo wezeshi.

Kwa kuangalia suala la uhuru wa vyombo vya habari na uhuru wa kujieleza kwa sasa, mazingira yaliyopo hayatoi uhuru kwa wanahabari kufanya kazi zao bila ya woga wa kuchukuliwa hatua kisheria au kushambuliwa. Wkati huo huo, wadau kwa pamoja walionyesha wasiwasi wao juu ya uwepo wa sheria kadhaa — jumla zipo 40 kwa mujibu wa Mtandao huru wa Habari nchini Tanzania — ambazo zinakinzana na kupingana na kanuni za OGP. Baadhi ya sheria hizo zinahitaji upitiwaji wa haraka na kufutwa ili kuendana na kanuni za OGP, ni kama: (i) Sheria ya Magazeti ya mwaka 1976 inayoipa serikali mamlaka ya kufuta usajili au kufungia magazeti kadri itakavyopenda, (ii) Sheria ya Watumishi wa Umma na ile inayopendekezwa ya Sheria ya Kanuni za Maadili kwa Viongozi wa Umma ambazo kwa pamoja zinaziba muanya ya upatikanaji wa taarifa za serikali kwa waandishi wa habari, na (iii) Sheria ya Huduma za Utangazaji ya mwaka 1993 inayoipa mdhibiti wa mawasiliano (TCRA) mamlaka ya kufungia vituo vya redio na televisheni pale inapopenda.

Ushiriki wa wananchi

Wadau kwa ujumla walikuwa na maoni kuwa maazimio mapya au yatakayopitiwa upya katika mpango kazi ujao wa OGP hapa Tanzania ni budi yawe na lugha ambayo inajibu matakwa ya wananchi kwa serikali. Wanaishauri serikali kuachana na maazimio mengi ya sasa ambayo yamelenga kuimarisha mifumo na miundombinu ya serikali. Mtafiti wa IRM anapendekeza kuzingatia vigezo vifuatavyo ambavyo vitampa mwananchi uwezo zaidi wa kuifanya serikali iwe wazi na kuzingatia maoni ya wananchi wake katika utendaji kazi wake:

- Andaa maazimio yenye lengo mahsusi la kukuza uwezo wa wananchi kubadilishana mawazo/taarifa au kuonana na watendaji moja kwa moja;
- Weka wigo mpana na unaozingatia wakati wa utoaji taarifa mtandaoni ili zisiwe zimechacha na kuweza kuwafikia watu wengi zaidi; na
- Hakikisha taarifa zote na takwimu zilizopo zinapatikana kwa umma kwa ujumla kwa lugha nyepesi – Kiswahili na Kiingereza.

Uwajibikaji

Licha ya kujiunga na OGP mnamo mwaka 2011 na kuendelea kushiriki kwenye michakato kadhaa ya uwajibikaji, kama vile Tathmini baina ya Viongozi Afrika juu ya Utawala Bora (African Peer Review Mechanism), Tanzania bado inanchechemea huku kukikosekana uwajibikaji na kutokuaminiwa kwa serikali na wananchi wake. Kwa sababu hii, azimio la serikali la OGP lakutaka kupatikana kwa sheria itakayowalazimisha watumishi wa umma kutangaza mali zao linabaki kuwa kipaumbele muhimu kwa wadau wengi. Katika ngazi ya jamii, kuna haja ya kuboresha uwiano wa utendaji wa serikali za mtaa na matakwa ya maazimio ya OGP ya kuweka wazi bajeti zilizopita, malipo na taarifa za matumizi ya fedha hizo katika mbao za matangazo na mahali pa wazi.

Teknolojia na Ubunifu

Serikali ilisisitiza umuhimu wa kutumia teknolojia kwenye mpango kazi wake – hasa matumizi ya intaneti – kukuza utaratibu wa utendaji kwa uwazi kwa serikali ya Tanzania. hatua kadhaa za ziada zinaweza kuchukuliwa kuboresha tovuti za serikali. Katika mpango–kazi ujao, mtafiti wa IRM anapendekeza kuwa serikali kuweka kurasa inayoonyesha maendeleo ya utekelezaji wa maazimio mtandaoni na kuhakikisha kuwa taarifa zote za OGP zinawekwa hapo kwa wakati. Ili kuwafikia watu wengi zaidi, serikali itumie fursa ya uwepo wa njia nyingine za mawasiliano, kama vile simu za viganjani au teknolojia ya ujumbe wa maandishi kwa simu, inaposambaza taarifa zake kwa wananchi.

MASHARTI YA USHIRIKI: 2012

Ili kushiriki mpango wa OGP, serikali ni lazima zionyeshe dhamira ya kutaka kutenda kazi kwa uwazi kwa kufikisha vigezo kwa kiwango cha chini kabisa cha dhana hii ya utendaji kazi kwa uwazi serikalini. Vigezo vya taasisi nyingine hutumika kuamua kiwango cha utekelezaji kwa kila eneo–pimwa. Kisha wafanyakazi wa OGP huweka geresho jipya kwa takwimu za awali zilizotolewa kwa mizania yenye jumla ya alama nne, zilizo kwenye parendesi hapa chini. Kwa maelezo zaidi, tembelea http://www.opengovpartnership.org/how-it-works/how-join/eligibility-criteria

UWAZI KATIKA BAJETI:
4 KATI YA 4

UPATIKANAJI TAARIFA:
3 KATI YA 4
Katika Katiba

KUTANGAZA MALI:
2 KATI YA 4

USHIRIKI WA WANANCHI:
3 KATI YA 4
5.29 kati ya 10

Open Government Partnership
INDEPENDENT REPORTING MECHANISM

Mpango wa Utendaji Kazi wa Serikali kwa Uwazi (OGP) ni juhudi za wadau kadhaa, wanaojitolea kimataifa kwa nia ya kupata maazimio mahsusi toka kwa serikali mbalimbali kwa wananchi wake yatakayohimiza uwazi, kuwezesha wananchi, kupambana na rushwa, na kutumia teknolojia mpya ili kuboresha utawala bora. Mpango Tathmini wa Taarifa (IRM) hupitia taarifa za utekelezaji wa maazimio ya OGP kila mwaka kwa kila nchi iliyojiunga na Mpango wa OGP.

Ngunga Greyson Tepani ni Mkurugenzi Mtendaji wa Muungano wa Mashirika yasiyo ya Kiserikali Tanzania (TANGO). Bw. Tepani alitathmini na kuandika taarifa hii kama yeye binafsi na sio kama mkuu wa shirika lake.

TOC

I | USULI

Mpango wa Utendaji Kazi wa Serikali kwa Uwazi (OGP) ni juhudi za wadau kadhaa, wanaojitolea kimataifa kwa nia ya kupata maazimio mahsusi toka kwa serikali mbalimbali kwa wananchi wake yatakayohimiza uwazi, kuwezesha wananchi, kupambana na rushwa, na kutumia teknolojia mpya ili kuboresha utawala bora. Kufikia malengo haya, OGP hutengeneza jukwaa kimataifa ili kujadili na kupeana uzoefu miongoni mwa serikali, AzaKi, na sekta binafsi, wote wakichangia katika nia ya ya kufanya serikali zitoe huduma kwa wananchi wake kwa uwazi. Wadau wa OGP ni pamoja serikali pamoja na AzaKi na vyombo mbalimbali vya sekta binafsi ambazo zinaunga mkono kanuni na utume wa OGP.

Utangulizi

Tanzania ilijiunga rasmi na Mpango wa OGP mnamo Septemba 2011, ambapo Rais Mh. Dk. Jakaya Mrisho Kikwete alipotangaza nia ya nchi yetu kutaka kujiunga na mpango huo. Katika miaka ya hivi karibuni, Tanzania imechukua hatua kadhaa na kuwa mfano wa utawala bora barani Afrika. Mnamo mwaka 2000, serikali ya Tanzania ilijiunga na mpango wa Ubia Mpya kwa Maendeleo ya Afrika (NEPAD). Tangu hapo imejiunga na Tathmini ya Utawala Bora Afrika na inaongoza baadhi ya hatua muhimu za utawala bora kikanda kama vile Itifaki ya Utawala Bora ya Jumuiya ya Afrika Mashariki. Hivyo basi ushiriki wa Tanzania kwenye mpango huu wa OGP umeleta fursa zaidi kwa Tanzania kudhihirisha uongozi na dhamira yake ya kuwa na serikali iliyo wazi kwa wananchi wake.

Ili kushiriki mpango wa OGP, serikali ni lazima zionyeshe dhamira ya kutaka kutenda kazi kwa uwazi kwa kufikisha vigezo kwa kiwango cha chini kabisa cha dhana hii ya utendaji kazi kwa uwazi serikalini, vigezo ambavyo vinakuza usikivu wa serikali, kukuza ushiriki wa wananchi katika kuendesha serikali yao, na kupambana na rushwa. Vigezo vinatoka kwenye taasisi nyingine sio OGP yenyewe ili kupima kiwango cha nchi kwa kila eneo, na alama kutolewa kama inavyoonyeshwa hapo chini.

Tanzania iliingia kwenye ubia huu kwa kufikisha vigezo vya chini ili kuruhusiwa kushiriki. Ilipata alama ya 4 kati ya 4 possible kwenye eneo la "Uwazi katika Bajeti." Wakati wa kuomba kuingia ubia, Tanzania haikuwa na sheria ya uhuru wa habari, ingawa Katiba ya nchi iliweka wazi haki ya kupata/kupatiwa taarifa/habari, hii iliipatia alama 3 kati ya 4. Kuhusiana na kutangaza mali kwa wanansiasa na watumishi wa umma ngazi za juu, Tanzania ilipata alama 2 tu kati ya 4 kwani ni wabunge tu ndio wnatangaza mali zao (huku wanasiasa wengine wakisamehewa kutangaza). Taarifa za mali za watumishi wa ngazi za juu serikalini hukusanywa lakini hazitangazwi. Kuhusiana na ushiriki wa wananchi, kwa mujibu wa kielelezo cha *Economist Intelligence Unit's Democracy* kielelezo kidogo cha Uhuru wa Raia, Tanzania ilipata alama 5.12 kati ya 10, ambayo kwa madhumuni ya OGP ilirekodiwa kama alama 3 kati ya 4. Kwa pamoja, Tanzania ilipata jumla ya ya alama 12 kati ya 16.

Kila serikali inayoshiriki kwenye mpango huu wa OGP ni lazima iandae mpango kazi wa OGP ambao una maazimio maalum kwa kipindi cha kuanzia cha miaka miwili. Serikali ni budi ziandae mipango kazi hiyo kwa kuangalia juhudi zilizopo zinazohusiana na "changamoto kuu" tano, ikiwamo mikakati maalum ya uwazi kwa serikali na programu zinazoendelea kutekelezwa (Tazama Kifungu cha IV kwa orodha ya maeneo ya changamoto kuu). Mipango kazi hatimaye lazima ionyeshe maazimio ya serikali ili kutekeleza OGP nchini, ambayo huenda mbali zaidi ya pale serikali ilipozoea/ilipo kwa kila changamoto kuu husika. Maazimio yaweza kuboresha/kujenga pale utekelezaji ulipofikia kwa sasa, kutambua hatua mpya za kumalizia mabadiliko yanayoendelea kufanyika, au kuchukua hatua katika eneo jipya kabisa.

Mpango kazi wa serikali ya Tanzania uliwasilishwa OGP mnamo Aprili 2012 na utekelezaji wake ukaanza rasmi kuanzia tarehe 1 Julai 2012 hadi 30 Juni 2013. Serikali ilitoa taarifa yake ya utekelezaji kwa kujitathmini yenyewe mnamo Oktoba 2013.

Kufuatia masharti ya mpango wa OGP, Mfumo Tathmini wa Taarifa za OGP (IRM) kila nchi zilizoshiriki waliingia ubia na mtafiti mwenye uzoefu na anayejitegemea kufanya tathmini ya uandaaji na utekelezaji wa mpango kazi. Hapa nchini Tanzania, mtafiti huyo alikuwa ni Ngunga Greyson

Tepani, Mkurugenzi Mtendaji wa Muungano wa Mashirika yasiyo ya Kiserikali (TANGO). Bw. Tepani alitathmini na kuandika taarifa hii kama yeye binafsi na sio kama mkuu wa shirika lake. Ni nia ya IRM kutanabahisha majadiliano yanayoendelea katika kila nchi inayotekeleza mpango wa OGP juu ya maazimio yajayo.

Muktadha kitaasisi

Mpango wa OGP hapa Tanzania unaongozwa na Kamati Elekezi ya wawakilishi toka wizara za serikali, asasi za kiraia (AzaKi) na ofisi ya uratibu wa mpango huo nchini. Mwenyekiti wa kamati hiyo ni Bi. Susan Mlawi, mratibu wa Utawala Bora katika Ofisi ya Rais – Ikulu. Bi. Mlawi amemteua Bw. Mathias Chitunchi kuwa ndio mratibu na mtu wa mawasiliano wa mpango wa OGP nchini Tanzania.[1] Orodha ya wajumbe wengine wa Kamati Elekezi ya OGP imeambatanishwa kama Kiambatanisho 1. Kamati hiyo hukutana kila mwezi na ina jukumu la kupitia taarifa na kusimamia utekelezaji wa maazimio ya nchi ya OGP.

Mpango wa OGP kwa hapa Tanzania unaunga mkono Mkakati wa Kitaifa wa Utawala Bora (NFGG), ulioundwa mnamo mwaka 1999 kuasisi mfumo wa utawala bora nchini.[2] Mkakakti wa NFGG unatarajia kutekelezwa kwa ubia na wadau mbalimbali kitaifa ili kufikia malengo ya utawala bora. Ubia huo unahusisha serikali kuu na ya mitaa, sekta binafsi, na asasi za kidini na AzaKi. Tanzania bado imedhamiria kutekeleza mpango wa OGP na pia mkakati wa NFGG.

Mpango kazi wa OGP hapa Tanzania uliandikwa na maafisa wa serikali na kisha wananchi ikiwa nu pamoja na AzaKi kuruhusiwa kutoa maoni. Kitengo cha Uratibu wa Utawala Bora – Ikulu ndio kitovu cha mchakato wa OGP hapa nchini, watekelezaji wengine ni pamoja na Wizara ya Fedha, Wakala wa Mitandao ya Serikali, Wizara ya Maji, Wizara ya Afya na Huduma za Jamii na Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi. Ingawa hivyo, mtekelezaji muhimu kuliko wote ni Ofisi ya Waziri Mkuu – tawala za mikoa na Serikali za Mitaa (OWM–TAMISEMI), ambayo hutekeleza maazimio ya OGP katika ngazi ya wilaya, manispaa na miji. Baadhi ya AzaKi zilishiriki — ambazo ni Twaweza, REPOA, na kwa kiasi kidogo *Policy Forum*.

Maelelzo kuhusu njia ya Tathmini

Katika kufanya tathmini hii, mtafiti wa IRM alipitia mpango kazi wa serikali[3] na taarifa ya utekelezaji iliyotoka mnamo Septemba 2013 ambamo serikali ilijitathmini yenyewe kiwango cha utekelezaji wake,[4] mtafiti akatafuta maoni ya AzaKi kupitia mikutano miwili ya wadau iliyofanyika jijini Dar es Salaam, na pia aliwahoji maafisa wahusika serikalini na wadau wengine. Baadae wafanyakazi wa OGP na jopo la wataalamu waliipitia rasimu ya taarifa ya tathmini ya mtafiti. Serikali ya Tanzania na baadhi ya AzaKi zilipata fursa ya kutoa maoni, ili kutoa taarifa/ushahidi wa ziada na kutambua kama kuna uwezekano wa makosa ya kupotosha ukweli kabla ya taarifa hii kuchapishwa.

Maelezo zaidi juu ya njia iliyotumika na mtafiti wa IRM yamo kwenye Kiambatanisho 2.

JUU

[1] United Republic of Tanzania, *Tanzania Open Government Partnership (OGP) Action Plan 2012–2013.* (2012).<http://www.maji.go.tz/userfiles/ogpactionplan(2).pdf>.
[2] United Republic of Tanzania–President's Office State House, *Open Government Partnership Annual Progress Report* (July 2012–June, 2013).On file with the author.
[3] United Republic of Tanzania, *Tanzania Open Government Partnership (OGP) Action Plan 2012–2013.* (2012).<http://www.maji.go.tz/userfiles/ogpactionplan(2).pdf>.
[4] United Republic of Tanzania–President's Office State House, *Open Government Partnership Annual Progress Report* (July, 2012 – June, 2013). On file with the author.

II | MCHAKATO: UANDAAJI WA MPANGO KAZI

Nchi zinazoshiriki mpango wa OGP zinafuata mchakato wa mashauriano wakati wa kuandaa mpango kazi wao wa OGP. Kwa mujibu wa Vifungu vya Maamuzi vya OGP, nchi ni lazima —

- Ziweke wazi na kwa kina mchakato wa kupata maoni na ushauri toka kwa wananchi na kuweka muda wa kufanya hivyo ujulikane (angalau mtandaoni) kabla ya mashauriano yenyewe
- Zitafute ushauri kwa mapana na jamii kitaifa, ikiwa nu pamoja na AzaKi na sekta binafsi, kupata maoni mengi yenye mitazamo tofauti, na kuandaa muhtasari wa mashauriano na kuweka mtandao muhtasari huo pamoja na maoni ya maandishi ya mtu mmoja mmoja yaliyopokelewa
- Zifanye shughuli za kujenga weledi juu ya OGP ili kukuza ushiriki wa wananchi katika mashauriano
- Zishauriane na kwa kutoa angalizo mapema vya kutosha na kwa njia mbalimbali — ikiwa ni pamoja na mtandaoni na mikutano ya ana kwa ana — kuhakikisha kunakuwa na fursa zinazofikika kwa wananchi kushiriki.

Sharti la tano, wakati wa mashauriano, limeainishwa kwenye Vifungu vya Maamuzi vya OGP. Sharti hili linatazamwa kwenye sehemu ya III ya taarifa hii, Mashauriano wakati wa Utekelezaji:

- Nchi ziwe na jukwaa ambapo mashauriano ya mara kwa mara na wadau mbalimbali juu ya utekelezaji wa OGP yatafanyika. Jukwaa hili laweza kuwa lilikuwepo au jipya.

Notisi kabla ya Mashauriano

Kwa ujumla, serikali ya Tanzania iliandaa mpango kazi waje wa OGP kwa njia shirikishi. Kupitia mahojiano na mikutano na wadau, mtafiti wa IRM alithibitisha kuwa notisi ya muda usiopungua siku 45 ilitolewa kwa wadau wa karibu na umma kutoa maoni yao juu ya rasimu mpango kazi wa OGP wa Tanzania. Shughuli

Jedwali 1: Mchakato wa mashauriano

Wakati wa kuandika	Wakati na mchakato: Upatikanaji kabla	Ndio
	Wakati: Mtandaoni	Ndio
	Wakati: Njia zingine	Ndio[1]
	Notisi kabla	Ndio
	Notisi kabla: Idadi ya siku	45
	Notisi kabla: Kutosha	Ndio
	Shughuli za kujenga weledi	Ndio[2]
	Mashauriano mtandaoni	Ndio[3]
	Mikutano ya ana kwa ana	Ndio
	Muhtasari wa maoni	Hapana
Wakati wa utekelezaji	Jukwaa la mara kwa mara	Ndio. Ona sehemu inayofuata.

JUU

za kujenga weledi juu ya OGP zilifanywa kwa mfululizo wa vipindi vya televisheni viitwavyo *Changamoto*, huku nakala za vipindi hivyo zikipatikana hadi sasa mtandaoni, redioni, na kwa kiasi fulani, magazetini. Mtafiti hakuweza kuthibitisha uwepo wa wa mbinu hizi mbili za mwisho.

Njia ya msingi ya ukusanyaji maoni ilikuwa ni kupitia barua pepe ya Ikulu na anuani ya posta. Ukurasa wa tovuti pia ulikuwepo kuisoma rasimu[4] ingawa haukuwepo tena wakati wa kuchapisha taarifa hii.

Ubora na Upana wa Mashauriano

Sababu kadhaa zinaelekea kupelekea ushiriki finyu wa wananchi katika mashauriano. Rasimu na notisi hazikutolewa kwa lugha ya Kiswahili, ambayo ni lugha ya taifa inayoeleweka na karibu Watanzania wote. Pia kulikuwa na mkanganyiko kwavile notisi iliandikwa tarehe 15 Desemba 2011 huku ikitaka maoni na kutoa tarehe mbili tofauti za mwisho wa kuwasilisha maoni katika tangazo hilo hilo moja.[5]

Mikutano ya ana kwa ana iliyoandaliwa na serikali kwa mashauriano ilishirikisha wacahangiaji mahsusi hasa AzaKi. AzaKi zilizoshiriki kwenye mikutano hii zilikuwa ni Twaweza, REPOA, *Foundation for Civil Society*, Baraza la Habari Tanzania, na *Policy Forum*. Mtafiti wa IRM aliweza kuthibitisha kuwa mikutano hii ilifanyika na maoni kuchangiwa, ingawa serikali haikuweza kuto ushahidi wa nakala za maoni yoyote yaliyochangiwa au mihutasari ya mikutano tajwa. AzaKi zilibainisha kuwa baadhi ya maoni yao ya msingi hayakuzingatiwa au yalififishwa kwa kiasi kikukwa kwenye maazimio 25 ya mwisho yaliyoingizwa kwenye mpango kazi. Zaidi, kwenye rasimu ya mwisho, serikali iliondoa nyakati mahsusi zilizowekwa ili kufikia matokeo na hatua fulani, hasa juu ya kufikia miswada ya Uhuru wa Habari na ule wa Kutangaza Mali (za Viongozi wa Umma).[6]

JUU

[1] http://www.opengov.go.tz/officebox/web/togp/index.php
[2] http://www.youtube.com/watch?v=ov5F7PaY1zA
[3] http://www.opengov.go.tz/officebox/web/togp/index.php
[4] Anuani ya tovuti, iliyokuwa haipatikani, ilikuwa: <http://www.opengov.go.tz/officebox/web/togp/index.php>.
[5] President's Office–State House, Invitation to the Public to Comment on the Draft Tanzania Open Government Plan. 16 December 2011.
[6] Swahili Street, Tanzania's OGP Action Plan:What's in the Works?18 April 2012. <http://swahilistreet.wordpress.com/2012/04/18/tanzanias–ogp–action–plan–whats–in–the–works>.

III | MCHAKATO: MASHAURIANO WAKATI WA UTEKELEZAJI

Ili kutekeleza maazimio ya OGP na kufanya mashauriano na wadau, serikali ya Tanzania iliunda jukwaa jipya na rasmi la mashauriano ngazi ya taifa ambalo liliitwa Kamati Elekezi ya OGP. Kamati hii ilikutana jijini Dar es Salaam, mji mkuu kibiashara ambapo karibu wizara zote muhimu kwa utekelezaji wa OGP zinapatikana.

Kamati elekezi hii, ambayo iliundwa hasa na wawakilishi wa wizara za serikali zinazoguswa na maazimio na baadhi ya AzaKi,[1] ilikuwa ikikutana angalau mara moja kwa mwezi kujadili viwango vya utekelezaji wa maazimio. Kamati ilikuwa ndio jukwaa la ushiriki wa wananchi, kama ilivyoelezwa kwenye Jedwali 1. Kwavile kamati haikuandaa wala kuonyesha nakala za taarifa za kila robo mwaka kwa mtafiti wa IRM, hivyo basi mtafiti hakuweza kuthibitisha endapo jukwaa hili kweli lilikuwa likikutana kujadili maendeleo ya utekelezaji maazimio na endapo lilikuwa na nguvu ya kufanya maamuzi.

Kupitia mahojiano ilibainika kuwa maafisa wa serikali walioshiriki hawakuwa makini wakati wa mikutano hii ya ana kwa ana na umakini na ngazi ya maofisa hao ulishuka kwa kila mkutano uliofuatia. Mmoja kati ya waliohojiwa na mtafiti wa IRM alielezea hali iliyoonekana ni moyo na zoezi la kutaka "kupitisha" tu badala ya fursa ya "mabadiliko" kwa serikali lupanua na kuharakisha marekebisho kiutendaji nchini.

Hakukuwa na majukwaa ama fursa zingine zilizotumika kupanua ushiriki, isipokuwa makao makuu ya wizara za afya, elimu na maji. Majukwaa haya ambayo tayari yalikuwepo kabla ya mpango wa OGP yaliwezesha kupitia utekelezaji wa maazimio ngazi ya sekta na kutoa taarifa ya utekelezaji. Mara kwa mara OGP iliwekwa kama ajenda katika mikutano hii ya wizarani.

JUU

[1] Tazama kiambatanisho namba I, Orodha ya wajumbe wa Kamati Elekezi ya OGP Tanzania 2012–2013.

JUU

IV | UTEKELEZAJI WA MAAZIMIO

Kila serikali inayoshiriki kwenye mpango huu wa OGP ni lazima iandae mpango kazi wa OGP ambao una maazimio maalum kwa kipindi cha kuanzia cha miaka miwili. Serikali huandaa mipango kazi kwa kubainisha juhudi zilizopo kwa sasa kwa maeneo "changamoto kuu" iliyiyachagua, ikiwamo mikakati maalum ya uwazi kwa serikali na programu zinazoendelea kutekelezwa. Mipango kazi hatimaye huonyesha maazimio ya serikali ili kutekeleza OGP nchini, maazimio ambayo huenda mbali zaidi ya pale serikali ilipozoea/ilipo kwa kila eneo la ki–sera. Maazimio haya yaweza kuboresha/kujenga pale utekelezaji wa eneo ki–sera ulipofikia kwa sasa, kutambua hatua mpya za kumalizia mabadiliko yanayoendelea kufanyika, au kuchukua hatua katika eneo jipya kabisa.

Maazimio lazima yapangwe kufuata "changamoto kuu" tano za OGP ambazo serikali inakumbana nazo. OGP inatambua kuwa kila nchi inaanzia kwenye msingi tofauti na nchi nyingine. Nchi zinapewa jukumu la kujichagulia changamoto kuu wanazotaka kushughulia na maazimio yanayoendana nazo kwa kuzingatia muktadha wa kila nchi. Hakuna mpango kazi, vigezo, au maazimio maalum yanayoweza kulazimishwa kwa nchi kuyaweka katika mpango kazi wao.

Changamoto kuu tano za OGP ni:

1. Kuboresha Huduma za Jamii — hatua zinazolenga kushughulikia huduma zote kwa umma ikiwa ni pamoja afya, elimu, mahakama, maji, umeme, mawasiliano, na eneo jingine muafaka la huduma kwa kuzingatia uboreshaji huduma hizo au ubunifu wa sekta binafsi.
2. Kukuza Uadilifu kwa Umma — hatua zinazoshughulikia rushwa na maadili ya umma, upatikanaji taarifa, mabadiliko katika namna chaguzi zinapata wapi na kutumia fedha, na uhuru wa vyombo vya habari na AzaKi.
3. Kutunza Rasilimali za Umma kwa Ufanisi zaidi — hatua au maazimio yatakayoshughulikia bajeti, ugavi, maliasili, na misaada toka nje.
4. Kujenga Jamii zilizo Salama — hatua zitakazoshughulikia usalama wa watu, sekta ya usalama, namna ya kushughulikia majanga na migogoro, na hatari za kimazingira.
5. Kukuza Uwajibikaji wa Makampuni kwa Jamii — hatua zinazolenga kushughulikia matatizo ya makampuni kutowajibika kwa jamii hasa masuala ya mazingira, vita dhidi ya rushwa, kumlinda mlaji, na kushiriki au kuzishirikisha jamii zinazowazunguka.

Wakati ambapo aina ya maazimio kwa kila eneo la changamoto kuu ni budi iruhusu muktadha wa kila nchi , maazimio ya OGP ni lazima yaendane na tunu za OGP kama zilivyoainishwa kwenye Vifungu vya Maamuzi na Tamko la OGP lililosainiwa na nchi zote washirika wa OGP. Mfumo wa Tathmini wa OGP (IRM) unatumia muongozo ufuatao kupima uhusiano wa maazimio na tunu za msingi za utendaji wa serikali kwa uwazi:

- **Upatikanaji taarifa —** Maazimio haya
  - yahahusu taarifa ambazo zimo mikononi mwa serikali;
  - haziishii kupata takwimu tu bali kila aina ya taarifa;
  - taarifa zinaweza kuwa kwa ajili ya kutaka kuchukua hatua kabla au baada ya athari;
  - zinaweza kuwa kwa ajili ya kuboresha haki ya kupata habari/taarifa; na
  - lazima kuwe na namna ya kupata taarifa kirahisi na wazi (isiwe ni kwa fadhila/upendeleo na ndani tu ya serikali).
- **Ushiriki wa wananchi —** serikali ni lazima zishawishi wananchi kushiriki katika mijadala, kutoa maoni yao, na kuchangia mawazo ambayo yatapelekea kuwa na serikali iliyo sikivu, bunifu na yenye ufanisi kiutawala. Maazimio yanayohusu na ushiriki wa wananchi:
  - yafungue suala la utoaji maamuzi kwa wananchi wote watakaopenda; majukwaa haya mara nyingi ni maagizo "toka juu kwenda chini" kwani huundwa na serikali (au watendaji waliowezeshwa na serikali) ili kufikia maamuzi;
  - mara nyingi huwa na vionjo vya upatikanaji taarifa ili kuwa na maoni yanayofaa kwa wananchi watakaopenda kuwa sehemu ya utoaji maamuzi;
  - mara nyingi yahusu kuboresha haki ya mwananchi ya kusikilizwa, ingawa sio haki ya kutekeleza kilichosemwa na mwananchi huyo.

- **Uwajibikaji —** kuna kanuni, taratibu, na mifumo iliyowekwa inayowataka watendaji serikalini kuhalalisha matendo/maamuzi yao, kushughulikia kile wanachokosolewa au mahitaji yanayofikishwa kwao, na kuwajibika kwa kushindwa kutekeleza kwa mujibu wa sheria au maazimio.
    - Kama sehemu ya kuwa serikali inayotenda kwa uwazi, maazimio hayo lazima yawe na vionjo vya "uwazi", ikimaanisha sio mifumo tu ya uwajibikaji ndani ya serikali na hakuna sura ya uwajibikaji kwa umma.
- **Teknolojia na Ubunifu —** Maazimio ya teknolojia na ubunifu:
    - hukuza teknolojia mpya zinazotoa fursa ya kubadilishana taarifa, ushiriki wa wananchi, na ushirikiano.
    - huweka taarifa nyingi zaidi wazi kwa wananchi ili waelewe jinsi serikali yao inavyofanya kazi na pia kuzishawishi serikali hizo katika utoaji maamuzi;
    - yanaweza kuunga mkono uwezo wa serikali na wananchi kutumia teknolojia kujenga uwazi na uwajibikaji; na
    - yanaweza kuunga mkono matumizi ya teknolojia kwa watumishi wa serikali na pia wananchi.

Nchi zinaweza kulenga maazimio yao yawe ngazi ya kitaifa, jamii au wilaya/mikoa — popote pale ambapo wanadhani juhudi zaidi za uendeshaji serikali kwa uwazi utakuwa na athari (chanya) kubwa zaidi.

Ikizingatiwa kuwa kufikia maazimio ya utendaji wa serikali kwa uwazi mara nyingi inahusisha mchakato unaohusisha miaka kadhaa, serikali ni budi ziweke muda na misingi kwenye maazimio yao itakayoonyesha ni kipi kitafikiwa kwa kila mwaka, kila inapowezekana.

Tanzania ilikuwa na jumla ya maazimio 25 yaliyowekwa mihimili minne ya kanuni za utendaji wa serikali kwa uwazi:

- Uwazi (maazimio kumi na moja).
- Ushiriki wa wananchi (maazimio nne).
- Uwajibikaji na uadilifu (maazimio tano).
- Teknolojia na ubunifu (maazimio tano).

Sehemu hii inatoa maelezo ya kina ya kila azimio ambalo Tanzania ilijumuisha kwenye mpango kazi wake wa awali.

Idadi kadhaa ya maazimio hayo yana hatua moja tu ya utekelezaji/utimilifu, wakati ambapo mengine yana hatua kadhaa kufikia utimilifu wa azimio husika. Kwa yale yenye hatua nyingi, hatua zimepimwa kwa pamoja ili kuepuka kurudia na kufanya usomaji uwe rahisi kwa wadau wa OGP.

Wakati ambapo vigezo vilivyowekwa kwa kila azimio vinajieleza, baadhi ya vigezo vinahitaji maelezo ya ziada.

- Uhusiano: Mtafiti wa IRM alipima kila azimio kuangalia uhusiano wake na tunu na changamoto kuu za OGP.
    - *Tunu za OGP*: Baadhi ya maazimio ya OGP hayako wazi ukitazama uhusiano wake na tunu za OGP. Ili kugundua visa vya namna hiyo, mtafiti wa IRM alifanya uamuzi kwa kusoma maneno yaliyomo kwenye azimio kwa umakini. Zoezi hili linafanya utambuzi wa maazimio ambayo yanaweka wazi zaidi uhusiano uliopo kati yao na masuala ya kimsingi ya uwazi.
    - *Changamoto kuu*: Wakati ambapo baadhi ya maazimio yanaweza kuwa na uhusiano na zaidi ya changamoto kuu moja, mtafiti aliangalia yale tu ambayo serikali iliyatambua (kwani kila azimio lazima lishighulikie eneo moja kati ya changamoto kuu tano za OGP).
- Utashi:
    - *Athari tarajali*: Nchi wabia wa OGP zinatarajiwa kuwa na maazimio yenye utashi (shughuli mpya/zilizopo sasa) ambayo hulazimisha serikali kutenda zaidi ya kawaida yake. Ili kuchangia kwenye tafsiri pana ya utashi, mtafiti wa IRM aliangalia ni kwa kiasi gani azimio litabadilisha hatma ya eneo–sera husika. Hii itatokana na matokeo ya utafiti na uzoefu alionao kama mtaalamu wa sera.
    - *Mpya au lilikuwepo*: Mtafiti wa IRM pia aliangalia, bila ya kuhukumu, endapo azimio lilitokana na hatua/juhudi zilizotangulia kabla ya uundaji wa mpango kazi.
- Wakati:
    - *Muda ulitarajiwa kukamilisha*: Vifungu vya Maamuzi vya OGP zinatia moyo nchi shiriki kuweka maazimio yenye matokeo ya wazi yakionyesha matokeo/hatua zinazofikiwa kila mwaka. Pale ambapo taarifa hii haipo, mtafiti wa IRM hufikia maamuzi kwa kutumia ushahidi uliopo mbele yake ya wapi endapo azimio lingetekelezwa lingekuwa limefikia mwisho wa kipindi cha utekelezaji kinachotathminiwa sasa.

JUU

A | Uwazi

1 | Ukurasa unaoonyesha hali ya utekelezaji OGP

Maelezo kamili ya azimio

Uwepo wa jukwaa mtandaoni unaoonyesha hali ya utekelezaji wa mpango wa OGP nchini kuhakikisha kuwa taarifa zinapatikana kila robo ya mwaka.

MAELEZO YA AZIMIO					
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Ofisi ya Rais – Ikulu			
	TAASISI SAIDIZI	Wakala wa Mtandao wa Serikali			
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo			
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)			
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Hakuna			
	TUNU ZA OGP				
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WA-NANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
	✗			✗	

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Ndiyo (jipya)	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Wastani (azimio ni hatua kubwa kwa eneo husika kisera ingawa lina mapungufu ya kipimo au mawanda)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Juhudi zinahitajika ili kukamilisha utekelezaji wa azimio kimsingi

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM alibaini kuwa azimio hili limetekelezwa kwa kiasi kikubwa, ingawa si kwa kiwango kilichotaarifiwa na serikali.

Azimio hili ni mojawapo ya maazimio machache mapya ya OGP kwa Tanzania. Hakukuwa na jukwaa kama hili huko nyuma kwa ajili ya kuchapisha taarifa za utendaji wa serikali kwa uwazi. Ili kuhakiksha hilo, tovuti imeanzishwa na inafanya kazi.[1] Baadhi ya taarifa na nyaraka, ikiwemo chapisho la bajeti kwa wananchi kwa Kiswahili, zilikuwamo kwenye tovuti hiyo. Hata hivyo, azimio hili pia liliitaka serikali kuweka taarifa za kila robo mwaka za utekelezaji wa OGP kwenye ukurasa huu wa kieletroniki, kitu ambacho hakikufanyika.

Nini umuhimu wa azimio hili?

Uchapishaji wa ripoti za robo mwaka kwenye tovuti tajwa ungekuza uwazi wa serikali na kuwapa watendaji nje ya dola taarifa ambazo wangezitumia kusimamia utekelezaji wa maazimio ya OGP nchini Tanzania. Pia, serikali ingeweza kutumia jukwaa hili kama njia ya kufanya mashauriano ya wazi juu ya taarifa za utekelezaji. Hata hivyo, mtafiti wetu hakuona taarifa zozote kwenye ukurasa huo – ziwe za robo mwaka au ile ya mwaka. Kwa sababu hiyo, hii ni fursa iliyopotezwa na serikali kuweza kuonesha namna ambavyo inaweza kufanya kazi na wananchi wake kwa uwazi mkubwa .

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza serikali ipanue wigo wa namna inavyofikisha taarifa zake, ikiwa ni pamoja na matumizi ya vipeperushi, vipindi vifupi vya televisheni na radio, na matangazo yanayoonyesha wananchi wanaridhikaje na huduma za serikali kwenye magazeti. Hatua kama hizi zitakuza dhamira ya serikali ya kuhakikisha inakuwa na jukwaa la wazi la OGP kama ilivyoainishwa kwenye mpango kazi wake. Mtafiti wa IRM alipokuwa akifanya mahojiano na hata wakati wa mkutano na wadau, washiriki walipendekeza azimio hili liboreshe kwa kutafuta njia bunifu na rafiki za kufikisha matokeo ya mpango wa OGP kwa wananchi kutoka kwenye jukwaa. Washiriki pia walisistiza kuwa taarifa zinapaswa kusambazwa zikiwa katika lugha zote yaani Kiswahili na Kiingereza, ili ziweze kueleweka na kutumika na Watanzania walio wengi.

JUU

[1] Tanzania Open Government Partnership, <http://www.ega.go.tz/ogp>.

2 | Taarifa juu ya oda/maombi ya vifaa vya matibabu

Maelezo kamili ya azimio

Kuweka hadharani taarifa juu ya maombi ya madawa na vifaa vya matibabu na kiasi kilichotolewa mtandaoni na kwenye mbao za matangazo kwa wakati.

MAELEZO YA AZIMIO					
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii (MoHSW)			
	TAASISI SAIDIZI	Bohari Kuu ya Madawa (MSD)			
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo			
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)			
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma za jamii			
	TUNU ZA OGP				
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
	✗			✗	

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Ndiyo (jipya)	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Mabadiliko makubwa (azimio linahusisha mabadiliko ambayo yangesitisha utendaji wa "kama kawaida" kwenye eneo–sera husika)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Juhudi zinahitajika ili kukamilisha utekelezaji wa azimio kimsingi

Nini kilifanyika?

*M*tafiti wa IRM alikuta taarifa moja tu ya maombi kuhusiana na azimio hili kwenye tovuti ya serikali, na hakukuwa na takwimu zilizowekwa wazi kwenye baadhi ya vituo vya huduma alivyotembelea.1 Azimio hili lilikuwa likitekelezwa na taasisi kuu tatu serikalini, zikiwa ni Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii (MoHSW), Bohari Kuu ya Madawa (MSD, na Ofisi ya Waziri Mkuu – Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (OWM–TAMISEMI). MSD ni kitengo chenye kujitegemea kwa kiasi fulani chini ya mamlaka ya MoHSW, ambapo bohari huagiza, kutunza, na kusambaza madawa na vifaa tiba nchini Tanzania. Kwa mujibu wa mahojiano yaliyofanywa na maafisa serikali,[2] ilithibitika wazi kuwa MoHSW na MSD zilikuwa zimetekeleza kwa kiasi kidogo azimio hili, wakati ambapo OWM–TAMISEMI ilitaarifu kuwa hakukuwa na utekelezaji katika taarifa ya utekelezaji ya serikali ya mwaka.[3]

Nini umuhimu wa azimio hili?

Hii ni mojawapo ya hatua mpya kwa Tanzania chini ya mpango huu wa OGP. Kwa kuahidi kutoa taarifa kama hizi kwa wananchi wote wazione, serikali inachukua hatua ya kijushaa na yenye mabadiliko makubwa katika kuwa wazi kwa wananchi wake. Kama lingetekelezwa kikamilifu, azimio hili lingekuwa na athari chanya kwa namna ambavyo serikali ingekuwa ikiendesha shughuli zake na kuonyesha njia wizara nyingine, idara na wakala wa serikali namna ya kuweka wazi zaidi taarifa zao kwa jamii ya Watanzania. Pia kukuza uwazi ambako kungeletwa na azimio hili kungezisaidia asasi nje ya dola kusimamia na kushawishi usimamizi bora wa madawa na vifaa tiba hapa Tanzania hadi ngazi ya vituo vya huduma.

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anadhani kuwa azimio hili lilikuwa ni mapinduzi makubwa ya namna serikali ya Tanzania inavyofanya kazi. Hata hivyo, mtafiti wa IRM na hata maafisa wa serikali waliohojiwa katika tathmini hii wanaamini kuwa azimio lilikuwa na utashi sana, kwa kuzingatia muda uliopangwa kukamilisha utekelezaji wake.

Kuweka muda mrefu zaidi wa utekelezaji — kwa awamu — kunaweza kuboresha utekelezaji siku za usoni. Mtafiti wa IRM anakubaliana na mapendekezo yaliyotolewa wakati wa mikutano na wadau, ambapo ilishauriwa kuwa azimio hili liongezewe nguvu kwa kuweka muda wa utekelezaji, hatua muhimu za kufikiwa, na nani watahusika ili kufikia kila moja ya hatua zilizoainishwa.

Utekelezaji wa azimio hili pia unaweza kuboreshwa kwa kuweka taarifa zake mtandaoni na nje ya mtandao kwa muda unaoweza kutabirika, na kuhuisha makataba ili wananchi waweze kupata taarifa zote za takwimu za MSD zitakazowekwa kila robo mwaka, na pia kwa miaka iliyopita. Na kama ilivyo kwa maazimio mengine, Watanzanian watafaidika endapo taarifa za serikali zitaandikwa na kuwekwa kwa lugha za zote yaani Kiswahili na Kiingereza.

JUU

[1] Ziara kutembele kituo cha afya Magomeni, Kinondoni, Dar es Salaam, 25 Oktoba 2013.
[2] Tokana na mahojiano yaliyofanywa kati ya mtafiti wa IRM na wadau.
[3] Picha ya inavyoonekana tovuti ya MoHSW. Imehifadhiwa na mhariri / mtafiti.

3 | Wavuti za serikali

Maelezo kamili ya azimio

Kuimarisha wavuti za asasi mbalimbali za serikali ili taarifa, takwimu na nyaraka zote muhimu kwa umma zipatikane mtandaoni ndani ya mwezi mmoja, ispokuwa zile zinazohatarisha usalama wa taifa.

MAELEZO YA AZIMIO		
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Ofisi ya Rais – Ikulu
	TAASISI SAIDIZI	Wakala wa Mtandao wa Serikali
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Hakuna

TUNU ZA OGP				
UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
✗			✗	

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Hapana (lilikuwepo)	**ATHARI ZINAZOTARAJIWA** Ndogo (azimio linakuza kidogo tu lakini ni hatua chanya katika eneo–sera husika)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	**TAREHE YA KUMALIZA:** 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Azimio jipya kwa kujumuisha na maazimio mengine ya sasa

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM alibaini kuwa azimio hili lilitekelezwa kwa kiasi kidogo tu. Juhudi zaidi zinahitajika kufikia utekelezaji wa azimio kimsingi. Kwa mujibu wa mtafiti na wadau, azimio hili ni sehemu ya miradi iliyokuwepo awali, ikiwa ni pamoja na mradi uliofadhiliwa na Benki ya Dunia wa Miji Mkakati kwa Tanzania *(Tanzania Strategic Cities Project).*

Utekelezaji wa azimio hili umekwamishwa na sababu kadhaa. Pamoja na kuwa kiasi cha wavuti kadhaa za serikali zimeundwa, ni chache tu ndio ambazo zinapatikana mtandaoni.[1] Pili, tovuti nyingi hazina taarifa/takwimu hai. Tatu, taarifa nyingi zipo katika lugha ya Kiingereza, ambayo Watanzania wengi hawawezi kuielewa. Zaidi ya hayo, uwajibikakji wa wizara mbalimbali za serikali katika utekelezaji wa

azimio hili hauko wazi. Taarifa ya utekelezaji ya serikali inazipa majukumu wizara za OWM–TAMISEMI, Afya, Elimu na Maji kutekeleza kila moja kivyake bila ya kuwa na uratibu.

Pamoja na kiwango kilichoelezwa utekelezaji na serikali, ni tovuti za OWM–TAMISEMI, MoW, na MoEVT tu ndizo zilikuwa zikifanya kazi barabara.[2] Mtafiti hakuweza kuipata tovuti ya MoHSW na ile ya Wizara ya Fedha (MoF) ilikuwa haipatikani kwa zaidi ya wiki mbili tangu tarehe 28 Oktoba 2013. Hata pale ambapo tovuti zimeonekana kufanya kazi, takwimu au taarifa zinazochapishwa ni nadra kuwekwa kwa namna itakayorahisisha utafutaji wake. Takwimu ni nadra kutolewa kwa mfumo utakaowezesha kusomwa na mashine, ambayo ingesaidia kuchambuliwa na wadau nje ya serikali.

Nini umuhimu wa azimio hili?

Mtafiti wa IRM na baadhi ya wadau wanaliona azimio hili kuwa limekosa utashi wa kutosha. Serikali tayari ilikuwa imeshaanza juhudi hizi za kuboresha tovuti zake kabla hata ya kuanza kuandaa mpango kazi wa OGP. hata pale zilipofanyiwa maboresho, tovuti hizo hazina tija kwa mtumiaji na zina milolongo sana kuzifikia hasa kwa mtu ambaye ni mgeni wa masuala ya mtandao/intaneti. Athari ya azimio hili kwa wananchi ni dogo mno huku kukiwa na ongezeko kidogo kwa utendaji wa serikali.

Pamoja na hayo, lakini, ni muhimu kutambua kuwa utekelezaji wa azimio hili kimsingi ungeweza kufungua zaidi ya takwimu zilizoshikiliwa na serikali na kukabili vilivyo changamoto kuu za OGP za kuboresha huduma za jamii na kukuza uadilifu kwa wananchi. Hasa kwa vile ingeonyesha ni taarifa zipi serikali inaziona ni siri kuchapisha au zina asili ya kuhatarisha usalama wa taifa.

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza kwa serikali ya Tanzania kulijumuisha azimio hili na maazimio mengine yanayofanana kwenye mpango kazi ujao wa OGP. Hii itachangia usomaji unaofanana na unyoofu wa taarifa kupitia tovuti mnalimbali. Wadau pia walipendekeza kuwa, endapo rasilimali zitaruhusu, serikali ya Tanzania iungane hili na maazimio mengine yanayofanana kwa kuweka matumizi ya teknolojia muafaka ili taarifa zinazotakiwa na zenye umuhimu ziwafikie wananchi kwa kutumia simu zao za mkononi, redio, na vyombo vingine kadhaa vya habari. Kwa maazimio yote yahusuyo upat ikanaji taarifa, mtafiti wa IRM anapendekeza kuwa serikali ijitahidi kufanya taarifa zote kwa umma ziwe kwa lugha ya Kiswahili.

Zaidi ya hapo, utekelezaji wa azimio hiliunaweza kuboreshwa endapo taasisi moja tu ingepewa jukumu la kuratibu juhudi zote za serikali. Mtafiti wa IRM anapendekeza kuwa jukumu la uratibu na uhakiki ubora kwa azimio hili uwekwe chini ya wakala wa mitandao (e–Government Agency) ya serikali, ambayo ndio ina fursa nzuri ya kulitekeleza azimio hili kwa namna ambayo inaweza kuwa na tija kwa wananchi.

JUU

[1] Picha ya inavyoonekana tovuti ya MoEVT. Imehifadhiwa na mhariri / mtafiti.
[2] Picha ya inavyoonekana tovuti ya MoHSW na ile ya MoF ambayo haipatikani kabisa. Imehifadhiwa na mhariri / mtafiti.

4 | Chapisho la bajeti kwa wananchi

Maelezo kamili ya azimio

Kuandaa chapisho la bajeti kwa wananchi katika lugha za Kiswahili na Kiingereza; na katika mpangilio rahisi kueleweka kwa wananchi wa kawaida.Produce annual citizens' budget document in a simplified language.

MAELEZO YA AZIMIO						
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Wizara ya Fedha				
	TAASISI SAIDIZI	*Policy Forum*				
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo				
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Wastani (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na ila hakuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)				
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma za jamii, kukuza uadilifu kwa umma				
	TUNU ZA OGP					
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA	
	✗					

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Hapana (lilikuwepo)	**ATHARI ZINAZOTARAJIWA** Ndogo (azimio linakuza kidogo tu lakini ni hatua chanya katika eneo–sera husika)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	**TAREHE YA KUMALIZA:** 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Azimio jipya linalofuatia utekelezaji wa azimio lililopo sasa

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM aliona ya kuwa azimio hili limekamilika na kuipongeza serikali kwa kufanya hivyo ndani ya wakati. Azimio hili lilikuwa ni muendelezo wa juhudi zilizokuwepo kabla ya mpango kazi wa OGP. Hivyo basi muendelezo huu wa serikali kutengeneza chapisho la bajeti kwa wananchi kila mwaka ni juhudi za serikali ya Tanzania kuelekea ngazi zilizotukuka za utengenezaji wa bajeti kwa uwazi zaidi.

Machapisho ya hivi karibuni kabisa ya bajeti ya wananchi yalikuwa yanapatikana mtandaoni kwa lugha zote mbili yaani Kiswahili na Kiingereza[1] wakati wa kipindi cha utekelezaji wa maazimio ya OGP. Machapisho hayo, kwa moyo dhati wa OGP, yaliandaliwa na serikali kwa ushirikiano na asasi isiyo ya kiserikali ya *Policy Forum*, ambao ni mtandao wa AzaKi zinazopigania sera zenye tija kwa Watanzania. *Policy Forum* pia ni wanachama wa muungano wa masuala ya

bajeti zenye uwazi duniani uitwao *International Budget Partnership*.[2]

Nini umuhimu wa azimio hili?

Mtafiti wa IRM alibaini ya kuwa azimio lilikosa utashi uliostahili, na kuwa sehemu kubwa ilikuwa ikitekeleza kilichokuwa kikifanyika hapo awali nchini Tanzania. Tanzania ilipata alama 47 kati ya 100 kwenye tathmini ya kidunia ya bajeti zilizo wazi mnamo mwaka 2012 (*global open budget index*).[3] Kwa maoni ya mtafiti, hii ni fursa iliyopotea kwa serikali kuweza kupanda chati ya tathmini hiyo kidunia kwa kuhakikisha takwimu zaidi zinazohusu bajeti zinapatikana kwa wananchi ukiachilia mbali utoaji wa taarifa kabla ya bajeti na chapisho hili la mwaka la bajeti kwa wananchi.

Ingawa hivyo, utekelezaji wa azimio hili umesaidia kuboresha uwazi katika mchakato wa bajeti na kazi ya AzaKi katika kuchambua na kusimamia matumizi ya bajeti hapa nchini. Kwa mfano, wakati wa mkutano wa pili na wadau ulioandaliwa na mtafiti wa IRM, Caritas Tanzania na ESRF waliripoti kuwa wamekuwa wakitumia taarifa kutoka tovuti za serikali kufanya shughuli za tathmini za uwajibikaji kijamii ngazi ya jamii na pia hutoa mchango wao wakati wa mashauriano na mapitio ya matumizi ya fedha za umma yanayofanywa ngazi ya kitaifa.

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza kuwa serikali ya Tanzania ibadilishe uandishi wa azimio hili kwenye mpango kazi ujao wa OGP ili kuruhusu takwimu zaidi zilizoshikiliwa na serikali zipatikane kwa mifumo ya kieletroniki, na pia kupitia mbao za matangazo na njia zingine za mawasiliano. Makabrasha kama Pendekezo la Bajeti Kuu (*Executive's Budget Proposal*) kwa mwaka wa fedha 2012–2013 ingeweza kuchapishwa na kuwekwa ndani na nje ya mtanda. Ni muhimu kutambua ya kuwa serikali imechukua hatua chanya kabisa ya kuweka kabrasha hilo kwa bajeti ya mwaka wa fedha ya 2013 — 2014 kwenye tovuti ya Wizara ya Fedha, ingawa zoezi hili lilifanyika baada ya kipindi cha utekelezaji wa OGP yaani Julai 2012–Juni 2013.[4]

Wadau walitanabahisha ukweli kuwa uwajibikaji wa matumizi ya bajeti huendana na uchapishaji wa taarifa za ukaguzi fedha. Hivyo basi, taarifa za Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Serikali zingekuwepo kwa wingi katika taarifa au takwimu zilizopo kwenye tovuti ya Wizara ya Fedha. Mtafiti wa IRM anakubaliana na wadau kuwa upatikanaji wa taarifa hizo uwe sehemu ya utekelezaji wa azimio hili huko tuendako.

JUU

[1] Chapisho la Bajeti kwa Wananchi 2012–2013 kwa Kiingereza; Chapisho la Bajeti kwa Wananchi 2012–2013 kwa Kiswahili.
[2] International Budget Partnership, <http://www.internationalbudget.org>.
[3] International Budget Partnership, Open Budget Index 2012, <internationalbudget.org/wp–content/.../OBI2012–Report–English.pdf>.
[4] Picha ya Mapendekezo ya Bajeti Kuu 2013–2014. Imehifadhiwa na mhariri / mtafiti.

5 | Utoaji ruzuku kwa serikali za mitaa

Maelezo kamili ya azimio

Mapitio ya namna bora ya utoaji ruzuku kwa serikali za mitaa na kuchapisha mgawanyo huo mtandaoni.

MAELEZO YA AZIMIO					
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	OWM–TAMISEMI			
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna			
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo			
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Wastani (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na ila hakuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)			
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma kwa jamii, kukuza uadilifu kwa umma, kusimamia rasilimali za umma kwa ufanisi zaidi			
	TUNU ZA OGP				
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
	✗			✗	

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Hapana (lilikuwepo)	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Wastani (azimio ni hatua kubwa kwa eneo husika kisera ingawa lina mapungufu ya kipimo au mawanda)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Juhudi zinahitajika ili kukamilisha utekelezaji wa azimio kimsingi

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM aliona kuwa azimio hili limetekelezwa kwa kiasi kidogo. Maelezo ya azimio hayaweki bayana endapo matokeo makuu mawili yaliyoainishwa na azimio hili ni kwa michakato inayotegemeana, kuhusiana au yanaongezeana nguvu tu. Mahojiano na wadau yalionyesha kuwa zoezi la mapitio ya namna ya utoaji ruzuku (namna ambayo kwa sasa hutumia kanuni) halijakamilika, na serikali inakubaliana na tathmini hiyo ya wadau kwenye taarifa yake ya mwaka ya utekelezaji wa maazimio ya OGP.

Hata hivyo, wadau na serikali pia wameonyesha ya kuwa taarifa za ruzuku zilizotolewa kwa serikali za mitaa (LGAs) zimewekwa mtandaoni kwa misingi ya sasa (kufuata kanuni). Taarifa hizo zilizochapishwa hazikuweza kupatikana kwenye tovuti ya OWM–

TAMISEMI, ambayo ni taasisi kiongozi iliyopewa jukumu la kutekeleza azimio hili, lakini taarifa hizo zimeweza kupatikana kwenye tovuti nyingine ikiwemo ile ya Wizara ya Fedha.[1]

Nini umuhimu wa azimio hili?

Mtafiti wa IRM aliona kuwa azimio hili lilikosa utashi na liliendeleza hali ya 'utendaji kama ilivyo kawaida' kwa upande wa serikali. Hat kama lingetekelezwa, azimio lingekuwa na maana tu endapo kungekuwa na mchakato shirikishi wa mapitio ya namna ya utoaji ruzuku kwa kushirikisha OWM–TAMISEMI, LGAs, na AzaKi. Kwa namna lilivyoandikwa sasa, azimio halionyeshi wazi nani atafanya mapitio, lini na kwa mchakato upi.

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza kuwa serikali ya Tanzania ikamilishe utekelezaji wa azimio hili kimsingi. Mapitio ya mfumo wa kugawa ruzuku, ungefaidika sana kwa kufanya mashauriano na wadau, na matokeo ya mchakato huo yanukuliwe na kuchapishwa kwenye tovuti ya OWM–TAMISEMI.

Ili kuboresha uchapishaji wa ruzuku zinazotolewa kwa LGAs, juhudi zaidi inahitajika kuboresha tovuti ya OWM–TAMISEMI. Taarifa kwenye tovuti hiyo lazima ziwe rahisi kutafutwa na ziwekwe kwa namna itakayofanya ziweze kusomwa na mashine. Tovuti iwe na taarifa kamili juu ya fedha za LGA zote, ikiwa ni pamoja na mapato, matumizi na taarifa za ukaguzi. Kwa kuweka taarifa zote hizi kwenye hazina moja chini ya OWM–TAMISEMI, itasaidia kukuza weledi na uwazi wa LGAs na kuweka bayana changamoto zilizopo kuhusiana na matumizi ya bajeti na ruzuku. Wadau wanaamini kuwa hazina hiyo ya taarifa na takwimu itakuwa ndio chanzo kitakachoaminika kwa asasi za kiraia (AzaKi) ambazo zinajihusisha na masuala ya kuboresha huduma kwa jamii ngazi ya wilaya/halmashauri kupitia nyenzo mbalimbali za kutathmini uwajibikaji kwa jamii zikiwemo tathmini ya uwajibikaji kwa umma (SAM), ufuatiliaji wa fedha za umma (PETs) na kipimo cha utawala bora kwa halmashauri/LGAs (LGB) na tathmini shirikishi ya utoaji huduma (PSDA).

JUU

[1] Picha inayoonyesha migawanyo ya ruzuku kwa halmashauri mtandaoni, <http://www.mof.go.tz>. Imehifadhiwa na mhariri / mtafiti.

6 | Taarifa za utekelezaji wa bajeti

Maelezo kamili ya azimio

Kuweka taarifa za utoaji na matumizi ya fedha za bajeti kwenye wavuti ya Wizara ya Fedha kwa kila robo mwaka kwa mfumo utakaowezesha taarifa / takwimu hizo kusomwa na mashine na kwa wakati uliopo.

MAELEZO YA AZIMIO						
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Wizara ya Fedha				
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna				
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo				
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)				
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma kwa jamii, kukuza uadilifu kwa umma				
	TUNU ZA OGP					
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA	
	✗			✗		

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Hapana (lilkuwepo)	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Hakuna (azimio linaendeleza mfumo uliopo wa utendaji)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAIKO WAZI HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Hakuna: Azimio liachwe

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM hakuweza kuthibitisha kiwango kidogo cha utekelezaji kilichotaarifiwa na serikali kwa azimio hili kwavile tovuti iliyokuwa na taarifa tajwa haikuweza kuatikana kabisa mtandaoni kwa muda wote ambapo mtafiti alikuwa akifanya tathmini hii. Pia hakukuwa na maridhiano baina ya wadau juu ya taarifa zipi zilikuwa zikipatikana kwenye tovuti hiyo ya Wizara ya Fedha.

Nini umuhimu wa azimio hili?

Kuwapo kwa taarifa za matumizi ya bajeti mtandaoni kila robo mwaka kungesaidia kuweka mizania na kuwa na kutabirika kwa mifumo inakoelekea ya utekelezaji wa bajeti ngazi ya LGA. Hata hivyo, mtafiti wa IRM ameona kuwa hakukuwa na hatua yoyote iliyopigwa ukilinganisha na kilichokuwepo kabla, hasa katika kuhakikisha takwimu zilizoshikiliwa na serikali zinapatikana kwa wananchi wa Tanzania.

Wadau wamebainisha kuwa taarifa juu ya matumizi ya bajeti zilizandaliwa na kuwekwa mtandaoni — ingwa kwa namna ambao ni nje ya wakati na isiyotabirika — tangu mwaka 2002.[1] Ukosefu wa upatikanaji wa taarifa hizi kwa muda muafaka na kwa kutabirika umemaanisha kuwa AzaKi, wadau wengine muhimu, na umma/wananchi kwa ujumla wasingeweza kutumia kabisa takwimu hizo. Wadau walihoji ni nini matumizi ya taarifa hizi na kukosoa namna taarifa hizi na vyanzo vingine muhimu vya taarifa kwenye tovuti za serikali zikiwa na mifumo hovyo, na kufanya isifikiwe kirahisi na watumiaji.

Tunaposonga mbele

IRM inapendekeza kuwa kusiwepo na juhudi zozote kuelekea utekelezaji wa azimio hili kinsingi. Baadhi ya wadau wamependekeza azimio hili liunganishwe na mengine yanayofanana kuhusu upatikanaji wa taarifa na uadilifu kwa umma kwenye mpango kazi ujao wa OGP kwa Tanzania.

JUU

[1] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.

7 | Ukurasa unaoonyesha hali ya utekelezaji OGP

Maelezo kamili ya azimio

Kuhakikisha serikali za mitaa (LGAs) zinaweka / kutangaza taarifa za matumizi ya bajeti sehemu za wazi / zinazofikiwa na wananchi (ruzuku ya vifaa, ruzuku ya maendeleo na mapato ya ndani ya kila halmashauri/LGA).

MAELEZO YA AZIMIO					
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	OWM–TAMISEMI			
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna			
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo			
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)			
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma kwa jamii, kukuza uadilifu kwa umma, kusimamia rasilimali za umma kwa ufanisi zaidi			
	TUNU ZA OGP				
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
	✗		✗		

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Hapana (lilkuwepo)	**ATHARI ZINAZOTARAJIWA** Wastani (azimio ni hatua kubwa kwa eneo husika kisera ingawa lina mapungufu ya kipimo au mawanda)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	**TAREHE YA KUMALIZA:** 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · HAIKO WAZI · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Juhudi zinahitajika ili kukamilisha utekelezaji wa azimio kimsingi

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM hakuweza kutathmini ipasavyo kiwango cha utekelezaji wa azimio hili. Kuna zaidi ya halmashauri/LGA 161 LGAs kwa Tanzania bara peke yake.[1] Kwa kupitia taarifa ya utekelezaji iliyoandaliwa na serikali, mahojiano, mikutano na wadau,[2] na kutembelea baadhi ya mbao za matangazo ya halmashauri/LGAs,[3] ni dhahiri kuwa utekelezaji ni mdogo sana au haupo.

AzaKi zilizoshiriki mikutano ya wadau ya IRM waliweka bayana ukosefu wa taarifa hizi kwenye mbao za matangazo za za halmashauri/LGAs na sehemu nyingine za wazi, kwa mujibu wa matokeo ya tafiti za SAM na PETs walizofanya. Mathalan, *Citizens' Parliament Watch*, AzaKi mojawapo iliyofanya utafiti katika halmashauri/LGA 16, iligundua kuwa ni halmashauri moja tu (ya wilaya ya Bagamoyo) ambayo ilionyesha utekelezaji wa azimio hili.

Nini umuhimu wa azimio hili?

Endapo lingetekelezwa kiukamilifu, azimio hili lingekuwa chanzo muhimu ambacho kingetumiwa na watunga sera na walinda sera/kanuni pia kutathmini namna mapato ya halmashauri yanavyosimamiwa, na hivyo kuongeza uaminifu kwa wananchi wakati huo huo wakikuza uwazi kwa ngazi ya jamii. Hata hivyo, utekelezaji wa azimio hili upo chini mno kuweza kuwa na athari zozote chanya kwa wakati huu.

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza kuwa juhudi zaidi zifanyike ili kutekeleza azimio hili kimsingi. Azimio hili lina uwezekano wa kuweka athari chanya na hivyo ni budi libakishwe/liwemo kwenye mpango kazi ujao wa OGP kwa Tanzania. Ili kutekeleza azimio hili, baadhi ya wadau walipendekeza kuwa sheria ndogo ziundwe ngazi ya halmashauri / LGA kufanya iwe lazima kuweka kwenye mbao za matangazo taarifa tajwa na pia kwenye sehemu nyingine zinazofikiwa na wananchi kwa wingi ikiwemo vituo vya mabasi, masoko na ofisi za posta.[4]

JUU

[1] Tanzania Prime Minister's Office–Regional Administration and Local Governance, "Top FAQ," <http://www.pmoralg.go.tz/menu–data/about–us/faq/top–faq.php>.
[2] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Ockoba 2013, Dar es Salaam.
[3] Ziara ya mtafiti wa IRM ofisi za manispaa Kinondoni, Dar es Salaam, 28 Oktoba 2013.
[4] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.

8 | Taarifa za misamaha ya kodi

Maelezo kamili ya azimio

Kila robo mwaka chapisha kwenye tovuti ya Wizara ya Fedha, taarifa zote za misamaha ya kodi iliyotolewa kwa sekta za afya, elimu na maji, kwa mfumo utakaoweza kusomwa na mashine.

MAELEZO YA AZIMIO		
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Wizara ya Fedha
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kukuza uadilifu kwa umma

TUNU ZA OGP				
UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
✗		✗	✗	

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Ndiyo (jipya)	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Wastani (azimio ni hatua kubwa kwa eneo husika kisera ingawa lina mapungufu ya kipimo au mawanda)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Mapitio ya azimio ili liweze kutekelezeka au kupimika

Nini kilifanyika?

Ingawa azimio hili linajieleza bayana, mtafiti wa IRM aligundua kuwa utekelezaji wake haujaanza. Pamoja na kuwa serikali inarejea tovuti ya Wizara ya Fedha kama ushahidi kuwa azimio limetekelezwa, utafutaji uliofanywa kwenye tovuti hiyo na barua pepe nyingi zilizokuwa zikitaka maelezo jinsi ya kupata taarifa za utekelezaji wa azimio hili hazikuzaa matunda. Wadau walikubaliana na mtafiti kwa kauli moja kuwa azimio hili halikutekelezwa na kuikosoa serikali kwa kutokufuata uhalisia hasa ilipokuwa ikiweka malengo ya muda wa kufikiwa baadhi ya hatua za / matokeo ya azimio hili.

Nini umuhimu wa azimio hili?

Misamaha ya kodi ni aina fulani ya matumizi ya serikali. Endapo kodi zilizosamehewa zingekusanywa,

zingesaidia kwa kiasi kikubwa kugharamia huduma za jamii ikiwemo afya na elimu. Misamaha ya kodi inaongeza utegemezi wa nchi yetu kwa misaada toka kwa wahisani kama ilivyoshuhudiwa katika mwaka wa fedha 2010–2011 ambapo kiasi cha misamaha ya kodi kilizidi kiasi cha misaada yote iliyotolewa na dola ya Uingereza (nchi inayoongoza kwa kuipa misaada Tanzania) kwa Tanzania.

Ukiangalia wingi wa fedha unaohusiana na utoaji misamaha ya kodi (mfano, shilingi za kiTanzania. trilioni 1.81 kwa mwaka wa fedha 2010–2011 peke yake), ni haki ya wananchi basi kupata taarifa hizi ili kuona uhalali na ukubwa wa zoezi hili la kukirimu wawekezaji, wahisani, na mashirika yasiyo ya kiserikali (AziSe).

Mtafiti wa IRM pia anasisitiza kuwa wananchi wana haki ya kupewa taarifa hizi na utekelezaji wa azimio hili ungeboresha michakato ya utozaji kodi kwa haki na uwazi katika ukusanyaji na matumizi ya kodi kwa serikali ya Tanzania. Zaidi ya hayo, wadau walisema aina hii ya taarifa ingesaidia kuwapa taarifa muhimu watoa maamuzi juu ya sera ya misaada toka nje, hasa yanapochukuliwa maamuzi juu ya kukopa fedha kwa ajili ya matumizi ya maendeleo.

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anaamini kwamba hii ni fursa ambayo lazima ipokelewe na serikali na AzaKi nchini Tanzania. Mchakato wa OGP unaweza kusaidia kuhakikisha kuwa uwazi zaidi unajengeka katika kutoa na kusimamia misamaha ya kodi nchini Tanzania.

Wadau walidai kuwa pengine lengo la kupata taarifa za misamaha ya kodi kwa kila robo mwaka lilikosa uhalisia wakati serikali ilipokuwa ikiwakilisha mpango kazi wake wa OGP, kwani Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu alikuwa na uwezo wa kukagua na kuzipa hati taarifa hizo kila baada ya miezi sita.

Kwahiyo mtafiti wa IRM na wadau wanapendekeza azimio hili lipitiwe upya katika mpango kazi ujao wa OGP ili taarifa juu ya misamaha ya kodi ziwafikie wananchi kila baada ya miezi sita kupitia tovuti ya serikali (au ukurasa maalum wa takwimu–wazi) na matoleo maalum magazetini na kuwekwa kwenye mbao za matangazo za wizara mbalimbali zitakazohusika. Baadhi ya wadau walipendekeza kuwa taarifa za mwaka za ukaguzi za Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa serikali juu ya misamaha ya kodi na maboresho mengine ya mfumo wa kodi nchini, kama yalivyokusudiwa kwenye uchunguzi ulifanywa na serikali kabla ya OGP, ziwe sehemu ya azimio jipya.

JUU

[1] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[2] Uwazi.org, "Tanzania's Tax Exemptions,"<http://www.uwazi.org/uploads/files/Tanzania%20Tax%20exemptions.pdf>.
[3] "Tanzania CAG to audit all tax exemptions,"Pesa Times, 2013.<http://www.pesatimes.com/news/governance/tanzania–cag–to–audit–all–tax–exemptions>.
[4] AllAfrica.com, "Tanzania: Tax–Exempt Firms Face Audit," 30 May 2013. <http://www.allafrica.com/stories/201305300087.html>.
[5] United Republic of Tanzania, Tanzania PER Tax Exemptions Study–Draft Final Report, 2013.<http://www.tzdpg.or.tz/.../Aid.../PER_FINAL_REPORT_2013_09_30.pdf>.

9 | Fedha za wahisani

Maelezo kamili ya azimio

Kuhamasisha wahisani waongeze uwazi juu ya rasilimali fedha inayotolewa kwa Tanzania (serikali, AzaKi, na sekta binafsi) kwa kufuata kanuni za International Aid Transparency Initiative. Pia, kila mwaka serikali, AzaKi, na sekata binafsi ziweke wazi misaada wanayoipata kwa kuweka mitandaoni mapato na matumizi yao kwa mfumo unaoweza kusomwa na mashine.

MAELEZO YA AZIMIO

UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Wizara ya Fedha
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kukuza uadilifu kwa umma, kusimamia rasilimali za umma kwa ufanisi zaidi

TUNU ZA OGP				
UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
✗		✗	✗	

TAMAA

JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO	ATHARI ZINAZOTARAJIWA
Haiko wazi	Wastani (azimio ni hatua kubwa kwa eneo husika kisera ingawa lina mapungufu ya kipimo au mawanda)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI

TAREHE YA KUANZA:	TAREHE YA KUMALIZA:	
Haiko wazi	30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika

HATUA ZINAZOFUATA

Juhudi zinahitajika ili kukamilisha utekelezaji wa azimio kimsingi

Nini kilifanyika?

Azimio hili halijatekelezwa. Katika taarifa ya utekelezaji wa OGP, serikali inaelekeza kwenye ukurasa wa *Aid Management Platform* ambako takwimu zingechapishwa kwenye tovuti ya wizara ya fedha, kama ushahidi wa kutekeleza azimio hili. Hata hivyo, kwa kipindi chote cha tathmini ya IRM ukurasa huo ulikuwa haupatikani kwenye tovuti ya wizara ya fedha. Pamoja na kuwa tulipokuwa tukienda kuchapa ripoti hii ya tathmini tovuti ya wizara ya fedha ilianza kupatikana, hata hivyo ukurasa wa *Aid Management Platform* ulikuwa ukifanyiwa matengenezo.[1] Wadau walikubaliana na matokeo ya tathmini ya IRM na kuitaka serikali kushughulikia upatikanaji wa ukurasa huo mapema iwezekananvyo.[2]

Nini umuhimu wa azimio hili?

Kanuni za *International Aid Transparency* Initiative zinataka nyaraka zilizochapishwa juu ya misaada inayotolewa na wahisani iwe na takwimu zinazoonyesha ukubwa wa misaada na aina ya shughuli/miradi inazofadhiliwa. Hii inasaidia kujifunza utendaji bora wa usimamizi wa wa takwimu za misaada.[3] Kwa mujibu wa wadau, azimio hili lingeboresha sana uwazi kwa misaada inayopatikana na ingezisaidia taasisi simamizi kama vile AzaKi, vyama vya siasa na wabunge kufanya usimamizi na ushawishi bila ya upendeleo.[4]

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza kuwa juhudi zaidi zifanyike kukamilisha utekelezaji wa azimio hili kimsingi. Ni muhimu kuchapisha taarifa za misaada ya wahisani kwa Kiswahili (hata kama ni muhtasari au nakala rahisi kueleweka). Kama ilivyokuwa kwa azimio la chapisho la bajeti kwa wananchi lilivyozungumziwa hapo awali, utekelezaji wa azimio hili utafaidika sana endapo kutakuwa na ushirikiano wa karibu baina ya serikali na AzaKi.

Takwimu zitakazochapishwa zijumuishe uchambuzi yakinifu wa madeni na kutofautisha kati ya misaada inayotolewa kwenda kwenye kapu la misaada (*general budget support*) na aina zingine za utoaji/upokeaji misaada nchini Tanzania.[5] Ili kukuza uwazi na uadilifu wa misaada nchini, taarifa za taasisi simamizi kama vile kamati za bunge ni budi zionyeshwe wazi kwenye uchambuzi au kama sehemu ya taarifa zilizochapishwa.

Mtafiti wa IRM pia anakubaliana na mapendekezo ya mmojawapo wa wahojiwa wakati akifanya tathmini ya utekelezaji wa azimio hili,[6] ambaye alitaka kuwe na mazungumzo/majadiliano ya mara kwa mara baina ya wadwho called for reu nje ya dola na serikali kuzungumza na kuchambua viashiria, ikiwa ni pamoja na kanuni za International *Aid Transparency Initiative*, ili kutathmini utekelezaji na kufanya marekebisho.

JUU

[1] Picha ya ukurasa wa Aid Management Platform ikiwa ni <http://www.mof.go.tz>. Imehifadhiwa na mtafiti / mhariri.
[2] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[3] OpenSpending Blog, "IATI Standard,"2013.<http://openspending.org/resources/gift/chapter4–1.html>.
[4] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[5] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[6] Tokana na mahojiano yaliyofanywa kati ya mtafiti wa IRM na wadau.

10 | Mifano bora ya sheria za Uhuru wa Habari

Maelezo kamili ya azimio

Kuchunguza mifano bora ulimwenguni ya sheria zinazohusu uhuru wa habari ili kupata maoni ya kuandaa muswada wa uhuru wa wa upatikanaji habari na vyombo vya habari nchini.

MAELEZO YA AZIMIO					
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Hakuna			
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna			
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Hakuna			
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Ndogo (azimio linaelezea shughuli ambayo inaweza kumaanisha kuwa inapimika lakini kupitia tasfiri binafsi ya msomaji)			
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kukuza uadilifu kwa umma			
	TUNU ZA OGP				
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
					✗

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Haiko wazi	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Ndogo (azimio linakuza kidogo tu lakini ni hatua chanya katika eneo–sera husika)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Mapitioya azimio ili liweze kutekelezeka au kupimika

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM alibaini kuwa azimio hili halikufikiwa. Zaidi ya hapo, serikali haikutoa maelezo yoyote au ushahidi kwenye taarifa yake ya utekelezaji.

Maoni ya wadau kuhusu utekelezaji wa azimio hili yalikuwa yametofautiana. Baadhi walitanabahisha kuwa hawakuhusishwa na hawajaona nyaraka yoyote kuhusiana na uchunguzi uliofanywa wa mifano ya utendaji bora wa uhuru wa habari.[1] Hata hivyo, kwenye mkutano mwingine na wadau, baadhi yao walionyesha kuwa maandalizi ya kupata muswada wa uhuru wa habari yalikuwa yakiendelea na kuwa serikali ilikuwa imeshaanza mchakato wa kupata maoni toka kwa wadau nje ya dola hapa Tanzania.[2]

Nini umuhimu wa azimio hili?

Mtafiti wa IRM anaamini kuwa maelezo yaliyomo kwenye azimio hili hayako wazi na yanaruhusu tafsiri tofauti kwa msomaji kujua nini kilichokusudiwa na serikali. wadau walihoji tija ya kujifunza mifano bora duniani, wakiongeza kuwa serikali ilipaswa kuanzia hapa nyumbani ambapo kwa kufanya mashauriano yanayojengeka kwenye misingi ya juhudi zilizokwishafanywa hapo awali kutaka kuwa na sheria kama hiyo hapa Tanzania mnamo mwaka 2006.[3] Baadhi ya wadau waliliita azimio hili kuwa ni "hewa" ambapo serikali haikupata matokeo yoyote. Baadhi ya wachambuzi walidhani kuwa azimio hili lingewekwa nguvu endapo lingewekewa muda au mwisho wa kupatikana kwa muswada ambao ungefikishwa mbele ya bunge.[4]

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza azimio hili liandikwe upya kwenye mpango kazi ujao ili kujumuisha michakato itakayowezesha uaandaaji na upatikanaji wa sheria ya uhuru wa vyombo vya habari. Kwa pamoja mtafiti na wadau wanaamini kuwa ni muhimu azimio litaloandikwa upya liwe na muda maalum na hatua mbalimbali za utekelezaji.

Wadau wameiomba serikali kuachana na "kuanza upya" kwa kufanya uchunguzi au ziara za kuchunguza, kwani taarifa juu ya mifano bora zinapatikana kwa wingi kupitia wadau wa sekta ya habari nchini (Baraza la Habari Tanzania – MCT, Taasisi ya Habari kwa nchi za Kusini mwa Afrika – MISATAN, na Chama cha Waandishi wa Habari Wanawake – TAMWA), na vilevile kupitia utafutaji kwenye intaneti. Wadau wanasisitiza kuwa kitu muhimu ni kukusanya na kuchambua mifano bora kwa muktadha wa Tanzania,ikisha muswada bungeni kwa majadiliano zaidi.

JUU

[1] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[2] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[3] Mfano, tazama "In Search of Freedom of Information in Tanzania," <http://1.bp.blogspot.com/–GmUgbrVNTl8/T8NDsKUgdmI/AAAAAAAAAA0/UiXDAvj8Bk4/s1600/In+search+of+Freedom+of+Information+in+Tanzania.jpg>.
[4] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.

11 | Mashirika ya Umma

Maelezo kamili ya azimio

Kuchapisha taarifa za mapato na matumizi za mashirika ya umma, wakala tendaji, na mamlaka za udhibiti kwenye tovuti na magazeti.

MAELEZO YA AZIMIO						
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	MoEVT, MoHSW na MoW				
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna				
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo				
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)				
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma kwa jamii, kukuza uadilifu kwa umma, kusimamia rasilimali za umma kwa ufanisi zaidi				
	TUNU ZA OGP					
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA	
	✗					

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Haiko wazi	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Ndogo (azimio linakuza kidogo tu lakini ni hatua chanya katika eneo–sera husika)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Azimio jipya linalofuatia utekelezaji wa azimio lililopo sasa

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM alibaini kuwa azimio hili limetekelezwa kwa kiasi kidogo. Haikufahamika mara moja kwa mtafiti endapo sharti la kuchapisha mtandaoni taarifa za mapato na matumizi ilikuwa ni sehemu ya juhudi zilizokuwepo kabla ya mpango kazi wa OGP. Hata hivyo, lile sharti la kutangaza hesabu za fedha zilizokaguliwa magazetini lilikuwepo kabla ya mpango kazi wa OGP na hivyo si kitu kipya.

Wizara kuu tatu zilizopewa jukumu la kutekeleza azimio hili zilipiga hatua kidogo kiutekelezaji. Utafutaji uliofanywa mtandaoni umepata majibu chini ya asilimia 40. Tovuti kadhaa za masjirika ya umma yaliyopo chini ya wizara za MoEVT na MoW ambazo zilitajwa kwenye taarifa ya utekelezaji ya serikali hazikupatikana au zilikuwa hazifanyi kazi.[1] Juu ya hayo, mtafiti hakuona ushahidi wowote kwenye magazeti kuwa taarifa hizi ziliwekwa wazi kwa wananchi kupitia magazeti.

Ingawa hivyo, wadau walithibitisha kuwa kwa hakika taarifa za mapato na matumizi ya mashirika ya umma huchapishwa kwenye magazeti mara kwa mara ingawa hawajawahi kuziona taarifa hizo mtandaoni.[2]

Nini umuhimu wa azimio hili?

Mtafiti wa IRM anadhani azimio hili ni hatua nzuri kuelekea kuweka taarifa zilizoshikiliwa na taasisi mbalimbali za serikali, kama vile mashirika ya umma, wakala, na mamlaka udhibiti, zipatikane kwa mapana kwa wananchi. Wakati huo huo, azimio hili lilikosa utashi kwa upande wa serikali. Wadau walidai kuwa serikali ingefika mbali zaidi kwa kuweka jukwaa mtandaoni linaloruhusu maoni ya wananchi juu ya taarifa hizo za mapato na matumizi kwa wale wenye nia ya kusimamia vilivyo utendaji wa mashirika haya ya umma.[3]

Azimio hili pia halikuwa wazi juu ya aina ya takwimu zinazopaswa kutolewa kwa wananchi. Baadhi ya wakala za serikali zilitoa taarifa hizo bila ya kuonyesha miaka husika na bila saini au mihuri ya ya wakaguzi wa nje kitu ambacho wadau wamesema kinazifanya taarifa hizo kukosa uthibiti kama takwimu zilizotolewa zilikuwa ni zilezile zilizopitiwa na wakaguzi wa nje (wa kujitegemea). Ili kuondokana na utata huu, takwimu ni budi ziwekwe kwa namna zote mbili yaani ile itakayowezesha machine kusoma na zile ambazo hazisomeki kwa mashine.

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza kuwa azimio jipya liandaliwe, litakalojengeka juu ya utekelezaji uliofikiwa na azimio hili hadi sasa. kama ilivyopendekezwa kwingineko kwenye tathmini hii, azimio hili linaweza kuchanganywa na maazimio mengine kuwa na azimio kuu moja lenye matokeo/hatua za wazi na kutekelezwa kwa wakati utakaoainishwa.

JUU

[1] Picha ya tovuti za mashirika kadhaa ya umma ya MoEVT na MoW. Imehifadhiwa na mtafiti / mhariri.
[2] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[3] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.

B | Ushirikishaji

1 | Tovuti ya Wananchi

Maelezo kamili ya azimio

Kuboresha tovuti ya wananchi (www.wananchi.go.tz) kuifanya iwe imara zaidi na inayokidhi matakwa ya wananchi kuamua wanavyotaka namna serikali yao iendeshwe na kuandaa taarifa za kila mwezi juu ya ufanisi wa tovuti hiyo.

MAELEZO YA AZIMIO						
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Hakuna				
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna				
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Hakuna				
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)				
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma kwa jamii, kukuza uadilifu kwa umma, kusimamia rasilimali za umma kwa ufanisi zaidi				
	TUNU ZA OGP					
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA	
	✗	✗		✗		

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Ndiyo (jipya)	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Mabadiliko makubwa (azimio linahusisha mabadiliko ambayo yangesitisha utendaji wa "kama kawaida" kwenye eneo–sera husika)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Juhudi zinahitajika ili kukamilisha utekelezaji wa azimio kimsingi

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM aligundua kuwa azimio hili halikufikiwa, na pia hata serikali haikutoa maelezo yoyote katika taarifa yake ya utekelezaji kuhusiana na azimio hili. Serikali haikutoa majibu yoyote ilipoombwa na mtafiti wa IRM kufikia takwimu zinazochambua matumizi ya tovuti ili kukagua nani wanatembelea tovuti, wangapi na takwimu nyingine za msingi kuhusiana na utumiaji tovuti.[1]

JUU

Nini umuhimu wa azimio hili?

Hili ni mojawapo ya maazimio yaliyoandikwa vema na yenye utashi mkubwa kwenye mpango kazi wa OGP wa Tanzania. Endapo azimio hili lingetekelezwa kikamilifu, mtafiti wa IRM anaona uwezekano wa hatua kubwa kufikia tunu za OGP za uwazi na ushiriki wa wananchi.

Wadau walidhani kuwa kutotekelezeka kwa azimio hili ni fursa iliyopotea kwa serikali na hata AzaKi. Wadau waliiona tovuti hiyo ya *wananchi* kuwa ni hatua nzuri sana ya wananchi kuhusiana na serikali, alimradi tu uingilianaji huo unaboreshwa kuruhusu majadiliano na mrejesho.[2] Hata hivyo, baadhi ya wadau walitahadhalisha kuwa mrejesho wa masuala yaliyoulizwa kupitia tovuti hii lazima yawekwe wazi mtandaoni, isije kukumbwa na kilichoyakuta masanduku ya maoni yanayopatikana kwenye karibu kila ofisi ya serikali hata kabla ya OGP, ambayo nadra kuleta majibu ya nini kimefanyika baada ya maoni kutolewa.

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza kuwa serikali ya Tanzania iendelee kufanyia kazi utekelezaji wa msingi wa azimio hili. Wadau pia walipendekeza kuwa kuna haja ya kuitangaza rasilimali hii maalum kama njia mbadala ya ushiriki wa wananchi kwenye utendaji wa serikali. Baadhi ya wadau walielekeza namna Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA), ilivyoweza kuonyesha njia mpya za kufanya kazi na serikali, kuwa yaweza kuwa mfano wa kuigwa na tovuti hii ya *wananchi*.[3]

JUU

[1] Kama mbadala, mtafiti wa IRM alifanya uchambuzi kwa kutumia rasilimali za mtandaoni, lakini juhudi hizi hazikuzaa matunda, <http://urlm.co/www.wananchi.go.tz>.
[2] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Ockoba 2013, Dar es Salaam.
[3] Tanzania Revenue Authority, <http://www.tra.go.tz>.

2 | Ushiriki kwa barua pepe na vilonga

Maelezo kamili ya azimio

hakikisha ushiriki mpna wa wananchi katika kuendesha serikali yao kwa kuanzisha jukwaa mtandaoni ili wananchi waweze kutuma maoni yao kwa serikali na kupata mrejesho kwa muda muafaka kupitia simu za mkononi (vilonga), barua pepe na njia nyingine za mawasiliano.

MAELEZO YA AZIMIO					
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	MoEVT, MoHSW and MoW			
	TAASISI SAIDIZI	None			
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Yes			
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Wastani (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na ila hakuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)			
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma kwa umma			
	TUNU ZA OGP				
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
		✗		✗	

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Haiko wazi	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Mabadiliko makubwa (azimio linahusisha mabadiliko ambayo yangesitisha utendaji wa "kama kawaida" kwenye eneo–sera husika)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAIKO WAZI HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Azimio jipya linalofuatia utekelezaji wa azimio lililopo sasa

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM hakuweza kutambua mara moja kiwango halisi cha utekelezaji wa azimio hili. Serikali iliarifu kuwa jukwaa la ujumbe mfupi wa maneno (SMS) halikuwa limeanza kazi wizara ya maji (MoW).[1] Mtafiti alithibitisha vivyo hivyo kwa wizara za elimu (MoEVT) na afya (MoHSW).[2] Baadhi ya ushahidi uliotolewa na serikali haukuridhisha na haukuweza kuthibitika.[3] Na zaidi, ushahidi mwingine uliotolewa na serikali, mfano matangazo ya zabuni magazetini,[4] yanaonyesha namna ambavyo serikali haikuelewa nini azimio hili linataka kufikia katika kuboresha ushiriki wa wananchi.

Nini umuhimu wa azimio hili?

Mtafiti wa IRM anachukulia azimio hili kuwa na atahri kubwa kimatokeo na kuifanya serikali kuwa wazi zaidi na kuingiliana kwa ufanisi na wananchi wake kupitia teknolojia muafaka, kama vile SMS na barua pepe. Wadau waliipongeza serikali kwa kupendekeza wazo bunifu kama hili, huku wakiongeza kuwa dhana hii haina budi kuingizwa na kufanywa na wizara na idara zote za serikali.[5]

Moving forward

Mtafiti wa IRM anatanabahisha kuwa nia ya azimio hili inafanana na maazimio C(2) na C(3) na anapendekeza maazimio haya matatu yaundiwe azimio moja kwenye mpango kazi ujao, huku likiwa na matokeo, hatua na muda wa utekelezaji ulio wazi. Ili kuboresha utekelezaji, taasisi moja tu ipewe jukumu la kuratibu na kutekeleza juhudi hizi.[6]

JUU

[1] Tokana na mahojiano yaliyofanywa kati ya mtafiti wa IRM na wadau.
[2] Ujumbe mfupi wa maneno kwa simu na barua pepe kuomba taarifa mahsusi uliotumwa haukuleta majibu, Oktoba–Novemba 2013.
[3] Nakala ya barua pepe na majibu yaliyitolewa na MoW, 7 Novemba 2013. Zimehifadhiwa na mtafiti / mhariri.
[4] Picha ya kipande cha gazeti kilichokuwa kikitangaza zabuni, MoW. Ilitumwa kwa mtafiti wa IRM tarehe 7 Novemba 2013. Imehifadhiwa na mtafiti / mhariri.
[5] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[6] Tokana na mahojiano yaliyofanywa kati ya mtafiti wa IRM na wadau.

3 | Jukwaa la wazi la maazimio ya OGP

Maelezo kamili ya azimio

Kuanzisha jukwaa la wazi kwa kushirikiana na AzaKi kupitia ubora, uadilifu, kina, na kasi ya utekelezaji wa maazimio ya OGP.

MAELEZO YA AZIMIO					
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Ofisi ya Rais – Ikulu			
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna			
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo			
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Wastani (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na ila hakuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)			
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kukuza uadilifu kwa umma			
	TUNU ZA OGP				
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
		✗			

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Ndiyo (mpya)	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Wastani (azimio ni hatua kubwa kwa eneo husika kisera ingawa lina mapungufu ya kipimo au mawanda)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Juhudi zinahitajika ili kukamilisha utekelezaji wa azimio kimsingi

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM alibaini kuwa serikali ilikuwa imelitekeleza azimio hili kwa kiasi kikubwa. Mahojiano[1] na mikutano na wadau[2] yalithibitisha kiwango hiki cha utekelezaji.

Serikali iliunda kamati elekezi kitaifa yenye zaidi ya wawakilishi 11, iliyokuwa ikikutana angalau mara moja kwa mwezi. AzaKi tatu — Twaweza, REPOA, na Policy Forum — zilialikwa kushiriki. Twaweza na REPOA zilishiriki kikamilifu, lakini Policy Forum haikuonyesha shauku yoyote. Serikali ya Tanzania pia iliagiza mikutano ya wadau mbalimbali ngazi ya wizara za elimu, afya na maji iweke 'utekelezaji wa OGP' kama ajenda mojwapo kwenye mikutano hiyo.

Hata hivyo, taarifa za matokeo ya utekelezaji wa agizo hilo kwa mikutano hiyo zilikuwa dhaifu. Kitengo cha uratibu cha OGP kilifanikiwa kumpa mtafiti wa IRM

JUU

nakala ya ki–eletroniki ya taarifa ya utekelezaji ya mwaka ambayo pia ilitumwa OGP kwa sababu za ki–uwajibikaji. Mihutasari ya mikutano hii, barua za mialiko, na nakala za taarifa za kila robo mwaka hazikuweza kupatikana pamoja na kuziomba mara kadhaa.[3] Pia, taarifa hizi hazikuwekwa kwenye ukurasa wa taarifa za OGP Tanzania kama ilivyokuwa imeahidiwa.[4]

Nini umuhimu wa azimio hili?

Pamoja na ukweli kuwa azimio hili lilitekelezwa kwa kiasi kikubwa, mtafiti wa IRM anaamini kuwa serikali ingeweza kutumia fursa hii kuzifikia AzaKi na kupata utajiri wa mawazo/michango yanayoendana na maazimio ya OGP.

Tunaposonga mbele

IRM inapendekeza juhudi zaidi ili kutekeleza azimio hili kimsingi. Kuna haja ya kupanua wigo wa vikao vya wazi na kupanua ushiriki na kufikia zaidi mashirika yasiyo ya kiserikali katika ngazi zote za ufuatiliaji.

Mtafiti wa IRM anapendekeza kwamba kamati elekezi ipunguze idadi ya vikao vyake kuwa ni kila robo ya mwaka badala ya kila mwezi, lakini waanzishe vikao vya kila mwezi vya vikundi kazi kiufundi katika wizara na ngazi ya chini kwa uwakilishi sawa wa mashirika yasiyokuwa ya kiserikali, hasa asasi za kiraia. Ushiriki wa AzaKi katika mikutano ya OGP ngazi ya wizara, pia ingesaidia kuboresha utekelezaji wa azimio hili na mengine.

Wadau waliunga mkono mapendekezo ya mtafiti wa IRM na wakapendekeza kuwa AzaKi zinapaswa kuchukua uongozi katika mchakato wa OGP (kwa maana, kamati elekezi).[5] Mtafiti wa IRM alionya kwamba upande wa mapendekezo ya vyama vya kiraia ni kwamba serikali haitashiriki kikamilifu kama haina umiliki wa mchakato. Wakati huo huo, ni busara kutoamua kabla ya kujua ni chombo gani au kamati gani ya utendaji nawadau mbalimbali wanaweza kujenga ushirikiano bora na kukuza utekelezaji wa ahadi za OGP.

JUU

[1] Tokana na mahojiano yaliyofanywa kati ya mtafiti wa IRM na wadau.
[2] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[3] Tokana na mahojiano yaliyofanywa kati ya mtafiti wa IRM na wadau.
[4] Tanzania Open Government Partnership, <http://www.ega.go.tz/ogp>.
[5] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.

4 | Mhusika kwa mawasiliano ya OGP

Maelezo kamili ya azimio

Kuanzisha kitovu cha wazi na cha kuaminika kwa mawasiliano ya OGP ndani ya serikali.

MAELEZO YA AZIMIO					
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Ofisi ya Raisi, Ikulu			
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna			
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo			
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)			
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma za jamii			
	TUNU ZA OGP				
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
		✗			

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Ndiyo (Mpya)	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Ndogo (azimio linakuza kidogo tu lakini ni hatua chanya katika eneo-sera husika)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Juhudi zinahitajika ili kukamilisha utekelezaji wa azimio kimsingi

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM anaona azimio hili imekamilika. Serikali ya Tanzania ina mtu wa mawasiliano na uratibu wa OGP. Serikali imetaarifu kuwa mratibu wa utawala bora katika Ofisi ya Rais (Bi Susan Mlawi) alimteua mtu maalumu wa kuwasiliana (Bw. Mathias Chitunchi) kwa masuala ya OGP. Serikali inatoa anuani ifuatayo katika ripoti yake ya utekelezaji: Bw. Mathias Chitunchi, Ofisi ya Rais, Ikulu, S.L.P. 9120, Dar es Salaam, Tanzania. Barua–pepe: mchitunchi@hotmail.com Simu. +255–222117273 Simu ya kiganjani: +255–754856452.

Nini umuhimu wa azimio hili?

Mtafiti wa IRM anaamini kuwa azimio hili ni muhimu, lakini pia anaamini kwamba lingeweza kuunganishwa na maazimio mengine, kama lile la uanzishwaji wa jukwaa la wazi kwa OGP hapa nchini Tanzania.

JUU

Wadau walikubaliana na mtafiti wa IRM kuwa azimio limekamilika utekelezaji wake.

Tunaposonga mbele

Ingawa ahadi hii ilitimia, mtafiti wa IRM anapendekeza kwamba Serikali ya Tanzania ifikirie mapendekezo yafuatayo yaliyotolewa na wadau:

- Kushughulikia mapungufu ya fedha kwa ajili ya kusaidia sekretarieti na kubadilisha mitazamo ya viongozi waandamizi wa serikali kuhusu OGP kwa wakala na mashirika ya umma yanayohusika na OGP.[1]
- Kutumia barua pepe yenye anuani ya Ofisi ya Rais au tovuti rasmi ya OGP kwa ajili ya kuwasiliana na mhusika au sekretarieti.[2]
- Kutumia mitandao ya kijamii kukifanya kitovu cha mawasilianona kujulikana na kuongeza weledi wa OGP nchini Tanzania, kwa ujumla.[3]
- Kuhakikisha kwamba sekretarieti inaonyesha nguvu na hamu ya kuleta shauku kwa wananchi kuitambua OGP na kwa sekretarieti hiyo kuongoza michakato ya OGP.[4]

JUU

[1] Tokana na mahojiano yaliyofanywa kati ya mtafiti wa IRM na wadau.
[2] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[3] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[4] Tokana na mahojiano yaliyofanywa kati ya mtafiti wa IRM na wadau.

C | Uwajibikaji na Uadilifu

1 | Tovuti ya Ofisi ya Mkaguzi Mkuu

Maelezo kamili ya azimio

Kuboresha Tovuti ya Ofisi ya Mkaguzi na Mdhibiti Mkuu wa Hesabu za Serikali kuifanya iwe ya uwazi na rafiki kwa watumiaji na kutoa takwimu kwa mfumo unaoweza kusomwa na mashine nyingine.

MAELEZO YA AZIMIO					
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Hakuna			
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna			
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Hakuna			
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)			
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma za jamii, kukuza uadilifu kwa wananchi			
	TUNU ZA OGP				
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
		✗			

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Ndiyo (mpya)	**ATHARI ZINAZOTARAJIWA** Mabadiliko makubwa (azimio linahusisha mabadiliko ambayo yangesitisha utendaji wa "kama kawaida" kwenye eneo–sera husika)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	**TAREHE YA KUMALIZA:** 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Juhudi zinahitajika ili kukamilisha utekelezaji wa azimio kimsingi

Nini kilifanyika?

IRM iligundua kuwa azimio hili likuwa limekamilika kwa kiasi kikubwa, pamoja na kuwa serikali haikutoa maelezo yoyote kuhusiana na azimio hili katika taarifa yao iliyowasilishwa OGP. Mtafiti wa IRM aligundua kuwa azimio hili ni sehemu ya mpango uliokuwepo awali ambapo Twaweza walikubali kutoa msaada wa kufufua tovuti ya Ofisi ya Taifa ya Ukaguzi mwanzoni mwa 2012. Kazi hii ilikamilika kabla hata ya kuanza kwa utekelezaji wa mpango kazi wa OGP Tanzania.[1]

Hata hivyo, mapungufu kadhaa yalifanya tovuti kutotumiwa vyema. Utafutaji wa kubahatisha wa machapisho na taarifa kwenye tovuti iliyoboreshwa ulionyesha kwamba machapisho mengi yalichapishwa

na kuwekwa kwenye tovuti hiyo katika mfumo wa PDF ambao hauosomeki na mashine.[2] Baadhi ya faida za mfumo wa taarifa kusomeka kwa mashine ni pamoja na uwezo mkubwa wa kompyuta wa kudondoa takwimu kwa ajili ya uchambuzi zaidi kuliko kama ingekuwa PDF.

Zaidi ya hayo, ukipitia kurasa mbalimbali za tovuti iliyoboreshwa, mara nyingi hukupeleka kwenye kurasa ambazo hazifanyi kazi.[3] Wadau walibaini ukosefu mkubwa wa nyaraka ambazo ni rafiki kwa mtumiaji kwenye tovuti hiyo.[4]

Nini umuhimu wa azimio hili?

Mtafiti wa IRM anadhani kuwa azimio hili lilikosa ufuatiliaji muafaka kitu ambacho kimeathiri matokeo ya utekelezaji wake kwa ujumla. Wadau walionyesha kwamba tovuti ingekuwa rasilimali muhimu kwa ushawishi wa jamii katika mambo mbalimbali na kuwa chanzo cha taarifa na takwimu kwa ajili ya uangalizi wa bunge kupitia taarifa mbalimbali ambazo zingechapishwa.[5]

Tunaposonga mbele

IRM inapendekeza kazi zaidi ifanyike kukamilisha utekelezaji wa azimio hili. Takwimu zinazoingizwa katika tovuti ya Ofisi ya Taifa ya Ukaguzi lazima ziwasilishwe kwa mfumo unaosomeka kwa mashine ili kuwezesha vyombo vya habari, taasisi–angalizi, wabunge, na wabia wa maendeleo waweze kudondoa, kuchambua na kushawishi sera nzuri za maendeleo kiuchumi na kijamii. Wadau walieleza kwamba tovuti iliyoboreshwa itakuwa nzuri zaidi kwa matumizi kama nyaraka zilizomo zingeandikwa kwa lugha zote yaani Kiswahili na Kingereza.[6] Wadau wengine walipendekeza tovuti ihusishe ukaguzi wa kadhia mbalimbali za kifedha, misamaha ya kodi, na habari nyingine zinazofanana na hizo kwa muda muafaka ili kuepusha kuwa na taarifa zilizopitwa na wakati katika tovuti.[7]

JUU

[1] Twaweza, *Twaweza Supports Tanzania National Auditor Improve Website*,16 May 2012. <http://twaweza.org/go/twaweza–supports–tanzania–national–auditor–improve–website>.
[2] National Audit Office of Tanzania, http://www.nao.go.tz/#&panel1–1.
[3] Picha ya tovuti ya Ofisi ya Taifa ya Ukaguzi. Imehifadhiwa na mtafiti / mhariri.
[4] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[5] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[6] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[7] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 Oktoba 2013, Dar es Salaam.

2 | Mikataba ya huduma kwa wateja

Maelezo kamili ya azimio

Kutunga na /au kupitia upya mikataba ya huduma kwa wateja kwa sekta za afya, elimu, na maji ngazi ya kitaifa na huduma na kuzifanya zifikiwe kwa urahisi na wananchi.

MAELEZO YA AZIMIO					
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Wizara za Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi, Afya na Ustawi wa Jamii na Wizara ya Maji			
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna			
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo			
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)			
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma za umma, kukuza uadilifu kwa umma			
	TUNU ZA OGP				
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
	✗		✗		

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Hapana (ilikuwepo)	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Ndogo (azimio linakuza kidogo tu lakini ni hatua chanya katika eneo–sera husika)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Juhudi zinahitajika ili kukamilisha utekelezaji wa azimio kimsingi

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM aligundua utekelezaji mdogo wa makubaliano haya. Wizara zote tatu, Wizara ya elimu na ufundi stadi, (MoEVT), Wizara ya afya na maendeleo ya jamii (MoHSW) na Wizara ya maji (MoW) zilikuwa na mikataba ya huduma kwa wateja ambayo ilikuwa kwenye mapitio. Ingawa MoHSW na MoEVT waliweza kuonyesha nakala ya rasimu za mikataba ya huduma kwa mteja iliyopitiwa upya, hawakuweza kutoa ushahidi kuwa mashauriano yalifanywa kwenye mapendekezo hayo. Wadau waliarifu kuwa hawakuwahi kuona rasimu za mapendekezo yoyote ya mikataba. Hata hivyo walisema, wamewahi kuona mikataba ya awali iliyochapishwa katika ngazi ya wizara na sio katika vituo vya kutoa huduma.[1]

Nini umuhimu wa azimio hili?

Wadau walionyesha kuwa azimio hili lingeweza kuimarisha uwajibikaji wa watumishi wa umma kwa wananchi kama mikataba iliyopitiwa upya ingewekwa wazi kwenye tovuti au vyombo vingine vya habari.[2]

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza juhudi zaidi kukamilisha utekelezaji wa azimio hili. Mchakato wa maboresho ya mikataba ya huduma kwa wateja unaoendelea lazima uwe wazi kwa wadau muhimu. Ni budi serikali ipanue wigo wa mchakato wa utungaji au mapitio ya mikataba ya huduma kwa wateja hadi ngazi ya kituo cha huduma na si kulenga ngazi ya wizara tu. Kama ilivyokuwa kwa maazimio mengine, wadau walipendekeza kwamba nyaraka hizo ziandaliwe kwa urahisi kwa umma katika lugha za Kiswahili na Kiingereza.[3]

JUU

[1] Picha ya Mkataba wa Huduma kwa Wateja wa MoW. Imehifadhiwa na mtafiti / mhariri.
[2] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[3] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 Oktoba 2013, Dar es Salaam.

3 | Rejesta ya malalamiko

Maelezo kamili ya azimio

Kupitia upya rejesta ya malalamiko ili kuhakikisha malalamiko yanayopokelewa yanashughulikiwa na kuwa, kila robo mwaka, hatua zilizochukuliwa zinawekwa wazi kwa kuchapishwa kwenye tovuti za sekta zilizopewa kipaumbele.

MAELEZO YA AZIMIO					
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Wizara za Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi, Afya na Ustawi wa Jamii na Wizara ya Maji			
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna			
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo			
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)			
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma kwa jamii, kukuza uadilifu kwa jamii			
	TUNU ZA OGP				
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
			✗	✗	

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Ndiyo (mpya)	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Wastani (azimio ni hatua kubwa kwa eneo husika kisera ingawa lina mapungufu ya kipimo au mawanda)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Azimio jipya linalofuatia utekelezaji wa azimio lililopo sasa

Nini kilifanyika?

IRM iligundua kuwa utekelezaji wa azimio hili ulikamilika kwa kiasi kidogo. Wizara zote tatu — Wizara za Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi(MoEVT), Afya na Ustawi wa Jamii(MoHSW), na Wizara ya Maji (MoW) — tayari zilikuwa na rejesta ya malalamiko na dawati la malalamiko ngazi ya wizara. Hata hivyo, kuna ushahidi kidogo sana unaoonyesha kuwa malalamiko haya hushughulikiwa kikamilifu.

Kwa mfano, MoEVT ilitaarifu kuwa imepokea malalamiko 11, imeyashughulikia 8, na kubatilisha 3. Pamoja na hayo, mtafiti wa IRM alipotembelea wizarani MoEVT,[1] aligundua kuwa malalamiko matatu tu ndiyo yalikuwa yamerekodiwa kwenye rejesta kwa

kipindi cha tathmini. Kati yao lalamiko moja tu ndiyo lilikuwa limeshughulikiwa na majibu kutumwa kwa mlalamikaji. Hali kadhalika, MoHSW ilitaarifu kukusanya jumla ya malalamiko 74 wizarani na kushughulikia 55 wakati 19 yakisubiri kushughulikiwa. Ukaguzi wa mtafiti wa IRM alioufanya kwenye rejesta hiyo hata hivyo ulionyesha hakukuwa na malalamiko yoyote yaliyopokelewa kwa kipindi cha tathmini, yaani, Julai 2012 hadi Juni 2013. Kwa upande wake, MoW ilitaarifu kuwa imeyashughulikia malalamiko yote nane na kuweka kwenye tovuti ya wizara nne kati yao. Mtafiti wa IRM hakuona hata chembe ya taarifa za malalamiko hayo nne yanayodaiwa alipotembelea tovuti ya MoW ili kujiridhisha. Si wizara ya elimu (MoEVT) wala ya afya (MoHSW) waliotaarifu kuchapisha majibu ya malalamiko kwenye tovuti zao.

Nini umuhimu wa azimio hili?

Mtafiti wa IRM anaamini kuwa azimio hili lilikuwa na utashi wa wastani, lakini serikali ingepanua mawanda wakati wa kuandaa mpango kazi kwa kujumuisha kupiga simu za mkononi, ujumbe mfupi wa maandishi(SMS), na mitandao ya kijamii kukusanya malalamiko na kufikisha/kusambaza majibu yake. Namna hii, ingekuwa vizuri kwa serikali ya Tanzania kujumuisha azimio hili na mengine yanayohusu ushiriki wa wananchi.

Wdau wengi walionyesha wasiwasi wao kuwa wizara zilikuwa zikirekodi au hakika hata kushughulikia malalamiko yaliyokuwa yakiwasilishwa kwao.[2] Wengi walidhani kuwa, ovuti za wizara hizo, ingeonyesha dhamira ya kweli ya serikali kutaka kukumbatia dhana ya utendaji kwa uwazi na ingesaidia kubadilisha mitizamo/tabia za baadhi ya watumishi wa serikali.[3]

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza kuunganisha azimio hili na maazimio yanayofanana yanayolenga ushiriki wa wananchi, kama vile azimio C(2) kwenye mpango kazi uliopo wa OGP. Zaidi ya hayo, mtafiti wa IRM anapendekeza madawati ya malalamiko yaboreshwe kwenye wizara zote za serikali ili kuwa na zana za kisasa za kushughulikia malalamiko, na pia kuwa na watumishi mahiri/hodari na wenye moyo wa kushughulikia malalamiko.

Wizara pia zinaweza kuboresha ufanisi wa rejesta za malalamiko kwa kutumia teknolojia muafaka ili malalamiko sio tu yachapishwe kwenye tovuti, lakini pia yaweze kuwafikia Watanzania walio wengi kwenye lugha watakayoielewa. Wadau walipendekeza kuwa kila robo mwaka kijitabu kwa lugha ya Kiswahili kinachoonyesha malalamiko yaliyokwishashughulikiwa kiandaliwe, kuchapwa na kugawiwa kwa wananchi.[4]

JUU

[1] Ziara kutembelea dawati la malalamiko, makao makuu wizara ya elimu – MoEVT, 18 Oktoba 2013.
[2] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[3] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[4] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.

4 | Bodi na kamati za huduma za serikali za mitaa

Maelezo kamili ya azimio

Kuboresha bodi na kamati za huduma za serikali za litaa ili kuwahudumia wananchi kwa ufanisi zaidi.

MAELEZO YA AZIMIO					
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	OWM–TAMISEMI			
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna			
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Hapana			
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Ndogo (azimio linaelezea shughuli ambayo inaweza kumaanisha kuwa inapimika lakini kupitia tasfiri binafsi ya msomaji)			
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma kwa jamii, kukuza uadilifu kwa jamii			
	TUNU ZA OGP				
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
					✗

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Hapana (lilikuwepo)	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Hakuna (azimio linaendeleza hali iliyopo)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAIKO WAZI HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Hakuna: Azimio liachwe

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM hakuweza kutambua mara moja kiwango cha utekelezaji wa azimio hili. Taarifa ya utekelezaji ya serikali ya Tanzania haikuweka ushahidi wowote wa utekelezaji wa azimio hili. Taarifa hiyo pamoja maombi kadhaa kwa njia ya barua pepe[1] kwenda ofisi ya uratibu wa OGP na OWM–TAMISEMI vyote vilishindwa kuthibitisha ni mabadiliko gani yamefanyika kuboresha bodi na kamati hizo ngazi ya mkoa na ngazi za chini zaidi.

Hata hivyo, afisa wa wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii(MoHSW) alitanabahisha wakati wa mahojiano na mtafiti wa IRM kuwa mafunzo ya kuboresha bodi na kamati za huduma ya afya yalikuwa yamefanyika kwenye halmashauri sita kati ya Juni 2012 hadi Juni 2013. Afisa huyo alisema programu ya mafunzo kwa halmashauri zilizosalia (zaidi ya halmashauri 150, taarifa hii ikichapishwa) inategemewa kuanza mwaka wa fedha wa 2013–2014.[2]

Nini umuhimu wa azimio hili?

Mtafiti wa IRM analichukulia azimio hili kuwa limekosa utashi lililostahili. Wadau walilielezea azimio hili kama juhudi za kuweka mizizi ya utawala wa juu–kwenda–chini kiutawala hasa ngazi ya serikali za mitaa. Baadhi walionelea azimio lingekuwa na maana endapo kungekuwa na michakato ya wadai haki, ikiwa ni pamoja na mashauriano na watendaji nje ya serikali au kuzipa mamlaka ya zaidi ya utoaji maamuzi bodi na kamati hizo.[3] Wadau walifikiria kuwa azimio hili lingefaa kuwekewa matokeo na muda wa utekelezaji.[4]

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza azimio hili liachwe mpaka pale matokeo na muda wa utekelezaji utakapowekwa wazi katika mpango kazi ujao wa OGP wa Tanzania.

JUU

[1] For more information visit: http://www.pajak.go.id/
[2] For more information visit: http://www.imigrasi.go.id/index.php
[3] For more information visit: http://www.beacukai.go.id/

5 | Kutangaza mali za watumishi wa umma

Maelezo kamili ya azimio

Kuandaa marekebisho ya sheria na kanuni kuboresha namna watumishi wa umma kutangaza mali zao.

MAELEZO YA AZIMIO					
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Ofisi ya Rais – Ikulu			
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna			
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo			
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Wastani (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na ila hakuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)			
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kukuza uadilifu kwa jamii, kusimamia rasilimali za umma kwa ufanisi zaidi			
	TUNU ZA OGP				
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
			✗		

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Haiko wazi	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Wastani (azimio ni hatua kubwa kwa eneo husika kisera ingawa lina mapungufu ya kipimo au mawanda)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Juhudi zinahitajika ili kukamilisha utekelezaji wa azimio kimsingi

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM aliona kuwa hakukuwa na utekelezaji wowote wa azimio hili. Kwa mujibu wa taarifa yake ya utekelezaji, serikali inachukulia kuwa azimio hili lingekamilika endapo muswada wa marekebisho ya sheria ungeandikwa. Serikali ilitaarifu kuwa muswada huo ulikuwa tayari kupelekwa mbele ya Bunge la jamhuri ya Muungano ili kujadiliwa na kupitishwa.

Hata hivyo, mtafiti wa IRM alipoomba nakala ya muswada huo wa marekebisho toka Kitengo cha Uratibu wa Utawala Bora – Ofisi ya Rais hakupata.[1] Zaidi ya hayo, mmoja kati ya washiriki kwenye mkutano wa wadau anayejihusisha na utafiti, usimamizi na ushawishi wa masuala ya bunge, aliarifu kuwa muswada huo haukuwa miongoni ile ambayo iliainishwa kufikishwa mbele ya kikao cha bunge hilo kitakachokaa mwezi Novemba 2013.

Nini umuhimu wa azimio hili?

Sheria ya kutangaza mali za watumishi wa umma ingeisaidia serikali ya Tanzania kupiga hatua kubwa ya kufanya kazi kwa uwazi hasa kwa vile wananchi wana mtazamo hasi kuhusiana na rushwa kwa viongozi wa kuchaguliwa na wale wa serikali. Wakati fulani mpango kazi wa OGP ukiandaliwa, serikali ilionekana kuwa na muda maalum wa kukamilisha muswada huo wa marekebisho ya sheria. Muda huo maalum uliondolewa katika azimio hili kwenye mpango kazi uliowasilishwa kwa OGP mwezi Aprili 2012.[2]

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza juhudi zaidi ili kukamilisha utekelezaji wa azimio hili. Wadau wanapendekeza kuwa, huko mbele, azimio linaweza kuandikwa upya ili kuruhusu mashauriano na watendaji nje ya dola kabla haijapelekwa bungeni. Mtafiti wa IRM anakubaliana na kupendekeza mambo mawili:

- Mashauriano yafanyike upya yakihusisha wadau wote, ikiwa ni pamoja na watendaji nje ya dola, katika kuandaa muswada wa marekebisho wa kutangaza mali za watumishi wa umma ifikapo Juni 2014.
- Kumalizia kutunga na kuufikisha muswada wa marekebisho ya sheria hiyo mbele ya bunge ifikapo Agosti 2014.

Wadau wanathibitisha kuwa namna hii itahakikisha azimio linakuwa ndio kielelezo kitakachowawezesha wananchi kupima utekelezaji na kushiriki katika kuandaa muswada.[3]

JUU

[1] Tokana na mahojiano yaliyofanywa kati ya mtafiti wa IRM na wadau.
[2] Tokana na mahojiano yaliyofanywa kati ya mtafiti wa IRM na wadau.
[3] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.

D | Teknolojia na Ubunifu

1 | Takwimu na ramani za maji

Maelezo kamili ya azimio

Kukamilisha Mfumo wa Ramani za Upatikanaji Maji kwa halmashauri na kuweka takwimu zilizonyambuliwa mtandaoni na njia nyingine za mawasiliano.

MAELEZO YA AZIMIO						
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Wizara ya Maji				
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna				
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo				
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)				
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kusimamia rasilimali za umma kwa ufanisi zaidi				
	TUNU ZA OGP					
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA	
	✗			✗		

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Ndiyo (mpya)	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Wastani (azimio ni hatua kubwa kwa eneo husika kisera ingawa lina mapungufu ya kipimo au mawanda)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Juhudi zinahitajika ili kukamilisha utekelezaji wa azimio kimsingi

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM ameona kuwa utekelezaji wa azimio hili kwa kiasi kikubwa umekamilika. Taarifa ya utekelezaji ya serikali inaonyesha jumla ya halmashauri 132 zina takwimu kwenye database ya Mfumo wa Ramani za Upatikanaji Maji,[1] wakati ambapo vituo vya maji kwa jamii vipatavyo 74,000 huku asilimia 62 kati yao vikifanya kazi. Hata hivyo, serikali inataarifu kuwa upatikanaji wa vifaa vya kukusanyia takwimu na mafunzo ngazi ya halmashauri bado kufanyika, kikwazo kikiwa ni fedha. Kwa mujibu wa Wizara ya Maji, vionjo hivi muhimu kwenye azimio hili vitaingizwa kwenye bajeti ya wizara kwa mwaka wa fedha 2013–2014.

JUU

Wadau walikubaliana hasa na tathmini ya utekelezaji azimio iliyoelezwa na serikali. Mshiriki mmoja kwenye mikutano ya wadau ya IRM alifikia hata kusema kuwa baadhi ya takwimu zilizotolewa na serikali ziko chini kwa baadhi ya mikoa, kutumia utafiti mdogo wa kujitegemea uliofanyika mikoa ya Njombe na Simiyu huko Tanzania bara.[2]

Nini umuhimu wa azimio hili?

Kukamilika kwa Mfumo wa Ramani za Upatikanaji Maji na upatikanaji wake kupitia majukwaa kadhaa ya kitaarifa ni mabadliko chanya na makubwa kisera. Mtafiti wa IRM anafikiria kuwa tovuti inayohifadhi mfumo huo ingekuwa na ufanisi mkubwa endapo ingeruhusu muingiliano na wananchi kwa kupokea maoni yatakayothibitisha uhai wa vituo vya maji vilivyochapishwa. Muingiliano huo ungesaidia watoa maamuzi ngazi ya serikali za mitaa/halmashauri kuchagua huku wakijua wanapokuwa wakipanga na kuweka vipaumbele kwa miradi ya maji. Wadau walitaka kujua endapo takwimu zilizotolewa zilijumuisha vituo vya miradi ya serikali na halmashauri tuu au juhudi zingine pia.[3]

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza juhudi zaidi ili kukamilisha utekelezaji wa azimio hili kimsingi. Wadau walipendekeza kuwa suala la usimamizi wa vyanzo na vituo vya maji linahitaji kujumuishwa kwenye mpango kazi ujao wa OGP.[4]

Pia wanapendekeza kuwa serikali inatakiwa ijifunze kutoka miradi iliyoongozwa na jamii ukilinganisha na ile iliyoongozwa au kuisimamiwa na serikali yenyewe au wabia wake wa maendeleo. Mfano, CARITAS iliwezesha kwa ufanisi ujenzi na utunzaji wa visima vya maji mkoani Manyara, ambapo jamii iliamua aina ya teknolojia itakayotumika na mahali pa kuanzia kuchimba ili kisima kidumu. Serikali ilipojaribu mradi kama huo mkoa huo huo (ulifadhiliwa na Benki ya Dunia), haikufuata mafunzo na uzoefu uliopatikana na walijenga visima ambavyo havikudumu.[5]

JUU

[1] Jamhuri ya Muungano wa Tanzania–Ofisi ya Rais Ikulu, *Taarifa ya mwaka ya utekelezaji wa OGP (Julai, 2012–Juni, 2013)*, 2013. Imehifadhiwa na mtafiti / mhariri.
[2] Tokana na mahojiano yaliyofanywa kati ya mtafiti wa IRM na wadau.
[3] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[4] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[5] Tokana na mahojiano yaliyofanywa kati ya mtafiti wa IRM na wadau.

2 | Upatikanaji wa takwimu za afya, elimu na maji

Maelezo kamili ya azimio

Kuimarisha matumizi na upatikanaji wa takwimu (afya, elimu, maji), kwa kuweka takwimu zilizochambuliwa mtandaoni kwa mfumo unaoweza kusomwa na mashine.

MAELEZO YA AZIMIO		
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Wizara za Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi (MoEVT), Afya na Ustawi wa Jamii (MoHSW) na Wizara ya Maji (MoW)
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma kwa jamii, kukuza uadilifu kwa jamii

TUNU ZA OGP				
UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
✗			✗	

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Haiko wazi	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Mabadiliko makubwa (azimio linahusisha mabadiliko ambayo yangesitisha utendaji wa "kama kawaida" kwenye eneo–sera husika)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Juhudi zinahitajika ili kukamilisha utekelezaji wa azimio kimsingi

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM aligundua kuwa azimio hili lilifikiwa kwa kiasi kikubwa. Taarifa ya utekelezaji ya serikali inaarifu matokeo yafuatayo kuhusu MIS (*Management Information Systems*):

- Jumla ya watumiaji 600 wa MIS wa mpango wa maendeleo wa sekta ya maji toka wakala za serikali nchi nzima wawe wamefundishwa matumizi ya MIS hadi kufikia Juni mwaka 2013.
- Zana ya *Health Management Information System* (HMIS) imepitiwa na kufanyiwa kazi kwenye mikoa sita, na DHIS–2 iliandaliwa na inatumika wizarani (MoHSW).

- Wazazi Nipendeni, tayari inafanya kazi ambayo ni kampeni inayotumia SMS kufikisha elimu ya afya na uzazi ili kuboresha mahudhurio katika ngazi ya utoaji huduma.
- Kijitabu cha *Basic Education Statistic* (BEST) kimechapishwa na kuwekwa kwenye tovuti ya (MoEVT) mnamo mwezi Agosti mwaka 2012 katika mfumo unaosomeka kwa mashine.

IRM imeweza kuthibitisha uwepo wa takwimu zilizochambuliwa kwenye tovuti za MoEVT[1] na MoHSW.[2] Kati ya hizi, ni MoEVT tu ndio iliweka takwimu zake katika mfumo unaosomeka kwa mashine. Kwenye tovuti ya MoHSW (kitengo cha MIS) hakina takwimu zozote, na aina zingine za taarifa zilizopo zipo kwa mfumo wa PDF, ambao hauwezi kuruhusu kusomwa na mashine. Wakati ambapo mifumo isiyoweza kusomwa na mashine kama PDF inawataka watafiti kunakili takwimu zote kwa mikono, zile za mfumo unaoruhusu kusomwa na mashine zinawezesha kompyuta kuchukua kiasi kikubwa cha takwimu kwa upembuzi yakinifu.

Nini umuhimu wa azimio hili?

Azimio hili lilihusu zaidi matakwa ya watoa haki na shughuli za kiufundi zaidi. Ili azimio liweze kuwa na umuhimu kwa OGP, takwimu zinazotokana na MIS zilizoboreshwa kwa kila wizara zilipaswa kuchapishwa mtandaoni ili kuongeza upatikanaji, uwajibikaji, na michakato ya kiutendaji itakayoruhusu uchambuzi na matumizi mara ya pili. Mtafiti wa IRM aligundua ukosefu wa haraka wakati wa kuweka taarifa mtandaoni. Wadau walidhani kuwa takwimu hizo, kama zikichapishwa, zingeweza kuwapa wadau nje ya dola taarifa za kuaminika na zikihitajika kuweza kushiriki michakato ya kisekta yenye kulenga kuleta mabadiliko kisera.[3]

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza juhudi zaidi zifanyike ili kufikia utekelezaji wa azimio hili kimsingi. Takwimu zaidi zinahitaji kuwekwa katika mfumo utaowezesha kusomwa na mashine kwa kila MIS. Wadau walipendekeza kuwa serikali iwekeze rasilimali zaidi, ikiwa ni pamoja na kuwepo wafanyakazi mahiri na wenye jukumu hilo tuu, ili kuhakikisha takwimu zinapatikana mtandaoni kwa muda muafaka.[4]

JUU

[1] MoEVT database, <http://www.moe.go.tz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=358&Itemid=619>.
[2] MoHSW database, <http://www.moh.go.tz/index.php/joomlart–home/viewdownload/9–dieases–report/408–taarifa–ya–magonjwa–ya–wiki–ya–24>.
[3] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[4] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.

3 | Tovuti ya wananchi "Nifanyeje?"

Maelezo kamili ya azimio

Kuangalia uwezekano wa kuanzisha tovuti ambapo wananchi wanaweza kupata taarifa juu ya huduma zitolewazo na serikali (mfano, kupata mkopo wa elimu ngazi ya shahada chuo kikuu, huduma za maji na umeme, leseni ya udereva, leseni ya biashara, pasipoti na huduma nyingine) na nini wafanye endapo hawatapata huduma wanazozitaka kwa wakati.

MAELEZO YA AZIMIO						
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Wakala wa Serikali wa Teknohama				
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna				
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo				
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)				
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma kwa jamii, kukuza uadilifu kwa umma				
	TUNU ZA OGP					
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA	
	✗	✗	✗	✗		

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Ndiyo (jipya)	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Mabadiliko makubwa (azimio linahusisha mabadiliko ambayo yangesitisha utendaji wa "kama kawaida" kwenye eneo–sera husika)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Azimio jipya linalofuatia utekelezaji wa azimio lililopo sasa

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM ameona kuwa azimio hili limekamilika. Taarifa ya utekelezaji ya serikali inaonyesha kuwa jumla ya masuala 85 ya Nifanyeje yametambuliwa, kutengenezwa, kupangiliwa, na kuchapishwa kwenye ukurasa wa Nifanyeje/ How Do I wa tovuti ya serikali.[1] Taarifa hiyo inaonyesha kuwa tovuti bado haijaanza kutumiwa na wananchi kwani ilikuwa ikifanyiwa majaribio. Mtafiti wa IRM na wadau wanaona uanzishwaji/uwepo wa ukurasa wa *Nifanyeje/How do I* kwenye tovuti ya serikali kama utekelezaji uliokamilka wa azimio hili, kwani maelezo ya azimio yalitaka "kuangalia uwezekano" na sio "uanzishwaji" wa tovuti.[2]

Nini umuhimu wa azimio hili?

Azimio hili lilikuwa likiitaka serikali kuangalia uwezekano wa kuanzisha tovuti tajwa. Ni vizuri kuipongeza serikali kwani imeweza kuanzisha tovuti hiyo. Hata hivyo, IRM inadhani kuwa lengo kuu, kwa muktadha wa tunu na changamoto kuu za OGP, sio kuwa na tovuti, bali kuwezesha muingiliano kati ya serikali na wananchi wake, hasa pale ambapo huduma au stahiki fulani haiwafikii au haitolewi kwa namna itakavyokuwa imeelezwa kwenye tovuti ya *Nifanyeje/ How do I*.

Wadau walielezea ukurasa wa *Nifanyeje/How do I* kwenye tovuti kama wazo la kishujaa, ambapo kama itatekelezwa ipasavyo ina uwezekano wa kuleta athari chanya kubwa kwa kuboresha utendaji wa serikali na kuchangia kupunguza rushwa hapa nchini. Pia walidhani kuwa tovuti ya *Nifanyeje/How do I* inaweza kuwa na maana tu kwa wananchi endapo muingiliano kati yake na wananchi utawezeshwa. Hata ikiwa hivyo, bado ni wananchi wachache sana wenye kufikia huduma za mtandaoni ndio wataofaidika. Wadau kadhaa walionya kuwa kuweka ubunifu au teknolojia peke yake bila ya kuwa na kiunganishi cha ushiriki wa wananchi hakuna mantiki yoyote kwa michakato ya utendaji wa serikali kwa uwazi.[3]

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza azimio jipya liundwe kwa kuangalia utekelezaji wa azimio lililopo sasa. Ufanisi wa ukurasa huu unaweza kukuzwa kwa kujumuisha na huduma ya jukwaa la SMS ili kushirikisha wananchi wengi zaidi kuleta muingiliano na serikali yao. Hii inafaa, kwani Tanzania ina kiwango kikubwa cha upatikanaji wa vilonga na teknolojia zake.[4] Wadau waliomba kuwa maoni/maswali yote ya wananchi na majibu yake yapatikane kwenye tovuti hiyo hiyo ili kuongeza uwazi na uwajibikaji wa serikali.[5]

JUU

[1] Tanzania Government Portal: One Stop Centre for Public Services, "How Do I?", <http://www.gov.go.tz/howdoi>.
[2] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[3] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[4] Tanzania Communications Regulatory Authority, 2013, Quartely Telecom Statistics – Quarter 4 (June 2013) Report <http://www.tcra.go.tz/images/documents/telecommunication/telecomStatsJune13.pdf>.
[5] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.

4 | Uzoefu wa utoaji takwimu duniani

Maelezo kamili ya azimio

Kuchunguza uzoefu wa mifano bora ya utoaji takwimu ili kuandaa tovuti ya takwimu ya serikali (www.data.go.tz) itakayokuwa na viwango vya hali ya juu na kuwepo kwa idadi kubwa ya taarifa kitakwimu zinazoshikiliwa na serikali.

MAELEZO YA AZIMIO					
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Wakala wa Serikali wa Teknohama			
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna			
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Ndiyo			
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Uko juu (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na kuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)			
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma kwa jamii, kukuza uadilifu kwa umma			
	TUNU ZA OGP				
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
					✗

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Ndiyo (jipya)	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Wastani (azimio ni hatua kubwa kwa eneo husika kisera ingawa lina mapungufu ya kipimo au mawanda)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAIKO WAZI HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Azimio jipya linalofuatia utekelezaji wa azimio lililopo sasa

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM hakuweza kutathmini kiwango cha utekelezaji wa azimio hili kutokana na ukosefu wa mawasiliano na kukosa ushahidi toka serikalini. Taarifa ya serikali inaonyesha kuwa timu ya pamoja kati ya serikali na Benki ya Dunia ya kutathmini utayari wa kutunza na kutoa takwimu (*Open Data Readiness Assessment – ODRA*) imeundwa, na kuwa taarifa ya ODRA imeshakamilika na kuwasilishwa kwa serikali kwa maoni. Nakala za taarifa hiyo hazikuweza kupatikana mara moja na licha ya barua pepe kadhaa kukumbushia, hakukuwa na majibu ya kuweza kutathmini ipasavyo kiwango cha utekelezaji wa azimio hili.[1]

Nini umuhimu wa azimio hili?

Kama ilivyokuwa kwa azimio la kuangalia uwezekano wa kuanzisha tovuti ya *Nifanyeje/How do I*, azimio hili pekee haliongezi thamani kwenye michakato ya serikali ya kufanya kazi kwa uwazi, ingawa inaweka msingi wa hayo kutokea. Ili kuwa na thamani kwa OGP, taarifa ya ODRA ni budi ianzishe juhudi za kuwa na tovuti iliyokusudiwa (www.data.go.tz) ambayo ingeleta mapinduzi ya namna takwimu zilizoshikiliwa na serikali zinavyowafikia wananchi miongoni mwa taasisi za serikali. Wadau walielezea ukubwa wa athari chanya ambayo ingekuwepo endapo tovuti hiyo ingeanzishwa na kutumika, kuwa "kubwa mno."[2]

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza azimio jipya litakalotokana na utekelezaji wa azimio lililopo sasa. Ni muhimu kuanzia ilipoishia taarifa ya ODRA na kuanzisha tovuti ya takwimu kama ilivyopendekezwa. Wadau walikubaliana kuwa juhudi zaidi zinahitajika kuwezesha tovuti hiyo ya takwimu kuanzishwa na kufanya kazi.[3]

JUU

[1] Tokana na mahojiano yaliyofanywa kati ya mtafiti wa IRM na wadau.
[2] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[3] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.

5 | Ubunifu wa wajasiriamali unaolenga kuifanya serikali iwe wazi zaidi

Maelezo kamili ya azimio

Kulea vikundi vya wajasiriamali wa TEKNOHAMA (ICT) hapa nchini ili kubidiisha ubunifu, uwazi na ushirikishaji wananchi.

MAELEZO YA AZIMIO					
UWAJIBIKAJI	TAASISI KIONGOZI	Hakuna			
	TAASISI SAIDIZI	Hakuna			
	CHANZO CHA MAWASILIANO?	Hakuna			
MAHSUSI NA UPIMWAJI WA AZIMIO		Wastani (maelezo ya azimio yako wazi, linapimika na ila hakuna hatua zinazothibitishika ili kufikia lengo)			
UMUHIMU	CHANGAMOTO KUU ZA OGP	Kuboresha huduma kwa jamii, kukuza uadilifu kwa umma			
	TUNU ZA OGP				
	UPATIKANAJI WA TAARIFA	USHIRIKI WA WANANCHI	UWAJIBIKAJI	TEKNOLOJIA NA UBUNIFU KWA UWAZI NA UWAJIBIKAJI	HAKUNA
					✗

TAMAA	
JIPYA DHIDI YA LILILOKUWEPO Haiko wazi	ATHARI ZINAZOTARAJIWA Ndogo (azimio linakuza kidogo tu lakini ni hatua chanya katika eneo–sera husika)

KIWANGO CHA UTEKELEZAJI			
TAREHE YA KUANZA: 1 Julai 2012	TAREHE YA KUMALIZA: 30 Juni 2013	Kiwango halisi cha utekelezaji Matazamio ya kumalizika	HAUJAANZA · KIDOGO · KIASI KIKUBWA · KAMILI

HATUA ZINAZOFUATA
Hakuna: Azimio liachwe

Nini kilifanyika?

Mtafiti wa IRM aliona kuwa azimio hili halikutekelezwa. Katika taarifa yake ya utekelezaji serikali haikutoa maelezo yoyote juu ya azimio hili, kwahiyo ni haki kusema halikutekelezwa kabisa. Vilevile, hakuna ushahidi mbadala wa kuonyesha kuwa limetekelezwa.

Nini umuhimu wa azimio hili?

Kama lingetekelezwa, azimio hili lingekuwa chanzo kizuri cha mawazo na ubunifu wa kuwekeza maadili ya utendaji kwa uwazi ndani ya serikali. Mtafiti wa IRM anaamini kuwa serikali ya Tanzania ilikuwa na utashi mno ilipokuwa ikipendekeza azimio hili. Wadau walitanabahisha ukosefu wa rasilimali fedha na mali ndani ya serikali kufikia azimio hili.[1]

Tunaposonga mbele

Mtafiti wa IRM anapendekeza serikali kuliacha azimio hili, angalau lisisimame peke yake kwenye mpango kazi ujao wa OGP Tanzania. Hata hivyo, maelezo yake yanaweza kuandikwa upya na kuwa sehemu ya hatua ya azimio jipya la mpango kazi ujao. Wadau, kwa upande wao, walipendekeza azimio liandikwe upya na lisimame peke yake.[2]

JUU

[1] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.
[2] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.

V | KUJITATHMINI

Taarifa ya utekelezaji ya serikali haikuwa na tarehe na ilitoka ikiwa imechelewa kidogo mnamo tarehe 4 Oktoba badala ya 30 Septemba 2013. Taarifa hiyo imesisitiza tene nia ya serikali kuendelea na OGP na imepanga kuendeleza juhudi kwa amaazimio ya sasa ambayo yamefikiwa kwa viwango mbalimbali. Katika taarifa hiyo pia serikali inatambua haja ya kuweka uhalisia kwenye mpango kazi ujao kwa kuwa na maazimio machache, na itakayoyamudu kutekeleza.

Taarifa ilikuwa na maelezo mafupi mno juu ya utekelezaji wa maazimio, hasa pale ambapo azimio husika linahusu juhudi mpya. Maazimio mengi yalikosa maelezo ya matokeo yanayolengwa na hatua muhimu za kupitia kufikia huko. Kuna wakati, iliachwa kwa msomaji kutafsiri namna azimio linahusiana na kanuni za OGP. Ni maazimio yasiyozidi theluthi ya maazimio yote ndio yalionyesha muda maalum wa kukamilisha azimio, hatua au mpango mdogo na muda wa kutekeleza azimio tajwa.

Mchakato wa serikali wa kupata maoni ya taarifa yao ya utekelezaji ulikumbana na changamoto kadhaa. Wadau pia walimtanabahisha mtafiti wa IRM kuwa baadhi yao walitoa maoni[1] lakini fomu za tathmini zililetwa kwao kwa kuchelewa kukiwa kumesalia siku chache tu kabla ya taarifa rasmi kutolewa mnamo tarehe 4 Oktoba 2013.[2] Fomu zilikuwa zikitaka mrejesho wa wadau juu ya utekelezaji wa maazimio yote, na hazikuruhusu maoni kwa kila azimio. Taarifa ya serikali haionyeshi uchambuzi wowote kuainisha maoni yaliyopokelewa wakati wa mashauriano walipokuwa wakijitathmini.

Katika hitimisho yake, taarifa ya serikali inaelezea changamoto kadhaa, zikiwemo ukosefu wa fedha, rasilimali watu, na vifaa kushindwa kutolewa kwa kitengo kilichokuwa kikiratibu utekelezaji wa OGP nchini; ukosefu wa uelewa wa dhana ya OGP miongoni mwa watendaji wakuu; na ushiriki finyu wa AzaKi na wadau wengine nje ya dola nchini Tanzania kuanzia kuandaa mpango kazi hadi utekelezaji wake.

Jedwali 2: Orodha ya Kuji–Tathmini

Taarifa ya mwaka ya utekelezaji ilichapishwa/kutolewa?	Ndiyo
Ilitoka kwa muda uliopangwa?	Hapana
Taarifa hiyo inapatikana kwa lugha za hapa nchini?	Hapana
Kwa mujibu wa wadau, taarifa ilikidhi?	Hapana
Taarifa inapatikana kwa lugha ya Kiingereza?	Ndiyo
Je, serikali iliyoa notisi ya muda wa wiki mbili kwa umma kutoa maoni ya rasimu ya taarifa ya utekelezaji ambayo serikali ilijitathmini?	Hapana
Kulikuwa na maoni yoyote toka kwa wananchi?	Ndiyo
Je, taarifa inapatikana kwenye tovuti ya OGP?	Hapana
Je, taarifa ya mwisho ya utekelezaji ya serikali ilionyesha mapitio ya juhudi za mashauriano?	Hapana
Je, taarifa ilihusu maazimio yote?	Hapana
Taarifa ilitathmini ukamilifu kwa kufuata muda uliowekwa?	Hapana
Je, taarifa ilisisitiza uwajibika na serikali kuendelea kuwa wazi?	Ndiyo
Je, taarifa inaelezea uhusiano uliopo baina ya mpango kazi na changamoto kuu za OGP?	Haiko wazi

[1] Tokana na mahojiano yaliyofanywa kati ya mtafiti wa IRM na wadau.
[2] Tokana na mahojiano yaliyofanywa kati ya mtafiti wa IRM na wadau.

JUU

VI | TUNAPOSONGA MBELE

Sehemu hii inauweka mpango kazi wa OGP katika muktadha mpana zaidi na kuonyesha hatua zinazofuata, kama zilivyoainishwa kwenye sehemu zilizotanguali, pamoja na vipaumbele vilivyotambuliwa na wadau.

Muktadha kitaifa

Upatikanaji wa taarifa zinazoshikiliwa na serikali ni ufunguo kwa mchakato wa utendaji wa serikali kwa uwazi kwa nchi yoyote. Uchapishaji wa takwimu au taarifa hizo unathibitisha kuwa serikali inawajibika kwa wananchi wake. Upatikanaji wa taarifa unasaidia serikali kujenga uaminifu kwa wananchi wake na kuboresha utoaji huduma kwa umma. Kwa zaidi ya miongo miwili sasa, serikali ya Tanzania imeasisi hatua kadhaa za uwajibikaji na uadilifu ili kupambana na rushwa na kuboresha utoaji huduma. Uamuzi wa Tanzania mnamo mwaka 2011 wa kujiunga na mpango wa OGP ulikuwa ni hatua muhimu katika mchakato huu.

Hata hivyo, matukio ya hivi karibuni nchini Tanzania yanaonyesha changamoto zinazohusiana na upatikanaji tarrifa, ushiriki wa wananchi, mifumo ya uwajibikaji, na mazingira wezeshi kwa utawala unaoheshimu uwazi. Sehemu kubwa ya utendaji wa serikali nchini Tanzania umetawaliwa na ushiriki kwa kuchagua, upatikanaji finyu wa taarifa zilizoshikiliwa na serikali, na matumizi ya teknolojia isiyo na manufaa kwa watumiaji wa mwisho.

Tangu mwaka 2007, wanaharakati na wadau wa haki ya habari nchini Tanzania wametaka upitishwaji wa sheria ambayo ingewawezesha waandishi wa habari na wananchi pia kupata taarifa zinazoshikiliwa na serikali bila ya urasimu uliopo sasa.[1] Upatikanaji wa taarifa unasaidia serikali kujenga uaminifu kwa wananchi wake na kusaidia nchi kupambana na rushwa. Taarifa muhimu kwa wananchi bado zinafanywa siri ikiwa ni pamoja na kutojulikana nini kimetokea kwa mamilioni ya fedha zilizoibiwa katika kadhia ya "akaunti ya madeni ya nje – EPA" iliyohusisha Benki Kuu kuzilipa makampuni hewa 22 mnamo mwaka 2005–2006. Hakuna taarifa zinazoweza kufikiwa na wananchi kujua ni kiasi gani kimerejeshwa kati ya fedha zilizoibiwa. Mikataba ya uwekezaji, na taarifa za tume iliyokuwa ikichunguza matokeo mabaya kitaifa ya mtihani wa kidato cha nne mwaka 2012, tukitaja japo kwa uchache, bado ni fumbo kwa wananchi walio wengi.[2] Kuna nyakati wananchi nchini Tanzania wameamua kufanya fujo kama njia ya kutaka maelezo serikali iliposhindwa kufanya hivyo kwa maamuzi ya kisera yaliyochukuliwa awali.[3]

Mpango kazi wa OGP kwa Tanzania unaonyesha idadi kadhaa ya miradi na michakato inayowezesha ushiriki wa wananchi katika kuendesha serikali yao. Wakati ambapo kuna hatua zimepigwa, ni sehemu ndogo tu ya michakato hii ndio ipo wazi kwa wananchi kushiriki.

Pia kuna ukosefu wa uwajibikaji kwa baadhi ya kadhia. Kwa nfano, taasisi za kijasusi za Uswisi zilitanabahisha mwanzoni mwa mwaka 2013 kuwa matrilioni ya shilingi za ki–Tanzania yamehifadhiwa kwenye akaunti za siri nchini Uswisi – akaunti zinazotuhumiwa kuwa za maafisa wa juu wa serikali ya Tanzania. Hadi leo, serikali imeshindwa kuwafikisha watuhumiwa mahakamani. Kwa sababu hii, azimio la serikali kwa OGP la kuwa na sheria ya kutangaza mali kwa viongozi wa umma linabaki kuwa kipaumbele kwa wadau wengi.

Kuhusiana na uhuru wa magazeti na uuru wa kujieleza, mazingira ya sasa nchini Tanzania hayawawezeshi wafanyakazi kwenye vyombo vya habari kutekeleza majukumu yao bila ya kuogopa kushitakiwa au kufuatiliwa nyendo na hatimaye kufikwa na hatma hasi. Kuthibitisha hilo tuangalie visa hivi, ambapo wadau walieleza namna mwandishi wa habari alivyouwawa na askari polisi mkoani Iringa Septemba 2012[4] na serikali kufungia magazeti mawili ya kila siku — *Mwananchi* na *Mtanzania* — pale ambapo gazeti la Mwananchi lilipojaribu kuchapisha maelezo ya waraka unaoonesha kupandishwa mishahara kwa maafisa wa juu wa serikali.[5] Matukio hayo yalifanya baadhi ya wadau kujiuliza ni kwa namna gani Tanzania iliruhusiwa kujiunga na Kamati Elekezi ya OGP ulimwenguni bila ya kutimiza sharti la kuwa na sheria ya uhuru wa upatikanaji taarifa na vyombo vya habari.[6] Wadau kwa pamoja walielezea masikitiko yao juu ya sheria kadhaa — 40 kwa ujumla wake kwa mujibu wa Mtandao wa Uhuru wa Habari – *Freedom of Information Coalition in Tanzania* — ambazo zinakinzana na kwenda kinyume

na kanuni za utendaji wa serikali kwa uwazi. Baadhi ya sheria hizi zinahitaji kushughulikiwa haraka na kufutwa ili kuendana na kanuni za OGP, mfano: (i) Sheria ya Magazeti – *Newspaper Act* ya mwaka 1976 inayoipa mamlaka serikali kufuta usajili au kulifungia gazeti pale inapojisikia kufanya hivyo, (ii) Sheria ya Utumishi wa Umma – *Civil Service Act* na ile inayopendekezwa ya Kanuni za Maadili ya Uongozi wa Umma – *Public Leadership Code of Ethics Act* ambazo kwa pamoja zinazuia waandishi wa habari kupewa taarifa, na (iii) Sheria ya Utangazaji ya mwaka 1993 – *Broadcasting Services Act* inayoipa mamlaka ya mawasiliano (TCRA) mamlaka ya kufungia vituo vya televisheni na redio itakapopenda.

Wakati wa mkutano wa wakuu wa nchi zinazoshiriki mpango wa OGP mwaka 2013 jijini London, Rais wa Tanzania, Mhe. Dr. Jakaya Mrisho Kikwete, alitoa ahadi kubwa kuwa Tanzania itakuwa na sheria ya upatikanaji wa taarifa na uhuru wa habari ifikapo mwezi Aprili mwaka 2014.[7] Juhudi kubwa zinahitajika kwa mchakato utakaojiri kuhakikisha kunakuwa na mashauriano ili kufikia sheria inayotarajiwa.[8] Kwa hakika, serikali imepiga hatua kubwa kwa baadhi ya maeneo lakini kazi kubwa ipo mbele endapo zile kanuni nne za uendeshaji serikali kwa uwazi zitakubalika kwenye utamaduni wa utendaji kazi wa serikali na wakati wa uaandaaji wa mpango kazi ufuatao wa OGP.

Mpango uliopo: Vipaumbele vya wadau

Wakati wa mikutano yote miwili[9] na wadau[10], ilipendekezwa kuwa maazimio yote kuhusiana na uhuru wa habari na upatikanaji taarifa zilizoshikiliwa na serikali, upangaji na matumizi ya bajeti kwa uwazi, na kutangaza mali kwa viongozi wa umma ni budi yapitiwe na kubakizwa kwenye mpango kazi ujao wa OGP kwa Tanzania OGP.

Mpango ujao: Vipaumbele vya wadau

Kwa ujumla wadau walikuwa na maoni kuwa maazimio mapya au yaliyorekebishwa tokana na mpango kazi wa sasa lazima yawe na lugha inayomlenga mwananchi na sio mifumo ya serikali yenyewe. Wamependekeza serikali iachane na maazimio yanayolenga kuboresha mifumo au taasisi za serikali. Pia walitaka kwenye mpango kazi ujao, maazimio yawe na thamani na utashi mkubwa ili serikali ya Tanzania iweze kuwa wazi zaidi, inayoaminika na sikivu kwa wananchi wake. Walipendekeza kuwa serikali iweke maneno ya kijasiri kukuza muingiliano kati yake na wananchi na kuruhusu usimamizi wa wadau nje ya dola. Hakukuwa na maridhiano baina ya wadau juu ya kuwa na maazimio mapya au yaliyopo pekee au mchanganyiko wake katika mpango kazi ujao wa OGP hapa nchini.

Wadau pia walipendekeza maeneo mapya au sekta nyingine za kujumuisha zaidi ya zile zilizomo kwenye mpango kazi wa sasa. Ni pamoja na rushwa; kutangaza na ukaguzi wa mikataba hasa katika sekta ndogo ya kiuchumi ya maliasili, ikiwamo ardhi na rasilimali za kuchimbwa; na matumizi ya teknolojia au ubunifu unaomfaidisha mtumiaji.

Mapendekezo

Zoezi la kuandaa mpango kazi wa OGP litafaidika kwa ushiriki wa wadau nje ya dola, hasa AzaKi. Serikali ifanye majadiliano muda wote na asasi hizi na ichukue hatua kwanza za kuhakikisha wadau hawa wanawekeza kwenye mchakato wa kuandaa mpango kazi ujao.

Kwa pamoja mtafiti wa IRM na wadau wanaamini kuwa mpango kazi ujao utakuwa mdogo ukiwa na maazimio yasiyozidi nane lakini imara, yenye viashiria na yaliyowekewa muda maalum wa utekelezaji. Mpango kazi ujao uelekeze nguvu kwa watuamiaji wa huduma na wananchi, ikilinganishwa na maazimio mengi yaliyokuwepo kwenye mpango kazi wa sasa ambayo yalilenga kuijenga serikali yenyewe. Wadau pia walipendekeza mipango ya baadae ya OGP iangalie sekta kwa mapana yake ikiwemo miundombinu, kilimo, na maliasili kwa msisitizo wa rasilimali zinazoweza kuchimbwa.[11]

Mtafiti wa IRM alipendekeza kuwa serikali ijumuishe masuala yafuatayo mahsusi kwa watumiaji kwenye mpango kazi ujao:

- Kuandaa maazimio ambayo lengo lake liwe ni kujadiliana na kuingiliana kati ya wananchi na maafisa / watendaji serikalini.
- Kuhakikisha takwimu zilizopo mitandaoni zinawekwa kwa mfumo utakaosomeka kwa mashine na zile za kufanyiwa kazi na mikono/macho ya binadamu pia, ili kuhakikisha taarifa zinafikiwa kwa wingi zaidi. Hii

inajumuisha takwimu kama vile BEST, ramani na mifumo ya maji, na misamaha ya kodi iliyoruhusiwa ili wadau waweze kuchambua takwimu / taarifa tajwa. Taarifa nyingine — kama vile taarifa za mapato na matumizi na zile zinazolenga kuonwa tu na wananchi kwa ujumla wao — zinaweza kuchapishwa katika mifumo isiyosomeka kwa mashine.

- Taarifa na takwimu zote zinazotolewa kwa wananchi ziwe kwa lugha ya Kiswahili, zikitumia lugha nyepesi kueleweka.

Mtafiti wa IRM pia anapendekeza maazimio yafuatayo yanayolenga kuboresha mifumo ya kiutendaji serikalini ifikiriwe kujumuishwa kwenye mpango kazi ujao:

- Kuwepo na ukurasa unachapisha taarifa za utekelezaji wa OGP mtandaoni kupitia tovuti ya www.ega.go.tz/ogp, na ingefaa kuratibiwa na wakala wa mitandao (*e–Government Agency*).
- Kuhakikisha kuwa taarifa za mara kwa mara za utekelezaji wa OGP zinawekwa kwenye ukurasa wa OGP kwa muda muafaka.
- Kuhakikisha serikali za mitaa zinazingatia masharti ya OGP ya kutangaza taarifa za matumizi ya bajeti kwenye mbao za matangazo na sehemu za wazi au zinazofikiwa na wananchi wengi.
- Kuchapisha kwenye tovuti ya wizara ya fedha taarifa za misamaha ya kodi iliyotolewa kwa sekta za afya, elimu na maji kila robo mwaka kwa mfumo unaoweza kusomwa na mashine.
- Kuandaa marekebisho ya sheria na kanuni za kutangaza mali kwa viongozi au watumishi wa umma.
- IRM inatoa wazo kuwa ili kuwafikia watu wengi, kila mara taarifa au takwimu zinapochapishwa mtandaoni, iangaliwe uwezekano wa kuunganisha matumizi ya teknolojia ya simu za mkononi (*vilonga*) mfano SMS na matumizi ya njia mpya za mawasiliano na kupashana habari (*social media*) na kuhakikisha taarifa zinafikika na wananchi ambao wanaweza kutumia teknolojia hizi.

[1] Twaweza, Access to Information in Tanzania Undermined,30 May 2010. <http://www.twaweza.org/go/access–to–information–in–tanzania–undermined>; Tony Baker, "Anti–Corruption and Access to Information: The Right to Information Bill, 2007"(Working Paper 09.2e, Hakielimu, 2009).

[2] SongawawaSonga, "Real Causes behind 2012 Form 4 failure," The Citizen, 22 October 2013. <http://www.thecitizen.co.tz/News/Real–causes–behind–2012—Form–4–failure/–/1840392/2042256/–/o1y034/–/index.html>.

[3] The Guardian "The Untold Story of MtwaraGas Riots,"30 June 2013. <http://www.ippmedia.com/frontend/?l=56502>.

[4] Article 19 (NGO), "Tanzania: Killers of journalist DaudiMwangosi must be brought to justice,"4 September 2013. <http://www.article19.org/resources.php/resource/3427/en/tanzania:–killers–of–journalist–daudi–mwangosi–must–be–brought–to–justice#sthash.L1QhKeR3.dpuf>.

[5] Mtega Blog, "Bold commitments, disappointing delivery: Five challenges for Tanzania and the OGP,"October 2013. <http://mtega.com/2013/10/30/bold–commitments–disappointing–delivery–five–challenges–for–tanzania–and–the–ogp/#more–1777>.

[6] Swahili Street Blog, "OGP Tanzania: how's that working out? Central Bank edition, with an update…,"13 May 2012. <http://swahilistreet.wordpress.com>.

[7] Ben Taylor, "Access to information in Tanzania undermined," The Guardian, 1 November 2013. <http://www.theguardian.com/global–development–professionals–network/2013/nov/01/closing–tanzania–open–government–plans>.

[8] Mtega Blog, "Right to Information in Tanzania: now the real work begins," 3 November 2013.<http://mtega.com/2013/11/03/right–to–information–in–tanzania–now–the–real–work–begins>.

[9] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 Oktoba 2013, Dar es Salaam.

[10] Mkutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.

[11] Mikutano wa wadau na mtafiti wa IRM, 23 na 26 Oktoba 2013, Dar es Salaam.

JUU

KIAMBATANISHO 1 | WAJUMBE WA KAMATI ELEKEZI YA OGP TANZANIA

Susan Mlawi, Mwenyekiti wa Kamati Elekezi
Ofisi ya Rais, Kitengo cha Uratibu wa Utawala Bora

Mathias Chitunchi, Mratibu wa OGP Tanzania
Ofisi ya Rais, Kitengo cha Uratibu wa Utawala Bora

Obey Assery
Ofisi ya Waziri Mkuu

Sigsbert Kavishe
Wizara ya Fedha

Joash Nyitambe
Wizara ya Maji

Suzan Mshakangoto
Wakala wa Mitandao ya Serikali (*e–Government Agency*)

Hadija Maggid
Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi

Dennis Bandisa
Ofisi ya Waziri Mkuu – Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa

Evarist Kamwaga
Twaweza

Stephen Mwombela
Research on Poverty in Africa (REPOA)

JUU

JUU

KIAMBATANISHO 2 | METHODOLOJIA

Ili kuthibitisha kilichotaarifiwa na serikali kwenye taarifa yake ya kujitathmini yenyewe, tathmini huru huandikwa na watafiti wa masuala ya utawala bora wanaoheshimika, hasa wanaoishi kwenye nchi inayoshiriki mpango wa OGP.

Wataalamu hawa hutumia dodoso na mwongozo unaofanana kwa nchi zote washiriki za OGP kufanya tahmini huru,[1] kwa kutumia mchanganyiko wa mbinu za usaili/mahojiano na wadau wa OGP kwa nchi husika na pia kuchambua taarifa mbalimbali. Taarifa hii baadae hupelekwa mbele ya jopo la wataalamu kimataifa – *International Expert Panel* (ambalo huteuliwa na Kamati Elekezi ya kidunia ya OGP) kwa ajili ya kuipitia upya kuhakikisha viwango vya hali ya juu vya utafiti na uhakiki vimefuatwa.

Uchambuzi wa hatua zilizofikiwa kwa mpango kazi wa OGP ni mchanganyiko wa usaili au mahojiano, uchambuzi taarifa na mrejesho toka kwenye mikutano na wadau nje ya serikali. Taarifa hii ya IRM huanzia kwa kuangalia matokeo ya taarifa ya serikali baada ya kujitathmini na tahmini nyingine yoyote iliyotolewa na AzaKi, sekta binafsi na mashirika ya kimataifa.

Kila mtafiti kwa kila nchi anaandaa mikutano na wadau ili kupata ushaihi wa matukio. Kwa sababu za nakisi ya bajeti na muda kuwa mfupi, IRM haiwezi kuhojiana na kila anayeguswa au kuathirika. Hivyo basi, IRM inapigania uwazi katika methodolojia inayotumika, na hivyo kila inapowezekana huweka wazi mchakato wa kushirikisha wadau kwenye utafiti (maelezo ya kina yapo hapo chini ya kifungu hiki). Kwa muktadha wa nchi ambazo jina la mtu huombwa kutotajwa—awe serikalini au la—IRM imesimamia kulinda kutotambuliwa kwa watoa habari / taarifa hao. Zaidi ya hayo, kutokana na mapungufu ya methodolojia inayotumika, IRM inasihi na kuomba maoni ya rasimu za taarifa za kila nchi.

Utangulizi

Mchakato wa OGP nchini Tanzania unajulikana zaidi kwa kundi dogo tuu la AzaKi. Wadau wengi nje ya dola hapa Tanzania—zikiwemo AzaKi kwa mapana yake, mashirika ya dini, vyama vya wafanyakazi, vyombo vya habari, wanataaluma, vyama vya sekta binafsi—haziujui mpango huu. Wakati huo huo, ni muhimu kueleza kuwa kabla ya mpango huu wa OGP, idadi kubwa ya wadau hawa tayari walikuwa wakishiriki kwenye juhudi za kukuza utendaji wa serikali kwa uwazi hapa nchini Tanzania, ikiwemo shughuli za SAM, PETs, tathmini za uwazi wa bajeti, uhakiki wa rasilimali zitokazo ardhini, na ufuatiliaji masuala ya rushwa.

Wadau kadhaa waliuliza swali la kuwa ni kipi kinaongezeka kwa michakato ya uwazi ya serikali iliyokuwepo kwa nchi yetu kushiriki mpango wa OGP. kilichokuwa dhahiri ni kuwa OGP ilikuwa haifamiki, na mara nyingine kulikuwepo mkanganyiko wa nini tofauti kati ya OGP na juhudi za mabadilko makubwa sasa – *Big Results Now*. Kwahiyo, kuna haja ya kujenga weledi kwa wananchi juu ya mpango huu wa OGP siku za usoni.

Uchaguzi wa Wadau

Itambuliwe kuwa wakati wa mchakato wa utafiti, IRM ilisimama kulinda kutotambuliwa kwa watoa habari / taarifa—awe mdau serikalini au la—ili kuhakikisha uwazi wa maoni yatakayotolewa na kulinda vyanzo hivyo vya taarifa dhidi ya hatari ya kutendewa vibaya.

Kupitia mahojiano ya awali na sekretarieti ya OGP, mtafiti wa IRM aliweza kuzitambua ni AzaKi gani zilikuwa sehemu ya kamati elekezi kitaifa ya OGP, zilizoshiriki kwenye mchakato wa uundaji wa mpango kazi, au zilihusika katika utekelezaji wa maazimio.

Mtafiti wa IRM alituma mialiko kwa njia ya barua pepe na kufuatilia kwa kupiga simu ili kupata tarehe na muda muafaka kuendesha mikutano na wadau.

Tarehe mbili ndizo zilizokuwa muafaka, hasa ikizingatiwa muda wa tathmini ulikuwa mfupi – tarehe hizo zilikuwa 23 na 26 Oktoba 2013.

Halafu mtafiti wa IRM akaandaa kumbi/mahali pa mkutano na kuamua njia muafaka ya kuendesha mikutano hiyo. Njia ya kutumia vikundi vya majadiliano (focus group discussion) ndiyo iliyotumika, kwa kuzingatia idadi ndogo ya washiriki waliothibitisha kuwa wangefika na muda wa kikao chenyewe kwa

tarehe zilizopangwa. Mialiko kwa barua pepe iliyotumwa ilieleza waziwazi kuwa mkutano usingezidi muda wa saa mbili kwa ujumla. Mikutano yote miwili ilifanyika Dar es Salaam ambako wadau wengi walipo bila ya kujali walikuwa wakiufahamu au la mchakato wa OGP nchini Tanzania.

Juhudi zilifanyika kujumuisha wadau wote yaani wale waliokuwa wakiujua mchakato wa OGP na wale ambao hawakujua chochote wala kukumbana na michakato ya OGP kabla ya mkutano huu wa wadau ulioitishwa na mtafiti wa IRM. Mtafiti wa IRM pia alichukua hatua kuhakikisha kuwa kila mkutano unakuwa na washiriki wasiopungua sita na (ingawa haikuwa hivyo) angalau wawili kati yao wangekuwa ni wanawake. Washiriki pia walikuwa wametokea tasnia mbalimbali za AzaKi hapa nchini, wakiwemo kutoka mashirika ya dini, shirikisho la mashirika ya walemavu, mtandao wa watu wanaoishi na VVU, mitandao mingine ya AzaKi, taasisi za utafiti, na mashirika yanayosimamia utendaji bora wa bunge. Kwa kila kikao, mialiko ilitumwa kwa washiriki wasiozidi 10, wakiwemo wawakilishi wa vyama vya sekta binafsi na vyama vya wafanyakazi.

Mkutano wa Kwanza wa Wadau

Mkutano wa kwanza wa wadau ulifanyika tarehe 23 Oktoba 2003 jijini Dar es Salaam.

Ni mshiriki mmoja tu aliyekuwa akiujua mchakato wa OGP kwa ukaribu kwa kutambua historia na michakato iliyopelekea nchi yetu kujiunga na OGP, na pia kwa kufanya kazi ya kuandaa taarifa mbadala ya AzaKi kimataifa juu ya OGP nchini Tanzania. Kwa bahati mbaya, hadi wakati IRM ikipeleka taarifa hii ya tathmini kuchapishwa mshiriki huyo hakuweza kutupatia nakala ya taarifa yake.

Washiriki walipitia mpango kazi na mchakato wake, kiwango cha weledi kwa wananchi juu ya OGP, na mashauriano na uhusiano uliokuwepo kabla ya utekelezaji wa maazimio. Pia walitathmini mashauriano na uhusiano wakati wa kipindi cha utekelezaji wa maazimio na jukumu na uzoefu wa AzaKi kwa ujumla katika mchakato huo. Huku wakiongozwa na mtafiti wa IRM washiriki walipitia maazimio 18 moja baada ya lingine kwenye mpango kazi na kuweza kulinganisha maelezo yaliyomo kwa kulinganisha na taarifa ya utekelezaji ya serikali (ambayo pia nakala yake ilikuwepo) juu ya uwezekano wa kutumika, matumizi na umuhimu kwa OGP wa maazimio hayo. Hatimaye, washiriki walitoa maoni na mapendekezo yao namna gani mpango kazi wa OGP–Tanzania uonekane tunaposonga mbele.

Washiriki:

- Deus Kibamba (TCIB &Jukwaa la Katiba Tanzania)
- Tatu Masangula (Bagamoyo Education Development Foundation)
- Novath Rukwago (SHIVYAWATA)
- Bakar Khamis (Finnish Centre for International Cooperation, KEPA)
- Michael Madikenya (Publish What You Pay / FORDIA)
- Jackson Mkango (Coastal Youth Vision Association)

Mkutano wa Pili wa Wadau

Mkutano wa pili wa wadau ulifanyika tarehe 26 Oktoba 2003 jijini Dar es Salaam.

Hakukuwa hata mshiriki mmoja kwenye mkutano huu aliyekuwa na taarifa au ufahamu wa kina kuhusu historia na michakato ya OGP hapa nchini Tanzania. Washiriki walipitia mpango kazi na mchakato wake, kiwango cha weledi kwa wananchi juu ya OGP, na mashauriano na uhusiano uliokuwepo kabla ya utekelezaji wa maazimio. Pia walitathmini mashauriano na uhusiano wakati wa kipindi cha utekelezaji wa maazimio na jukumu na uzoefu wa AzaKi kwa ujumla katika mchakato huo. Huku wakiongozwa na mtafiti wa IRM washiriki walipitia maazimio yote 25 moja baada ya lingine kwenye mpango kazi na kuweza kulinganisha maelezo yaliyomo kwa kulinganisha na taarifa ya utekelezaji ya serikali (ambayo pia nakala yake ilikuwepo) juu ya uwezekano wa kutumika, matumizi na umuhimu kwa OGP wa maazimio hayo. Kundi hili lilifanya kazi nzuri sana ya kujibu maswali yaliyohusiana na umuhimu na hatua zinazofuata kwa maazimio yaliyotathminiwa. Waliweza kutoa ushauri na mapendekezo yao namna gani mpango kazi wa OGP–Tanzania uonekane tunaposonga mbele.

Washiriki:

- Marcossy Albanie (Citizens' Parliament Watch)
- Usia Nkhoma–Ledama (United Nations Information Centre)
- Nasson Konga (Tanzania Council for Social Development)
- Paul Chilewa (CARITAS/TEC)
- Abdallah Hassan (Economic and Social research Foundation)
- Silvester Edwin (Network of Women Living with HIV/AIDs Organisations)

Kuhusu Mfumo Tathmini wa Taarifa za OGP *(Independent Reporting Mechanism – IRM)*

IRM ni njia muhimu ambayo kwayo serikali, AzaKi na sekta binafsi zinaweza kufuatilia uandaaji na utkelezaji wa mipango kazi ya OGP kwa kila miaka miwili. Upangiliaji wa utafiti na kuhakiki ubora wa taarifa hizo hufanyika na jopo la wataalamu kimataifa – *International Experts' Panel*, linaloundwa na waliobobea kwenye masuala ya uwazi, ushirikishaji, uwajibikaji, na njia za kiutafiti za sayansi ya jamii.

Wajumbe waliopo sasa kwenye jopo la *International Experts' Panel* ni:

- Yamini Aiyar
- Debbie Budlender
- Jonathan Fox
- Rosemary McGee
- Gerardo Munck

Kundi dogo la wafanyakazi waliopo jijini Washington, DC, wanatunza na kuratibu michakato ya taarifa hizi za tathmini kupitia mchakato wa IRM kwa ushirikiano wa karibu kabisa na mtafiti. Maswali na maoni juu ya taarifa hii ya tathmini ya IRM yaelekezwe kwa wafanyakazi kupitia barua pepe hii irm@opengovpartnership.org

JUU

[1] Mwongozo kamili wa utafiti huu unaweza kupatikana hapa <http://bit.ly/120SROu>.

Independent Reporting Mechanism
Open Government Partnership
c/o OpenGovHub
1110 Vermont Ave NW
Suite 500
Washington, DC 20005

Open Government Partnership
INDEPENDENT REPORTING MECHANISM